

GÜNCEL HADİS MESELELERİ VE BABANZÂDE AHMED NAİM
(ULUSLARARASI SEMPOZYUM)
05-07 KASIM 2021
DİYARBAKIR/TÜRKİYE

SEMPOZYUM ÖZET KİTAPÇIĞI

INVITATION LETTER CURRENT ISSUES ON HADITH AND BABANZADE AHMED NAIM
(INTERNATIONAL SYMPOSIUM)
05-07 NOVEMBER 2021 DİYARBAKIR/TURKEY

GÜNCEL HADİS MESELELERİ VE BABANZÂDE AHMED NAÎM
(ULUSLARARASI SEMPOZYUM)
16-18 EKİM 2020 DİYARBAKIR

Eser Adı: Güncel Hadis Meseleleri ve Babanzâde Ahmed Naîm (Uluslararası Sempozyum)
Özet Kitapçığı

Editörler: Prof. Dr. İbrahim ÖZCOŞAR
Doç. Dr. Ali KARAKAŞ
Dr. İsmail KANBAZ
Uğur YİĞİZ
Üsame BOZKURT
Mahsun ATSIZ
Saddam ÇOKUR

E- ISBN: 978-605-4202-85-0
Tarih: Aralık 2021-Diyarbakır

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE **AHMED NAİM** ULUSLARARASI
SEMPOZYUM

المسائل الحديثية المعاصرة وأحمد نعيم بابان زاده
ندوة عالمية

CURRENT ISSUES ON HADITH AND BABANZÂDE AHMED NAİM
INTERNATIONAL SYMPOSIUM

5-7 KASIM
تشرين الثاني
November
2021

KAYAPINAR BELEDİYESİ
DİYARBAKIR

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE **AHMED NAİM** ULUSLARARASI
SEMPOZYUM

SEMPOZYUM KURULLARI / SYMPOSIUM COMMITTEES

Onursal Başkanlar / Honorary Presidents

Münir KARALOĞLU (Diyarbakır Valisi)

Prof. Dr. Mehmet KARAKOÇ (Dicle Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. İbrahim ÖZCOŞAR (Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Bingöl Üniversitesi Rektörü)

Ünal KOÇ (Kayapınar Kaymakamı ve Belediye Başkan Vekili)

Düzenleme Kurulu Başkanı / President of the Organizing Committee

Doç. Dr. Ali KARAKAŞ

Düzenleme Kurulu Üyeleri / Members of the Organizing Committee

Prof. Dr. Hacı Musa BAĞCI

Prof. Dr. Mustafa AGAH

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Doç. Dr. Fikret ÖZÇELİK

Doç. Dr. Recep ÇELİK

Dr. Muhammed Cevat ACAR

Dr. Ali ÇELİK

Dr. Tahsin KULA

Dr. Mehmet CEBE

Öğr. Gör. İsmail KANBAZ

Cihad KAYHAN

Sekretarya / Symposium Secretariat

Uğur Yiğiz

Üsame BOZKURT

Mahsun ATSIZ

BİLİM KURULU / SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Abdallah el-Khatib (*University of Sharjah, Birleşik Arap Emirlikleri*)

Prof. Dr. Abdulfettah el-Awaisi (*Emekli Öğretim Üyesi*)

Prof. Dr. Abdulğani el-Kebîsî (*Bahreyn University, Bahreyn*)

Prof. Dr. Abdulkadir Evgin (*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş/Türkiye*)

Prof. Dr. Abdullah Avd Raşid el-A'cemi (*Kuveyt University, Kuveyt*)

Prof. Dr. Abdülhamit Birişik (*Pamukkale Üniversitesi, Denizli/Türkiye*)

Prof. Dr. Abu al-Layth al- Khayr Abadi (*International Islamic University Malaysia, Malezya*)

Prof. Dr. Ahmad Hasan Farhat (*University of Kuwait, Kuveyt*)

Prof. Dr. Ahmet Keleş (*Dicle Üniversitesi, Diyarbakır/Türkiye*)

Prof. Dr. Ahmet Yıldırım (*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara/Türkiye*)

Prof. Dr. Ahmet Yücel (*İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)

Prof. Dr. Ali Osman Ateş (*Çukurova Üniversitesi, Adana/Türkiye*)

Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç (*Üsküdar Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)

Prof. Dr. Ayşe Sıdika Oktay (*Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/Türkiye*)

Prof. Dr. Bayram Ali Çetinkaya (*İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)

Prof. Dr. Bekir Kuzudişli (*İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)

Prof. Dr. Bekir Tatlı (*Hacı Bayramı Veli Üniversitesi, Ankara/Türkiye*)

Prof. Dr. Bilal Saklan (*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye*)

Prof. Dr. Bünyamin Erul (*Ankara Üniversitesi, Ankara/Türkiye*)

Prof. Dr. Cemal Abdussettar (*İstanbul Uluslararası Tecdid Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)

Prof. Dr. Ebbeşer Awad Muhammed İdris (*Omderman İslamic University, Sudan*)

Prof. Dr. Enbiya Yıldırım (*Ankara Üniversitesi, Ankara/Türkiye*)

Prof. Dr. Fakhr-ul-Islam (*University of Peshawar, Pakistan*)

Prof. Dr. Feras Yahya Abdulcelil el-Heytî (*Enbar University, Irak*)

Prof. Dr. Fethi Ahmet Polat (*Muş Alparslan Üniversitesi, Muş/Türkiye*)

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE AHMED NAİM
ULUSLARARASI SEMPOZYUM

Prof. Dr. Fikret Karapınar (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye)

Prof. Dr. Hacı Musa Bağcı (Dicle Üniversitesi, Diyarbakır/Türkiye)

Prof. Dr. Hasan Hatttaf (Qatar University, Katar)

Prof. Dr. Hayrettin Karaman (Dünya Müslüman Âlimler Birliği Genel Başkan Vekili)

Prof. Dr. Hüseyin Çelik (Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman/Türkiye)

Prof. Dr. Hüseyin Hansu (İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye)

Prof. Dr. İslam Dayeh (Freie Universität, Almanya)

Prof. Dr. İsrar Ahmed Khan (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara/Türkiye)

Prof. Dr. İbrahim Çapak (Bingöl Üniversitesi, Bingöl/Türkiye)

Prof. Dr. İbrahim Emiroğlu (Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir/Türkiye)

Prof. Dr. İbrahim Muhammed Zeyn (Hamad Bin Khalifa University, Katar)

Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma (Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. İlhan Yıldız (Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı/Türkiye)

Prof. Dr. İrfan Yıldız (Dicle Üniversitesi, Diyarbakır/Türkiye)

Prof. Dr. İsmail Cebeci (Marmara Üniversitesi, İstanbul/Türkiye)

Prof. Dr. İsmail Hakkı Ünal (Ankara Üniversitesi, Ankara/Türkiye)

Prof. Dr. İsmail Nuri Humeydi (Tikrit University, Irak)

Prof. Dr. Mahmud Abdullatif Abdulâtî (Qatar University, Katar)

Prof. Dr. Mahmut Yeşil (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet Bilen (Dicle Üniversitesi, Diyarbakır/Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet Cüneyt Kaya (İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet Görmez (İslam Düşünce Enstitüsü Başkanı)

Prof. Dr. Mehmet Özşenel (Marmara Üniversitesi, İstanbul/Türkiye)

Prof. Dr. Mohammad Abdur Rashid (University of Dhaka, Bangladeş)

Prof. Dr. Mohd Roslan Mohd Nor (University of Malaya, Malaysia)

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE AHMED NAİM
ULUSLARARASI SEMPOZYUM

- Prof. Dr. Muhammad Khazir Al-Majali (*University of Jordan, Ürdün*)
- Prof. Dr. Muhammad Mustaqim Mohd Zarif (*Universiti Sains, Malezya*)
- Prof. Dr. Muhammet Yılmaz (*Çukurova Üniversitesi, Adana/Türkiye*)
- Prof. Dr. Muhyiddin Ali Karadağ (*Dünya Müslüman Âlimler Birliği Genel Sekreteri*)
- Prof. Dr. Mustafa Ertürk (*İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)
- Prof. Dr. Mustafa Işık (*Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi*)
- Prof. Dr. Mustafa Karataş (*İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)
- Prof. Dr. Müfit Selim Saruhan (*Ankara Üniversitesi, Ankara/Türkiye*)
- Prof. Dr. Nesim Doru (*Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin/Türkiye*)
- Prof. Dr. Nihat Yatkın (*Atatürk Üniversitesi, Erzurum/Türkiye*)
- Prof. Dr. Osama Muhammed Abu Nahel (*Al Azhar University, Filistin*)
- Prof. Dr. Ömer Bozkurt (*Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin/Türkiye*)
- Prof. Dr. Özcan Hıdır (*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)
- Prof. Dr. Recep Alpyağıl (*İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)
- Prof. Dr. Recep Kılıç (*Ankara Üniversitesi, Ankara/Türkiye*)
- Prof. Dr. Recep Şentürk (*İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)
- Prof. Dr. Recep Tuzcu (*Selçuk Üniversitesi, Konya/Türkiye*)
- Prof. Dr. Reşid Hemid Yasin (*Samerra University, Irak*)
- Prof. Dr. Sa'dan Bin Man (*Malaya University, Malaysia*)
- Prof. Dr. Saffet Köse (*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir/Türkiye*)
- Prof. Dr. Seyit Avcı (*Selçuk Üniversitesi, Konya/Türkiye*)
- Prof. Dr. Sharaf Mahmoud Al Qudah (*University of Jordan, Ürdün*)
- Prof. Dr. Süleyman Doğanay (*Erciyes Üniversitesi, Kayseri/Türkiye*)
- Prof. Dr. Talip Özdeş (*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas/Türkiye*)
- Prof. Dr. Thameem Ushama (*International Islamic University, Malezya*)

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE **AHMED NAİM** SEMPOZYUMU

Prof. Dr. Walid Saleh (*University of Toronto, Kanada*)

Prof. Dr. Yavuz Köktaş (*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize/Türkiye*)

Prof. Dr. Yavuz Unat (*Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu/Türkiye*)

Prof. Dr. Yavuz Ünal (*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun/Türkiye*)

Prof. Dr. Yusuf Hasan Abdurrahman eş-Şerrah (*Kuveyt University, Kuveyt*)

Prof. Dr. Yusuf Ziya Keskin (*Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli/Türkiye*)

Prof. Dr. Zekeriya Güler (*İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul/Türkiye*)

Prof. Dr. Zulkifli Bin Mohd Yusoff (*University of Malaya, Malezya*)

İÇİNDEKİLER

BİR ŞÂRİH OLARAK BABANZÂDE AHMED NAİM EFENDİNİN İHTİLAFLI HADİSLER ARASINI TEVİL VE TELİFİ (KÜSÜF HADİSLERİ BAĞLAMINDA)	9
GELENEKLE MODERNİZM ARASINDA BİR ALİM TİPİ OLARAK BABANZADE AHMED NAİM	10
MUALLİM CEVDET'İN GÖZÜNDEN BABANZÂDE AHMED NAİM	12
BABANZÂDE AHMED NAİM-MEHMED AKİF DOSTLUĞU ÜZERİNE	13
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN PSİKOLOJİK GÖRÜŞLERİ VE İLMİ KİŞİLİĞİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME	15
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN DÜŞÜNCESİNDE ALLAH-ÂLEM İLİŞKİSİ	17
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN ŞARKİYATÇILIĞA CEVABI: L. CEATANİ ÖRNEĞİ.....	19
BABANZADE AHMED NAİM'İN "İSLÂM'DA DAVA-YI KAVMİYET" ADLI ESERİ BAĞLAMINDA DÖNEMİNDEKİ MİLLİYETÇİLİK TARTIŞMALARI.....	21
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN DEVLET-DİN- BİREY İLİŞKİSİNE DAİR GÖRÜŞLERİ.....	23
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN İLM-İ TEVHİDE GİRİŞ MAHİYETİNDE ELE ALDIĞI BAZI MESELELER.....	25
BABANZÂDE AİLESİNDEN BAĞDATLI İSMAİL PAŞA (1839-1920) ve İLMİ ŞAHSİYETİ	27
BABANZÂDE HÜSEYİN ŞÜKRÜ BEY (ŞÜKRÜ BABAN) VE İKTİSAD-I İÇTİMAİ ADLI KİTABI	29
BABANZADE SÜLEYMAN HİKMET BEY'İN BİYOGRAFİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	31
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN ARAPÇA ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	33
KUR'ÂN'DA KAVM KAVRAMI VE BABANZÂDEN'İN KAVMİYETÇİLİĞE DAİR YORUMLAMLARI.....	35
"İSLÂM'DA DA'VÂ-YI KAVMİYYET" İSİMLİ ÇALIŞMADA YER ALAN HADİSLERİN TAHRİC VE DEĞERLENDİRMESİ	36
BABAN'DA MERKEZİYETÇİ POLİTİKALARIN UYGULANMASINA KARŞI ADEM-İ MERKEZİYETÇİ BİR TEŞEBBÜS: SÜLEYMANİYELİ AZİZ BEY OLAYI	38
İKİ DEVLET ARASINDA SIKIŞAN AŞİRET BABANLAR: 19. YÜZYILIN İLK YARISINDA BABAN-OSMANLI MÜNASEBETLERİ.....	40
NIVİSKAR Û REWŞENBİRÊN JI SILÊMANİYÊ Û MALBATA BABANZADÊ DI ROJNAMEYA KURD TEAWUN Û TERAQÎ DE	43
RIZA TEVFİK VE BABANZÂDE AHMET NAİM ARASINDAKİ TEVFİK FİKRET TARTIŞMASINA ÇOK BOYUTLU BİR YAKLAŞIM	45
AHMET NAİM'İN DAVRANIŞLAR TEORİSİ: AHLÂK, AKIL VE DİN UYUMU	47
BABANZÂDE AHMET NAİM'DE BİLGİ KAYNAĞI OLARAK AKIL VE DEĞERİ.....	49
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN BİLİMLER SINIFLANDIRMASINDA FELSEFE VE BİLİMİN MAHİYETİ	51
AHMET NAİM BABANZADE VE İSLÂM AHLAKININ KAYNAKLARI	53
BABANZADE AHMED NAİM DÜŞÜNCESİNDE İDRAK.....	55
BABANZÂDE AHMED NAİM'DE KELÂM'IN BİREYSEL VE TOPLUMSAL YANSIMALARI	57
BABANZADE AHMET NAİM'İN DİNİ GÖRÜŞLERİNİN SOSYOLOJİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	59
BABANZÂDE AHMED NAİM'DE İNSANÎ FİİLLERİN TAHLİLİ VE AHLAKİ MESÛLİYETİN DOĞUŞ ANI.....	61
BABANZÂDE AHMET NAİM'E GÖRE "İLMÜ'N-NEFS" İSİMLİ ESERDE "İDRAK" KAVRAMININ PSİKOLOJİK BOYUTLARI	63
AYETLERDE "ENE" KAVRAMI VE BABANZÂDE AHMED NAİM'İN "İLMÜN-NEFS" TERCÜMESİNDE ENE İLE İLGİLİ AÇIKLAMALARI	64
AHMET NAİM'İN SEBİLÜ'R-REŞAD DERGİSİ'NDEKİ HADİS TERCÜMELERİ	66
BABANZÂDE AHMED NAİM'E GÖRE HADİS VE TARİH İLİMLERİNİN BİLİMSEL AÇIDAN MUKAYESESİ.....	68
BİR HADİSÇİ PROFİLİ OLARAK BABANZÂDE AHMED NAİM	70
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN SEBİLURREŞÂD DERGİSİNDEKİ HADİS YORUMCULUĞU.....	72
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN MUHAKKİK KİŞİLİĞİ: NÜH B. EBÛ MERYEM'İN HADİS UYDURDUĞUNA DAİR KADİM BİR YANLIŞI TASHİH ÖRNEĞİ	74

BABANZÂDE REŞİD BEY VE SAHÎHAYN ŞERHİ "İKTİRÂNÜ'N-NEYİRAYN fî MECMAİ'L-BEHRAYN" ADLI ESERİ.....	76
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN HADİS İLMİNE KATKILARI	78
GÜNCEL BAZI HADİS MESELELERİ İLE İLGİLİ AHMED NAİM VE ŞUAYB ARNAÛT'UN KARŞILAŞTIRILMASI.....	80
AHMED NAİM BABANZÂDE VE HADİSÇİLİĞİ: HADİS İLİMLERİNDEKİ ÇABALARI VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE HADİS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	82
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN <i>TECRİD-İ SARİH</i> TERCEMESİ VE ŞERHİ'NİN MUKADDİME BÖLÜMÜNÜN HADİS KAYNAKLARI: İBNÜ'S-SALÂH'IN <i>ULÛMÜ'L-HADİS</i> 'İ ÖZELİNDE	84
BABANZADE AHMED NAİM'E GÖRE SENED TENKİDİNDE EL- METÂİN-İ AŞERE.....	86
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN (Ö. 1353/1934) <i>SAHÎH-İ BUHÂRÎ MUHTASARI</i> <i>TECRİD-İ SARİH</i> TERCEMESİ'NDEKİ <i>CÂMİ'</i> TANIMI (KAVRAMI) BAĞLAMINDA <i>CÂMİ'</i> KAVRAMININ SORUNLARI.....	88
TECRİD-İ SARİH MUKADDİMESİ'NİN KAYNAKLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME: NUHBETÜ'L-FİKER VE NÜZHETÜ'N-NAZAR ÖZELİNDE	90
GÜNÜMÜZDE PROBLEMLİ 'HADİS PROBLEMLERİ'	92
İMAM BUHARÎ'NİN AKÂİD SİSTEMİ VE "ES-SAHİH"İNİN KADER BÖLÜMÜNDEKİ BAZI HADİSLERİN EŞ'ARİ KELAMINA ETKİLERİ	93
المنهج العلمي الصحيح في الحكم على روايات المغازي والمبایر	95
MÜSLİM'İN KİTÂBU'T-TEMİZ İSİMLİ ESERİNDE METİN TENKİDİ	97
"YANGIN GÖRDÜĞÜNÜZDE TEKİR GETİRİN; ZİRA TEKİR GETİRMEK YANGINI SÖNDÜRÜR" RİVAYETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	99
مسألة حمل الألفاظ على المعنى القريب في تأويل الأحاديث	101
GOLDZİHER VE SCHACHT'IN HADİSLERİN YAZILMASI VE TEDVİNİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN KÖKENLERİ	103
سؤال الأصالة والنسخة الأولى في مدونات الحديث، بين المحدثين والمستشرقين	105
ALMAN HADİS ARAŞTIRMALARINDA ROMANTİK VE İDEOLOJİK EĞİLİMLER THOMAS BAUER VE TILMAN NAGEL ÖRNEĞİ.....	108
GÜNAHLA İLGİLİ BİR HADİS'İN ANLAŞILMASI ÜZERİNE	110
ÖRF-SÜNNET-HADİS İLİŞKİSİ	112
BABANZÂDE AHMED NAİM'İN ARAP ŞAİRLERİNDEN TERCÜMELERİ: KAYS-I ÂMİRİ ÖRNEĞİ	114
DİL VE ANLATIM YÖNÜNDEN KIRK HADİS KARTELLERİ	116
ÇAĞDAŞ İSLAM DÜŞÜNCESİNDE HADİS TENKİDİ -Menâr Ekolü Örneği-.....	118
MALEZYA'DA SON DÖNEM HADİS ÇALIŞMALARININ SERENCAMI	120
ÜRDÜN'DE SON DÖNEM HADİS ÇALIŞMALARI.....	122
TARTIŞILAN HADİS MESELELERİ AÇISINDAN YİRMİNCİ ASRIN İLK YARISINDA MAĞRİB	124
SAHİH HADİS VE AMEL	126
MODERN DÖNEMDE HADİSİ ŞİİRCE SÖYLEMEK	128
SA'Dİ ŞİRAZİ'NİN BOSTAN VE GÜLİSTAN ADLI ESERLERİNDE HADİS İLMİNE BAKIŞ	129
YÛNUS EMRE'NİN RİSÂLETÜ'N NUSHİYYE ADLI ESERİNİN HADİSLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	130
1939-1942 YILLARI ARASI TÜRK ROMANINDA İNANÇ UNSURU OLARAK AYET VE HADİS METİNLERİNİN KULLANIMI	132
GÜNCEL MANZUM HADİS TERCÜMELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	133
نماذج من الاعجاز الكيميائي في السنة النبوية	135
IRAQI IN MEMORIES OF AHMED MUKHTAR BABAN (1932-1958)	136
RİVAYETLERDE KADININ YANINDA MAHREMİ OLMADAN YOLCULUĞA ÇIKMA MESELESİ VE GÜNÜMÜZE YANSIMASI	137
أثر حديث "نهى النبي صلى الله عليه وسلم عن سلف وبيع" في حكم القروض المتبادلة	139
تطبيقات حديث لا تتبع ما ليس عندك على العقود المصرفية المعاصرة	141
NİKÂH BÖLÜMÜ ÖZELİNDE TAHÂVÎ'DE KUR'ÂN'A ARZ.....	143
مفهوم «علوم الحديث» وإشكالية علاقتها بنقد الحديث عند المعاصرين	145

HADİS ÇALIŞMALARINDA DİJİTAL PROGRAMLARIN KULLANIMI: (ISLAMICATE DIGITAL HUMANITIES NETWORK, ONLINE CONFERENCE ÖZELİNDE).....	147
HZ. PEYGAMBER'İN RİSALET ÖNCESİ TECRÜBELERİNİN KİŞİLİK PSİKOLOJİ AÇISINDAN ANALİZİ	149
YİRMİNCİ YÜZYILDA MANA İLE RİVAYET TARTIŞMALARI: ANALİTİK BİR DEĞERLENDİRME VE YÖNTEMSEL KATKI	151
HADİS MECMUALARINDA YER ALAN KIRAAT İLMİNE DAİR HADİSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BU HADİSLERİN KIRAAT İLMİNDEKİ YERİ	152
İBÂZÎ TEFSİR EKOLÜNDE HADİS İLMİNİN YERİ VE ÖNEMİ.....	154
HADİS İLMİNİN DİĞER İSLAMİ İLİMLERLE ETKİLEŞİMİ.....	156
التقنية المعصرة المتصلة في الحديث النبوي و علومه	158
THE ROLE OF THE HAMAWAND TRIBES IN THE BABAN EMIRATE.....	160

Prof. Dr. Mustafa KARATAŞ
İstanbul Üniversitesi
imdrmustafa@yahoo.com

**BİR ŞÂRİH OLARAK BABANZÂDE AHMED NAİM EFENDİNİN İHTİLAFİ HADİSLER
ARASINI TEVİL VE TELİFİ (KÜSÛF HADİSLERİ BAĞLAMINDA)**

ÖZET

Hz. Peygamber'in güneş tutulması esnasında kıldığı iki rekatlık bir namaz hakkında gelen rivayetlerde ravilerin verdiği bilgiler arasında aşırı bir fark olduğu hemen anlaşılmaktadır. Kûsuf denilen güneş tutulmasıyla ilgili rivayetlerin bu denli farklı oluşları hakkında çeşitli yorumlar yapılmıştır. Babanzâde Ahmed Naîm Efendi ise, Nübüvvet yıllarında hicazda güneş tutulmalarının birden fazla olduğu günümüzde hesapla ispat edilebilirse hadisler arasındaki ihtilafın çözüme kavuşacağını söylemektedir.

Yaklaşık elli sene sonra Ahmed Naîm Efendi'nin bu arzusu gerçekleştirilmiştir. Hz. Peygamber'in yaşadığı yıllarda Hicaz Bölgesinde gerçekleşen ay ve güneş tutulmaları günümüzde artık tespit edilebilmektedir. Astronomi verilerine göre Mekke'de ve Medine'de birden fazla güneş tutulduğu görülmektedir.

ABSTRACT

It is immediately understood that there is an extreme difference between the information given by the narrators in the narrations about a two-rak'ah prayer that the Prophet performed during the solar eclipse. Various interpretations have been made about the fact that the rumors about the solar eclipse called Kûsuf are so different. Babanzâde Ahmed Naîm Efendi, on the other hand, says that if it can be proven by calculation that there were more than one solar eclipse in the Hejaz during the years of Prophethood, the conflict between the hadiths would be resolved.

About fifty years later, this wish of Ahmed Naîm Efendi was achieved. Lunar and solar eclipses that took place in the Hejaz Region during the years of the Prophet's life can now be detected today. According to astronomy data, it is seen that there were more than one solar eclipse in Mecca and Medina.

Prof. Dr. Hüseyin HANSU
İstanbul Üniversitesi
hhansu@istanbul.edu.tr

GELENEKLE MODERNİZM ARASINDA BİR ALİM TİPİ OLARAK BABANZADE AHMED NAİM

ÖZET

19. yüzyılda Batı düşüncesiyle karşılaşan Osmanlı devleti, siyasi ve askeri sorunlara ilave olarak bir kültür çatışmasına da sahne oldu. Çatışma, İslam ile modern kültür arasındaki gerginlikten kaynaklanmaktaydı. Bir tarafta klasik eğitimde ısrar edip modern ilimlere karşı çıkan medrese, diğer tarafta da modern eğitim görüp geleneksel ilimlere karşı çıkan mektepler vardı. Çatışmanın öncülüğünü klasik geleneği temsil eden ulema ile Batı tarzı eğitim görmüş aydınlar yapmaktaydı. Her iki eğitim kurumunun da müfredat programlarında bu ilimleri bağdaştıracak veya birlikte okutacak şekilde düzenlemeye yanaşmaması, toplumdaki kültürel çatışmanın daha da derinleşmesine neden oldu.

Bu kültürel gerilim, her iki kültürün arasını bulan, bunları bağdaştıran bir alim tipi ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Çatışmayı giderecek kurumsal bir düzenlemenin yapılamaması üzerine, bu ihtiyaç bireysel çabalarla giderilmeye çalışıldı. Seküler okullarda okuyanlar dini bilgi ihtiyacını; medresede okuyanlar da modern bilgi ihtiyacını bireysel ve serbest okumalarla karşılamaya çalıştılar. Böylece hoca talebe ilişkisi esasına, düzenli bir eğitime dayalı İslam ilim geleneği giderek zayıfladı. Ulema gözden düştü; buna karşın medrese dışında özel okumalarıyla yetişen ve dindar aydın denilen yeni bir alim sınıfı muteber kabul edilmeye başlandı. Bu yeni ulema sınıfının özelliği her iki kültürü bağdaştırabilecek bir bilgi donanımına sahip olmasıydı.

Bu tebliğde, 19.asır Osmanlı toplumunda yaşanan kültürel çatışmanın kısa bir tasvirinden sonra, Ahmet Naim'in ilmi kişiliği, bu yeni alim tipinin ilk örneği olması açısından incelenmiştir.

BETWEEN TRADITION AND MODERNISM: BABANZADE AHMED NAİM AS A PROTOTYPE OF MODERN ISLAMIC SCHOLAR

ABSTRACT

When the Ottoman Empire faced Western thought in the 19th century, it also witnessed a cultural conflict in addition to political and military issues. The conflict was based on the tension between Islam and modern culture. On the one side, madrasa insisted on traditional education and objected to western learning. On the other side, the secular schools were opposed classical education. The leading of the conflict was the ulama representing the classical tradition and the intellectuals educated in the Western style. The failure of both educational institutions to organize these sciences in their curricula in a way that would harmonize or teach them together caused the cultural conflict in the society to deepen.

This cultural conflict revealed the necessity for a scholar type who would reconcile and harmonize both cultures. Since an institutional arrangement could not be made to resolve the conflict, this need was tried to be met with individual efforts. Those studying in secular schools tried to meet their religious knowledge needs through individual and unregularly learning, while those studying in madrasahs tried to meet their modern knowledge needs through the same ways. Thus, the Islamic scientific tradition, which was based on the teacher-student relationship and regular education system gradually weakened. Learned Scholars disgraced, on the other hand, a new class of scholars called religious intellectuals, who emerged outside the madrasa, began to be accepted as credible. The peculiarity of this new class of ulema is that it has the knowledge to reconcile both cultures.

In this presentation, after a brief description of the cultural conflict in the Ottoman Empire in the 19th century, Ahmed Naim's academic personality has been examined as a prototype of this new scholar.

Fahrettin GÜN
Yazar-TBMM Başkan Başmüşaviri
fahrettingun@gmail.com

MUALLİM CEVDET'İN GÖZÜNDEN BABANZÂDE AHMED NAİM

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naım, Osmanlı'nın son döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşayan (1873-1934) gerçek münevverlerden biridir. Üniversitede Felsefe grubu dersleri hocası, duyarlı bir muharrir, büyük bir lisan mütehasşısı, *Sahih-i Buhari*'nin mütercimi ve yaşadığı dönemi fazlasıyla etkileyen büyük bir mütefekkir. Bir yandan Dârülfünûn'da Felsefe grubu dersleri hocalığı yaparken, bir yandan da İslâmcılık düşüncesinin neşir organı olan *Sırâtı müstakîm-Sebîlürreşâd*'da ve bunların yanı sıra pek çok yayın organında makaleler yazan bir muharrir. Yaşadığı süreçte dostlarının yanı sıra muhaliflerinin bile büyük saygı gösterdiği güzide bir şahsiyet ve ahlâk adamı. Yaşantısıyla gıpta ettirecek denli kavi bir mü'min. Muharrir, felsefe grubu dersleri hocası, başarılı ve adil bir idareci olmasının yanı sıra herkese imrendirecek denli batıdan ve doğudan tercümeler yapan ayrıcalıklı bir mütercim... Onun hakkında, daha çok da onun meziyetleri hakkındaki bilgileri yine onun kadim dostu olan ve o dönemin önde gelen münevverlerinden Muallim M. Cevdet'in (1883-1935) "*Müderriş Ahmed Naım*" başlığıyla kaleme aldığı risaleden alınmaktadır. Bu çalışmada, Muallim Cevdet'in bakış açısıyla Babanzâde Ahmed Naım anlatılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Muallim Cevdet, Ahmed Naim, Sırâtı müstakîm-Sebîlürreşâd, Sahih-i Buhari*

ABSTRACT

Babanzâde Ahmed Naım is one of the distinguished intellectuals (1873-1934) who lived in the last period of the Ottoman Empire and the first years of Republic of Turkey. He was a professor of philosophy at the university, a sensitive writer, a great language specialist, a translator of *Sahih-i Buhari* and excellent scholar who profoundly influenced his time. While he was giving philosophy group lessons at Darülfünun, he was also an author who write articles in *Sırâtı müstakîm-Sebîlürreşâd*, which was the media publishing of Islamic thought, as well as in many publications. He was a distinguished personality and a man of morality, whom even his opponents, as well as his friends, respected greatly during his lifetime. He was a believer as to be envied with his life. The author was a philosophy group teacher, a successful and fair administrator, as well as a prominent translator who made translations from the west and the east to the envy of everyone. The information about him, especially about him, especially about his merits, is taken from the pamphlet titled "*Muderris Ahmed Naim*" written by Muallim M. Cevdet (1883-1935), who was also his old friend and one of the leading intellectuals of that period. In this study, Babanzade Ahmed Naim's life is tried to be illustrated from the perspective of Muallim Cevdet.

Keywords: *Muallim Cevdet, Ahmed Naım, Sırâtı müstakîm-Sebîlürreşâd, Sahih-i Buhârî*

Saadettin ACAR
Yazar
saadettin.acar@gmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM-MEHMED AKİF DOSTLUĞU ÜZERİNE ÖZET

Babanzâde Ahmed Naim, şüphesiz büyük bir âlim ve göz kamaştıran müktesebata sahip önemli bir mütefekkidir. Üstad, felsefeye, psikolojiye, dil meselesine, özellikle Fransızca ve Arapçaya derin vükufiyeti olan, mütercimliği, müderrisliği ve birçok İslamî ilimdeki muhakkıklığıyla benzerine az rastlanan çok yönlü bir âlimdir. Bunun yanında sanat ve edebiyat noktasında da selim zevk sahibi ince ruhlu bir şahsiyettir. Dolayısıyla karşımızda muhakkik, müdekkik, eskilerin ferid-i dehr ve vahid-i asr dedikleri, çok yönlü büyük bir âlim durmaktadır. İlmi alandaki bu yetkinliği, doğal olarak onu döneminin seçkin simalarından biri haline getirmiştir.

Bu yazıda, Mehmed Akif ile dostluğu üzerinden onun en az ilmi yönü kadar kıymetli olan şahsiyetine dair bazı işaretlerde bulunmak istiyorum. Onların dostluklarını konuşurken ya da Akif'in ona olan hayranlığını ifade ederken elbette bu ilmi yönünü de dikkate almak gerekir. Ama hatıralardan, anekdotlardan okuyabildiğimiz, anlayabildiğimiz kadarıyla Akif'in ona olan hayranlığının bundan öte sebepleri vardır. Çünkü bu derinlikte ve genişlikte olmasa da o dönemde bu vasıfları haiz başka isimler de saymak pekâlâ mümkündür. Zira Akif'i Naim Beye hayranlık derecesinde bağlayan sebebin, bu ilmi derinliğinin yanı sıra güçlü şahsiyeti olduğunu düşünüyorum. Yazıda onun şahsiyetine dair, tarihi kayıtlardan yola çıkarak bazı tespit ve anekdotlara yer vereceğiz.

ON THE FRIENDSHIP OF BABANZÂDE AHMED NAİM WITH MEHMED AKİF ABSTRACT

Babanzâde Ahmed Naim was undoubtedly a great scholar and a prominent thinker with a profound knowledge. As a versatile scholar with a deep knowledge of philosophy, psychology, linguistics and proficiency in French and Arabic translations, Babanzâde had scrutiny in several disciplines of Islamic sciences. He also has a refined personality with a great taste in art and literature. One could easily say that Babanzâde is a multidisciplinary scholar of reality and a great scrutinizer whom ancients call 'ferid-i dehr' (peerless of the millennium) and 'vahid-i asr' (unique of the century). As a result of his competence in the scientific field naturally made him one of the distinguished figures of his time.

In this article I would like to point out some characteristics of his great personality that is as valuable as his scientific aspect through his mutual friendship with Mehmed Akif. His scientific aspect should also be taken into account when talking about their friendship or expressing Akif's admiration for him. As far as we understand from diaries and anecdotes, the reason of Akif's great admiration for him is not limited only with his personal qualities,

in fact the question to be raised is, why Akif did not count other names -even if they are not in this depth and breadth- with same qualities at his time? I think the reason that connects Akif to Babanzâde is his strong personality as well as his scientific depth. In this article, I will also share some determinations and anecdotes about his personality, based on historical records.

Doç. Dr. Kasım TATLILIOĞLU
Bingöl Üniversitesi
kasimatlili@hotmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN PSİKOLOJİK GÖRÜŞLERİ VE İLMİ KİŞİLİĞİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

ÖZET

Ahmed Naım Efendi, Osmanlı Devleti'nin bakiyesinden çok yönlü bir âlimdir. Babanzâde Ahmed Naim, Osmanlı'nın son yıllarında ve Cumhuriyet'in ilk yılları arasında yaşayan bir bilim insanıdır. Mütercimlik, yazarlık, devlet memurluğu, Arapça öğretmenliği gibi vazifelerde bulunmuştur. Yirmi üç yıl Dârülfünun'da felsefe profesörlüğü yapmıştır. Bir dönemde aynı üniversitenin rektörlük görevini yapmıştır. Hocalık hayatı boyunca metafizik, mantık, ahlâk, hikmet, psikoloji ve felsefe dersleri vermiştir. Aynı zamanda, Istılâhât-ı İlmiyye Encümeni, Telif ve Tercüme Odası'nda azalık yapmıştır. Babanzade Ahmet Naim, İslamcı düşünce çizgisinin önemi simalarından birisidir. Gerek felsefi alanda gerekse İslami ilimler konusunda iyi bir birikime sahipti. Mehmet Akif'inde yakın bir dostu olarak edebiyat ve musikiyi de severdi. Ahmet Naim, fikirleri ile İslamcılarının muhafazakâr kanadında yer alan ve modern unsurlar ile geleneksel unsurları teorik olarak birleştirmeye çalışan bir karakter olarak ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada, II. Meşrutiyet Dönemi İslamcı fikir insanlarından Babanzade Ahmet Naim'in psikolojik ve ilmi görüşleri incelenmiştir. Ahmet Naim'in yazdığı eserler ve hakkında yapılan araştırmalar incelenerek açıklanmıştır. Bazı psikolojik kavramlar üzerinde psikolojik görüşleri analiz edilmiştir. Ayrıca, düşünürün psikolojik düşünceye yaptığı katkılara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Babanzade Ahmed Naim Efendi, kişilik, psikoloji, ahlak, Darülfünun.

A GENERAL EVALUATION ON PSYCHOLOGICAL VIEWS AND SCIENTIFIC PERSONALITY BABANZÂDE AHMED NAIM'S

ABSTRACT

Ahmed Naım is a sophisticated scholar from the remainder of the Ottoman Empire. Babanzâde Ahmed Naim is a scholars who lived between during the last years of the Ottoman Empire and the first years of the Republic of Turkey. He worked as a translator, writer, civil servant and Arabic teacher. He worked as a philosophy professor at Darülfünun for twenty-three years. He also served as the rector of the same university once. Throughout his teaching life he taught metaphysics, logic, ethics, wisdom, psychology and philosophy. At the same time, he was a member of the Istılâhât-ı İlmiyye Committee, Copyright and Translation Room. Babanzade Ahmet Naim is one of the important figures of the Islamist line of thought. He had a good knowledge of both philosophical and Islamic sciences. As a close friend of Mehmet Akif, he also loved literature and music. Ahmet Naim, who played role among the conservative side of the

Islamists with his ideas and who theoretically tried to combine modern factors with traditional ones, has come to the forefront. In this study, the psychological and scientific views of Babanzade Ahmet Naim, who was one of the Islamist ideas' people in the Second Constitutional Period, have been analyzed. Ahmet Naim were explained by reviewing the written works of him and research works about him. On some psychological concepts psychological views of were analyzed. Besides, his contribution to psychological has been specified.

Keywords: Babanzade Ahmed Naim Efendi, personality, psychology, morality, Darülfünun.

Doç. Dr. Rabiye ÇETİN
Ankara Üniversitesi
rcetin@ankara.edu.tr

Arş. Gör. Semra CEYLAN
Ankara Üniversitesi
semraceylan@ankara.edu.tr

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN DÜŞÜNCESİNDE ALLAH-ÂLEM İLİŞKİSİ

ÖZET

Osmanlı'nın son dönem entelektüellerinden biri olan Babanzâde Ahmed NaİM, çok yönlü ilmi birikimi ve eserleri ile temâyüz etmiş bir şahsiyettir. Felsefe ve hadise dair eserleri ile ön plana çıkan Babanzâde'nin, kalam ve akâide dair çalışmaları da bulunmaktadır. Bu eserlerin tamamı, İslamcılık fikrine ait görüşlerin neşredildiği Sırât-ı Müstakim Dergisi'nde yayımlanmıştır. Akâid ve kalam konularını içeren bu eserlerin muhtevasını; Allah'ın varlığı-birliği, Allah-âlem ilişkisi gibi ilahiyat konularının yanı sıra nübüvvât ve semiyât gibi kelâm konuları oluşturmaktadır. Bununla birlikte akıl-vahiy, din-bilim ilişkisi bağlamında dînî ve dînî bilginin lüzumu, bu bilginin aklî ve fitrî zemini, fırka-ı nâciye özelinde Ehl-i Sünnet'in savunusu bu eserlerde ele alınan diğer konulardır. Sırât-ı Müstakim Dergisi'nde yayımlanan dokuz makalenin yanı sıra İkdâm, Tanin ve Sebîlurreşâd Dergilerinde yayınlanan yazılarının bir kısmında ise İslam inanç esasları ve bu bağlamdaki güncel tartışmalar, mevcut medeniyet düşüncesi, din-devlet ilişkisi konularını ele almıştır. Söz konusu eserlerde ileri sürdüğü görüşler, Babanzâde'nin düşünce dünyasının anlaşılmasına olanak verdiği gibi hususi olarak da ilahiyata dâir fikriyatının ortaya çıkarılmasına imkân vermektedir. Tebliğde, Babanzâde Ahmed NaİM'in Allah-âlem ilişkisine dair görüşleri Allah tasavvuru, insan tasavvuru ve din tasavvuru olmak üzere üç başlık altında ele alınacaktır. Babanzâde'nin hadis ve felsefe alanlarında yazdığı eserlerini irdeleyen çok sayıda güncel çalışma yapılmıştır. Bununla birlikte onun inanç alanına dair görüşlerini inceleyen az sayıda çalışma vardır. Bu çalışma ile Babanzâde'nin inanç alanı ile ilişkili görüşlerinin, sistematik bir şekilde ele alınması ve analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Ahmet NaİM, Allah, Din, Bilim, Vahiy, Akıl

GOD-UNIVERSE RELATIONSHIP IN THE THOUGHT OF BĀBĀNZĀDE AḤMED NA'İM

ABSTRACT

Bābānzāde Aḥmed Na'īm, one of the intellectuals of late Ottoman period, is a distinguished figure with his versatile scholarly knowledge and works. Bābānzāde, who stands out with his works on philosophy and hadith, also has works on kalam and creed. All of these works were published in the Journal of Şirāt-ı Müstakim, where his views on Islamism were

published. The content of these works, which deal with the creed and kalam as well as theological topics such as the existence-unity of Allah, the relationship between Allah and the universe, also consists of theological topics such as prophethood and sam'ıyyât. Additionally, the necessity of religion and religious knowledge in the context of reason-revelation, religion-science relationship, the rational and natural basis of this knowledge and the defense of the Ahl al-Sunnah as al-fırqa al-nājiyah are the other subjects discussed in these works. In addition to nine articles published in the Journal of Şirât-ı müstakım, some of his articles published in the Journals of İkdām, Tanîn and Sebîl er-reşād dealt with the principles of Islamic faith and actual discussions in this context, the then notion of civilization, and the religion-state relationship. The views he put forward in his works in question not only allow the world of thought of Bābānzāde to be understood, but also enable the revealing of his ideas about theology in particular. In this study, Bābānzāde Ahmed Na'im's views on the relationship between God and the universe will be discussed under three sub-titles: His imagination of God, imagination of human and imagination of religion. A large number of current studies have been carried out examining the works of Bābānzāde in the fields of hadith and philosophy. However, there are few studies examining his views on the field of belief. With this study, it is aimed to systematically address and analyze Bābānzāde's views related to the field of belief.

Keywords: Bābānzāde Ahmed Na'im, God, Religion, Science, Revelation, Reason

Prof. Dr. Seyfettin ERŞAHİN
Ankara Üniversitesi
seyfettinersahin@gmail.com

BABANZÂDE AHMED NÂİM'İN ŞARKİYATÇILIĞA CEVABI: L. CEATANİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Türkiye'nin Meşrutiyetten Cumhuriyete uzanan yenileşme döneminin önemli simalarından, akademisyen, düşünür, yazar Babanzâde Ahmed Nâim Bey'in (1872-1934) çok yönlü bir kişiliği vardır. Gelenekten yenileşmeye geçiş döneminin bütün sorunlarıyla yüzleşmiş, bunlara çareler aramış çözümler üretme gayretinde olmuştur. Sorun alanlarından veya gelişmelerden biri de Oryantalizmin genelde İslam dünyasına özelde Türkiye'ye girişinin getirdiği sonuçlardır. Avrupa'dan tercüme yoluyla 18. Yüzyıl başlarında başlayan daha ziyade askeri alandaki eserlerin Türkçeye naklini, Tanzimat'tan itibaren edebiyat, sanat ve fen bilimlerine dair eserler izlemiştir. 20. Yüzyıl başlarından itibaren de doğrudan doğruya İslam dini ve Hz. Muhammed hakkındaki kimi Şarkiyat çalışmaları Türkçeye tercüme edilmeye başlanmıştır. Bunların en dikkat çekenlerinden biri İtalyan müsteşrik Leone Ceatani'nin (ö. 1936) Annali dell'Islam adlı eseridir. Gazeteci, siyasetçi kimliğiyle tanınan Hüseyin Cahid Yalçın eseri İslam Tarihi adıyla Türkçeye tercüme edip yayınlamıştır (I-X, İstanbul 1924-1927). Fakat eser yayınlandığı günden itibaren kamuoyunda büyük oranda tepkiyle karşılanmış ve hakkında reddiyeler yazılmıştır. Reddiye mahiyetinde tenkid kaleme alanlardan biri de Ahmed Naim Bey'dir. Biz burada A. Nâim Bey'in hem mütercime hem de müellife yönelik tenkitlerini ele alacağız. Böylece hem reddiye geleneğinin A. Nâim Bey'deki tarzını, hem Türkiye aydınının şarkiyatçılara yönelik tavrını hem de reddiye muhtevasını belirlemeye hedefledik. Bu aynı zamanda Türkiye'de İslam tarihçiliğinin metod, menba ve muhteva açılarından gelişme aşamalarına da ışık tutacak mahiyettedir.

Anahtar kelimeler: Ahmed Naim, L. Ceatani, Şarkiyatçılık, reddiye, İslam tarihi

THE RESPONSE OF BABANZADE AHMED NÂİM TO ORIENTALİMS: THE CASE OF L. CEATANİ

ABSTRACT

Babanzade Ahmed Naim Bey (1872-1934) stands out as a well-known figure as an academician, thinker, writer during the transitional period of Turkey from the Constitutional Caliphate to the Turkish Republic. He acknowledged and responded to the majority of problems of the transition period from tradition to renewal. One of the problematic areas has been the consequences of Orientalism's entrance to the Islamic World, in particular to Turkey. At the beginning of the 18th century, the military literature and methods/techniques were translated to Turkish and introduced from Europe; followed by the translation of other works on literature, art and natural sciences since the Tanzimat. 20th century witnessed translation of orientalist studies relating to the religion of Islam and the Prophet. A most notable one was the work of Italian Leon Cetani (d.

1935). He wrote a book called *Annali dell'Islam*, completing ten volumes about the history of Islam even though he designed the complete work to consist 25 volumes (I-X, 1905-1926 Milan and Rome). Hüseyin Cahid Yalçın translated this work into Turkish under the name of *İslam Tarihi* (Islamic History) and published soon after (I-X, Istanbul 1924-1927). Nevertheless, reactions to Cetani's work kept attracting reactions since then. One of the authors who wrote refutation to Cetani was Ahmad Naim Bey. Here we discuss Ahmed Naim Bey's criticisms towards both the author and the translator. Thus, we aim to determine both Ahmad Naim's refutative writings and the attitude of the Turkish intellectuals towards orientalists and the content of rejection. Moreover, current study sheds light to the stages of development of Islamic historiography in Turkey considering its methods, sources and content.

Key words: Ahmed Naim, L. Cetani, Orientalism, refutation, Islamic history

Prof. Dr. Nurettin GEMİCİ
İstanbul Üniversitesi
nurettinGemici@hotmail.com

Uzm. Mehmet DERİ
Uluslararası Hakemli İslâmi Araştırmalar Dergisi
mehmet.deri@gmail.com

BABANZADE AHMED NAİM'İN "İSLÂM'DA DAVA-YI KAVMİYET" ADLI ESERİ BAĞLAMINDA DÖNEMİNDEKİ MİLLİYETÇİLİK TARTIŞMALARI

ÖZET

Babanzade Ahmed Naim (1872-1934), Mutlakîyet, Meşrutîyet ve Cumhuriyet gibi üç farklı yönetim altında hayat süren bir münevverdir. Bu üç dönemde de muhalif kişiliği ile göze çarpmaktadır. Her üç dönemde de İslâmcı yönüyle tanınmıştır.

Ahmed Naim, ırkçılık yapmanın İslâm'da yeri olmadığını ve İslâm'ın bunu şiddetle yasakladığı konusu üzerinde durur. Onun düşüncesine göre ırkçılık, İslâm dini tarafından çirkin bir tavır olarak görülmüş olup kökten reddedilmiştir. Kavmiyetçilik davasının kökleri cahiliyette olup içtinap edilmesi gerekmektedir. Kavmiyetçilik ayrılığı, parçalanmayı tetikleyen bir hastalık olup İslâm'ın birlik ruhunu ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca Müslümanların huzur, refah ve saadetine karşı en büyük tehlikedir.

Ahmed Naim, ırkçılık davası gütmeyi İslâm'ın varlığına Müslümanların bekâsına vücuda en büyük zararı veren kanser gibi tehlikeli, yıkıcı ve tahripkâr bulmuş ve bu düşüncüyü "yabancı bir bidat", "Frenk hastalığı" olarak da nitelendirmiştir. Ahmed Naim, ırkçılık konundaki düşüncelerini *İslâm'da Dava-yı Kavmiyet* adlı eserinde yazmıştır.

Bu çalışmada, Ahmed Naim'in "İslâm'da Dava-yı Kavmiyet" adlı eseri bağlamında, dönemindeki milliyetçilik tartışmaları konusu ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Babanzade Ahmed Naim, Sebilürreşad Dergisi, Kavmiyet, Milliyetçilik

BABANZADE AHMED NAİM'S DISCUSSIONS ON NATIONALISM IN THE CONTEXT OF THE WORK TITLED "İSLAM'DA DAVA-YI KAVMİYET"

ABSTRACT

Babanzade Ahmed Naim (1872-1934) is an intellectual who lived under three different administrations such as Absolutism, Constitutionalism and Republic. In these three periods, he stands out with his oppositional personality. In all three periods, he was known for his Islamist aspect.

Ahmed Naim emphasizes that racism has no place in Islam and on the issue that Islam strongly forbids it. In his opinion, racism was seen as an ugly attitude by the Islamic religion and was radically rejected. The root of the tribalism case is in jahiliyyah and it should be avoided. Tribalism is a disease that triggers separation, fragmentation. and it destroys the unity spirit of Islam. It is also the greatest danger to the peace, welfare and happiness of Muslims.

Ahmed Naim found the racism as dangerous, destructive and ruinous as cancer, which causes the greatest harm to the existence of Islam, the perpetuity of the Muslims, the body and he described this idea as a "foreign bid'ah", "Frankish disease." Ahmed Naim wrote his thoughts on racism in his work called *İslâm'da Dava-yı Kavmiyet*.

In this study, we will address an issue the nationalism debates in his period in the context of Ahmed Naim's work called *"İslâm'da Dava-yı Kavmiyet."*

Keywords: Babanzade Ahmed Naim, Journal of Sebilürreşad, Tribalism, Nationalism

Doç. Dr. Yusuf EŞİT
Batman Üniversitesi
yusufesit11@hotmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN DEVLET-DİN- BİREY İLİŞKİSİNE DAİR GÖRÜŞLERİ

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naim Babanzâdelerden Mustafa Zihni Paşa'nın oğludur. Bağdat'ta 1872 yılında dünya gelmiştir. Galatasaray Sultanisi ve Mülkiye Mektebini bitiren Ahmed Naim Arapça, Farsça ve Fransızca'yı çok iyi bilmektedir. Devletin çeşitli kademelerinde görevler almış Darülfunun Edebiyat fakültesinde felsefe, mantık, psikoloji ve ahlâk dersleri müderrisliği görevini Dârülfünün kapanıncaya kadar (1 Temmuz 1933) sürdürmüştür. II. Meşrutiyet döneminin önemli simalarından biri olan Ahmed Naim kendi döneminin siyasi ve dini tartışmalarından uzak kalamamış bu minvalde Sebilü'r-Reşâd dergisinde yazılar kaleme almıştır. Bu yazılardan Müdafat-ı Dinniye başlıklı yazı dizisi Mansurizade Mehmed Said Bey'in (1864-1923) İslâm Mecmuası'nda kaleme aldığı taaddüd-i zevcâtın dinde men'ine dair yazılarına reddiye ve cevaplar mahiyetindedir. Yine dönemin Vakit Gazetesinin baş muhariri Ahmed Emin Bey'in "din ile devletin tefriki" yazısına karşılık "*Bizde Din ve Devlet*" adlı bir yazı kaleme aldı. Ebüzziya Velid Bey'in (1882-1945) "*Tesettür Meselesi*" adıyla neşrettiği risaleye cevaben kaleme aldığı devletin/zabitanın tesettüre müdahale edip edemeyeceğine ilişkin iki dizilik yazısı bulunmaktadır. Ahmed Naim'in söz konusu yazılarında devletin cevaza sınırlandırma getirip getirmeyeceği, ahlaki hususlarda müdahale edip edemeyeceği ve devlet ile din işlerinin birbirinden ayrılıp ayrılmayacağı konuları ele alınmaktadır. Devrinin dini ve siyasi tartışmaları hakkında fikir veren bu yazılarda Ahmed Naim'in "Devletin din ve birey ilişkisi" hususundaki görüşleri anlaşılmaktadır. Bu çalışmada Ahmed Naim'in özel olarak "Devletin din ve birey ilişkisi" hakkındaki görüşleri ve bu konular muvacehesinde fıkhi görüşleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Naim, Devlet, Din, Birey, Fıkıh

BABANZÂDE AHMED NAİM'S OPINIONS ON THE RELATIONSHIP OF STATE-RELIGION-INDIVIDUAL

ABSTRACT

Babanzâde Ahmed Naim is the son of Mustafa Zihni Pasha, one of the Babanzâdes. He was born in Baghdad in 1872. Ahmed Naim, who graduated from Galatasaray Sultani and Mulkiye School, knows Arabic, Persian and French very well. He took charge at various levels of the state and continued his duty as a professor of philosophy, logic, psychology and ethics at the Faculty of Letters of Darülfunun until the closure of the Darülfunun (July 1, 1933). Ahmed Naim, one of the important figures of the second Constitutional

Monarchy period, could not stay away from the political and religious debates of his own period and wrote articles in the journal Sebil al-Reshad in this way. Among these articles, the script titled "Müdafat-ı Dinniye" is in the nature of refutations and answers to Mansurizade Mehmed Said Bey's (1864-1923) articles on the prohibition of polygamy in religion in the İslam Mecmuası. Again, he wrote an article titled "Bizde din ve Devlet" in response to the "Din ile Devletin Tefriki" written by Ahmed Emin Bey, the editor of the Vakit Newspaper. Ahmed Naim has two series of articles on whether the state/police can interfere with the veiling, which he wrote in response to the article published by Ebüzziya Velid Bey (1882-1945) under the name "Teseür Meselesi". In Ahmed Naim's aforementioned writings, it is discussed whether the state will limit the permissibility, whether it can intervene in moral matters, and whether the state and religious affairs can be separated from each other. In this study, Ahmed Naim's views on "the relationship of the state with religion and the individual" and in this context, his general opinions on fiqh will be discussed.

Keywords: Ahmed Naim, State, Religion, Person, Fıqh

Dr. Hilmi Kemal ALTUN
Adıyaman Üniversitesi
kaltun42@hotmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN İLM-İ TEVHİDE GİRİŞ MAHİYETİNDE ELE ALDIĞI BAZI MESELELER

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naım, Osmanlı Devleti'nin yıkılışına ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuna şahit olmuş bir mütefekkiridir. Ahmed Naım, dönemin yaygın düşünce akımları içerisinde İslâmcılık düşüncesini savunmuş buna karşın kendisi de bir kürt aydını olmasına rağmen yalnızca Kürtçülük, Türkçülük, Arapçılık değil milliyetçiliğin her türlüşüne karşı açıkça cephe almıştır. Payitahtın merkezindeki en önemli eğitim kurumlarından Galatasaray Lisesi ve Dârülfünûn Üniversitesi gibi okullarda dersler vermiş ve bir süre de Osmanlı Devleti'nin ilk üniversitesi olarak kabul edilen bu üniversitenin rektörlük görevini üstlenmiştir. Bu görevin yanı sıra Fransızca ve Arapça eserlerden tercümeler yapmış, savunduğu düşünceye paralel yayıncılık anlayışına sahip olan Sırât-ı Müstakîm/Sebîlürreşâd adlı dergide haftalık makaleler yazmıştır. Ahmed Naım'ın söz konusu yazılarının bir kısmı ise İlm-i Tevhid'e ve İslâm Tarihi'ne giriş mahiyetinde muhtasar malumatlar şeklindedir. Bunun yanı sıra İslâm ahlakına dair kaleme aldığı eserlerinde de dolaylı olarak Kelam ilminin konularına ilişkin müellifin düşüncelerine rastlanılmaktadır. Bu çalışmada Ahmed Naım'ın kelamın girişine yönelik yazdığı yazılar ve bu çerçevede Osmanlı bakiyesi bir aydının kelam ilmine yaklaşımı ve ayrıca dönemin şartları içerisinde öne çıkarmaya çalıştığı hususlara işaret edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kelam, Kelamın Ana Konuları, Ahmed Naım, Babanzâde

SOME OF THE ISSUES THAT AHMED NAIM'S ADDRESSED IN THE CONTEXT OF THE INTRODUCTION TO ILM-I TAWHID

ABSTRACT

Babanzade Ahmed Naim is an intellectual who witnessed the fall of the Ottoman Empire and the establishment of the state of the Republic of Turkey. Ahmed Naim defended the idea of Islamism in the widespread thought movements of the period, but although he was a Kurdish intellectual, he openly opposed not only Kurdism, Turkism, Arabism, but also all forms of nationalism. He worked in schools such as Galatasaray High School and Darülfünun University, one of the most important educational institutions in the center of the capital, and for a while he held the position of Rector of this university, which is considered the first University of the Ottoman Empire. Besides Arabic and French translations, he also wrote weekly articles in the magazine Sırat-ı Müstakim/Sebilürreşad. Some of Ahmad Naim's writings are an introduction to İlm-i tawhid and Islamic history.

In addition, his works on Islamic morality indirectly include his thoughts on the subjects of Kalam science.

Keywords: Kalam, Main Issues of Kalam, Ilm-i Tawhîd, Babanzade, Ahmed Naim

Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER
Akdeniz Üniversitesi
omerfarukteber@akdeniz.edu.tr

BABANZÂDE AİLESİNDEN BAĞDATLI İSMAİL PAŞA (1839-1920) ve İLMÎ ŞAHSİYETİ ÖZET

Bağdatlı İsmail Paşâ (1839-1920) olarak askeri ve ilmî sahalarda adını çokça duyurmuş olan İsmail b. Mehmet Emin b. Selîm, İslâm dünyasının tarihi, ilmî ve kültürel bakımdan önde gelen merkezlerinden birisi olan Bağdat'ta 1839 yılında dünyaya gelmiştir. İsmail Paşa da ailesinden tevarüs etmiş olduğu Doğu kültürünün ayrılmaz parçaları sayılan Arapça, Farsça'ya son derece vakıf olmakla beraber Batı dillerine de aşina bir şahsiyettir. O, Doğu ve Batı kültürünü tam mânasıyla hazmetmiş olan Babanzâde neslinden gelen 19. ve 20. Asrın siyasal çalkantılarını tecrübe etmiş; bir Osmanlı devri alimidir.

İsmail Paşa, Irak'ın Süleymaniye şehri ileri gelenlerinden Baban ailesine mensup olduğu için Babanî veya Babanzâde lakabı ile de anılmaktadır. Bu yönüyle de İstanbul Dârülfünûn Edebiyat Fakültesinde felsefe, mantık, ruhiyat ve ahlâk dersleri veren Babanzâde Ahmet Naim ile de sıhriyet ilişkisi olan Osmanlı aile yapısına mensup müderris, mütefekkir ve mütercim bir şahsiyet olduğu telif etmiş olduğu eserlerden anlaşılmaktadır.

Babanzâde İsmail Paşa'nın babası Mehmed Emin, dedesi de Selim'dir. XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı merkez sancak ve şehirlerinde halkı askerliğe teşvik maksadıyla açılan Zâbit Mekteplerinden Irak'taki yer alan okulda okuyarak Osmanlı subayı olarak mezun olmuştur. Hakkında kendi verdiği bilgiler ışığında 1875'e kadar Anadolu'nun ve bugünkü Irak sınırları içerisinde bulunan şehirlerde ve askeri rütbelere ile Osmanlı devleti sınırları içerisinde çeşitli merkezlerde çalıştıktan sonra İstanbul'a gitmiş ve 1878'de hayatının bundan sonrasını geçireceği Bakırköy'e yerleşmiştir. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilânından sonra mirlivâ rütbesiyle Jandarma Dairesi ikinci şube müdürü olan İsmail Paşa, 1920'de bu görevden emekli olduktan üç ay sonra vefat etmiştir. Kabri İstanbul'da Bakırköy Mezarlığı'ndadır.

Biz bu tebliğimizde Bağdatlı İsmail Paşa'nın çok uzun yıllar emek vererek telif ettiği *Îzâhu'l-meknûn fi'z-zeyli 'alâ Keşfi'z-zunûn* ve *Hediyyetü'l-Ârifîn*, *Esmâ'ü'l-Mü'ellifîn* ve *Âşârü'l-Muşannifîn* adlı eserleri üzerinden kendisinin terceme-i hâli ve ilmî şahsiyeti hakkında bilgi vermeye çalışacağız. Ayrıca ilimlerin tasnif meselesi, eserlerinde geçen müellif ve telifatlarının kayıtlarının tespit ve tahlili, şerh ve hâşiyelerin verilmesinde takip ettiği usuller üzerinden de kendisini tanıtmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Ahmet Naim, Bağdatlı İsmail Paşa, *Îzâhu'l-Meknûn*, *Hediyyetü'l-Ârifîn*

BABANZÂDE BAGHDADLİ İSMAİL PASHA (1839-1920) AND HIS SCHOLARLY LIFE**ABSTRACT**

İsmail b. Mehmet Emin b. Selim (1839-1920), who was widely known as İsmail Baghdâdli İsmail Pasha in the military and scholarly fields, was born in 1839 in Baghdad, one of the leading historical, scientific and cultural centers of the Islamic world. İsmail Pasha was also familiar with Western languages, although he is highly knowledgeable in Arabic and Persian, which are considered inseparable part of the Eastern culture, which he inherited from his family. He was an Ottoman scholar from Babanzâde family, who had fully digested the Eastern and Western culture, and experienced the political turmoil of the 19th and 20th centuries.

İsmail Pasha was also known as Babanî or Babanzâde because he was a member of the Baban family, one of the notables of the Iraqi city of Süleymaniye. In this respect, it is seen that he had a personal relationship with Babanzâde Ahmet Naim, who taught philosophy, logic, spirituality and ethics at Istanbul Darülfünun Faculty of Letter, and from the works he wrote it is understood that he was a professor, thinker and translator who belonged to the Ottoman family structure.

He graduated as an Ottoman officer by studying at a school in Iraq of the Zabit Schools, which was opened in the Ottoman central sanjak and cities with the aim of encouraging the people to military service since the seventeenth century. In the light of the information he gave about himself, it is understood that he went to Istanbul after working in various centers within the borders of the Ottoman state with military ranks in the cities of Anatolia and today's Iraq until 1875 and settled in Bakırköy, where he would spend the rest of his life in 1878. İsmail Pasha, who became the second branch manager of the Military Department with the rank of colonel after the proclamation of the Second Constitutional Monarchy in 1908, passed away three months after he retired from this duty in 1920. His grave is in Bakırköy Cemetery in Istanbul.

In this paper, we will try to give information about the biography and scholarly career of Baghdadli İsmail Pasha based on his works *Îzâh al-Maknûn fi al-Zayl 'alâ Kashf al-Zunûn and Hadiyya al-Ârifîn Asmâ' al-Mu'allifîn wa Âşâr al-Muşannifîn*. In addition, we will introduce him through the identification and analysis of his classification of sciences, the authors and their works he mentioned, and the methods he followed in giving commentaries and annotations.

Keywords: Bâbânzâda Ahmat Naim, Baghdadli İsmail Pasha, *Îzâh al-Maknûn fi al-Zayl 'alâ Keşf al-Zunûn*, *Hadiyya al-Ârifîn*.

Dr. Ekrem AKMAN
Mardin Artuklu Üniversitesi
ekremakman@artuklu.edu.tr

BABANZÂDE HÜSEYİN ŞÜKRÜ BEY (ŞÜKRÜ BABAN) VE İKTİSAD-I İÇTİMAİ ADLI KİTABI

ÖZET

Babanzâde Şükrü Efendi ve İktisad-ı İctimai adlı yayınlanmamış yazma kitabının tanıtımını konu edinen bildirin amacı, Osmanlıdan Cumhuriyete intikal eden, gazeteci, hariciyeci, bürokrat, hukukçu ve iktisatçı bir aydını ve gün yüzüne çıkmamış önemli bir eserini tanıtmaktır. Bağdat Valisi Mithat Paşa'nın mühürdarı olarak şöhret bulan Babanzâde Mustafa Zihni Paşa, (1850-1929) Babanzâde meşhur hadis âlimi Ahmet Naim, İsmail Hakkı, Mehmet Asım, Süleyman Hikmet ve Hüseyin Şükrü beyin babalarıdır. Zihni Paşa Adana, Yanya ve Hicazda vali, ona yakın şehirde de mutasarrıflık yapmıştır. Bu tebliğde Mustafa Zihni Paşa'nın çocuklarından Hüseyin Şükrü Bey ve el yazması bir kitabı hakkında bilgi verilerek, tanıtımı yapılacak, kitap içeriğinden Şükrü beyin zihin dünyası nazara verilecektir.

Osmanlı son döneminde Kahire'de Mısır fevkalade komiserliği ve Brest Litovsk anlaşması için de Rusya'ya giden heyet içinde yer alarak önemli bürokratik görevler ifa etmiştir. Tercüman hakikat, Tanin ve Yeni Sabah gazetelerinde yazarlık ve tercümanı hakikat gazetesinin de sahibi olarak basın hayatında yer almıştır. Rusya'dan döndükten sonra cumhuriyet döneminde üniversiteye giren Babanzâde Şükrü dönemin en önde gelen iktisatçıları arasında yer almıştır. Bu konuda yazdığı İktisad-ı İctimai kitabı rika hattıyla 1926 yılında bir öğrencisi tarafından temize çekilerek (tebyiz edilerek) taş baskısı da yapılmasına rağmen günümüzde transkripsiyonu yapılmadığından fazla bilinmemektedir. Tebliğde, Şükrü Babanzâde'nin kişiliği ve diğer eserlerinin yanında İktisad-ı İctimai adlı kitabının içeriği nazara verilerek Şükrü Baban'ın bu konudaki yetkinliği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Babanzâdeler, Babanzâde Zihni Paşa, Babanzâde Hüseyin Şükrü, Şükrü Baban, İktisad-ı İctimai.

BABANZÂDE HÜSEYİN ŞÜKRÜ BEY (ŞÜKRÜ BABAN) AND HIS BOOK 'CONVENTIONAL ECONOMICS'

ABSTRACT

The present proceeding aims to introduce a journalist, diplomat, bureaucrat, jurist, and economist Ottoman and Turkish intellectual, namely Babanzâde Şükrü Efendi and his unpublished manuscript 'Conventional Economics.' Babanzâde Mustafa Zihni Pasha (1850-1929), who was famous as the sealant of Baghdad Governor Mithat Pasha, was the father of the famous hadith scholar Ahmet Naim, and İsmail Hakkı, Mehmet Asım, Süleyman Hikmet and Hüseyin Şükrü. Zihni Pasha served as the governors of Adana,

Ioannina and the Hejaz, and the provincial governor nearby cities. The current proceeding includes information on Hüseyin Şükrü Bey, one of the children of Mustafa Zihni Pasha, and the above-mentioned manuscript, and the psychological world of Şükrü Bey will be discussed based on the content of the manuscript.

Babanzâde Mustafa Zihni Pasha served in significant bureaucratic posts such as the Egypt extraordinary commissariat in Cairo, and in the Brest-Litovsk agreement delegation in during the final years of the Ottoman Empire. He worked as a journalist in newspapers such as *Tercüman-ı Hakikat*, *Tanin* and *Yeni Sabah*, and he was the proprietor of the *Tercüman-ı Hakikat* newspaper. After returning from Russia, Babanzâde Şükrü served as a university professor during the republican period and was among the most prominent economists of the period. Although his book 'Conventional Economics' was transcribed with the *rika* calligraphy by one of his students in 1926, it is not well known today since it was not transcribed in Latin letters. The present paper discussed the personality of the author, his other works, the content of the book 'Conventional Economics', and his proficiency on the topic.

Keywords: Babanzade family, Babanzâde Zihni Paşa, Babanzâde Hüseyin Şükrü, Şükrü Baban, Conventional Economics (*İktisad-ı İçtimai*).

Cemal AYDIN
Atatürk Üniversitesi
cemalktu@gmail.com

BABANZADE SÜLEYMAN HİKMET BEY'İN BİYOGRAFİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

ÖZET

Bu bildiride Babanzade Süleyman Hikmet Bey'in yaşam öyküsü ele alınmıştır. Babanzade ailesi, hem Osmanlı Devleti'nin son dönemi hem de yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemli bir ailedir. Aile bireyleri devletin çeşitli kademelerinde önemli görevler üstlenmiştir. Çalışmamızda ilk olarak Babanzade Süleyman Hikmet Bey'in ailesi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Daha sonra Süleyman Hikmet Bey'in eğitimi ve çalışma hayatı incelenmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda yaşadığı döneme katkısı değerlendirilmiştir.

Süleyman Hikmet Bey 1880 tarihinde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mustafa Zihni Paşa, annesi ise Firuze Hanımdır. Süleyman Hikmet Bey, Hariciye Nezareti'nin Umuru Şehbenderlik Kalemî'nde Mülazemet görevlisi olarak çalışmıştır. Gazetecilik mesleğiyle de ilgilenen Süleyman Hikmet Bey "Mecmua" adıyla gazete çıkarmak için ruhsat izni almıştır. Bu gazeteden başka dönemin önemli gazetelerinden sayılan Tercüman-ı Hakikat gazetesini satın almıştır. 9 Haziran 1909'da Mısır'da yazı işleri için görevlendirilmiştir. Süleymaniye kentinden milletvekili seçilmesi nedeniyle, Mısır'daki görevinden ayrılarak İstanbul'a dönmüş, Mebusan Meclisi'ne katılmıştır. İstanbul'a döndükten sonra ticaretle ilgilenen Süleyman Hikmet Bey fabrika ve buna bağlı şirketler kurmuştur. Ticari işlerle ilgili Avrupa ülkelerine çeşitli ziyaretler gerçekleştirmiştir. Ayrıca Süleyman Hikmet Bey, İstanbul Boğaziçi'nde taşımacılık yapmak için kurulan Şirket-i Hayriyye'de müdürlük görevinde bulunmuştur. 11 Ocak 1946'da İstanbul'da vefat eden Süleyman Hikmet Bey, Ayşe Seniha Hanım ile evliydi. Bu evlilikten Cihad, Firuze ve Selim adında üç çocukları vardır.

Anahtar Kelimeler: Babanzadeler, Ahmed Naim, İsmail Hakkı, Asım Bey, Süleyman Hikmet, Şükrü Baban.

AN EVALUATION OF THE BIOGRAPHY OF BABANZADE SÜLEYMAN HİKMET BEY

ABSTRACT

This study examined the life of Süleyman Hikmet. The House of Babanzade was an important family of the late Ottoman Empire and the new Turkish Republic. The members of the family undertook important positions in different levels of state bureaucracy. The study begins with general information on the family of Süleyman Hikmet Bey and proceeds with his education and work life. The final section covers an evaluation of his contributions to his times.

Süleyman Hikmet Bey was born in 1880. His father was Mustafa Zihni Paşa and his mother was Firuze Hanım. Süleyman Hikmet Bey served as a public attendant in the Consular Affairs Office (Umuru Şehbenderlik Kalemî) of the Ottoman Ministry of Foreign Affairs. Besides his public service he was busy with journalism. As well as securing the publishing license for a newspaper called “Mecmua” he owned one of the most important newspapers of the time called “Terüman-ı Hakikat”. After his brief scribal office in Egypt in 1909 he returned to İstanbul to serve for the Ottoman Parliament as he was elected a parliament member for the province of Süleymaniye. In İstanbul he dealt with commerce and established some factory and companies. He also served as the chair of Şirket-i Hayriyye, which was established for transportation in the Bosphorus. Süleyman Hikmet Bey, who died on January 10, 1946 in İstanbul, was married with Ayşe Saniha Hanım. She bore him three children, Cihad, Firuze and Selim.

Keywords: Babanzadeler, Ahmed Naim, İsmail Hakkı, Asım Bey, Süleyman Hikmet, Şükrü Baban.

Prof. Dr. Zafer KIZIKLI
Ankara Üniversitesi
zaferkizikli@yahoo.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN ARAPÇA ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

ÖZET

Bu bildiri metni, Babanzâde Ahmed Naim(ö. 1934)'in Arap dilinin öğretimi hakkındaki görüşlerini ele almaktadır. Babanzâde, İstanbul'da yaşamış çok yönlü bir Osmanlı âlimidir. 1912-1914 yılları arasında Galatasaray Sultanisi'nde Arapça öğretmenliği yapmıştır. O, her müslümanın mutlaka Arapça öğrenmesi gerektiğini savunmuştur. Eski yöntemlerin aksine, Arapçayı kendi çağına göre modern dil öğretim yöntemlerini uygulayarak öğretmiştir. 19. yüzyıla kadar Osmanlı eğitim sisteminde, bir öğrenci 15 yıl Arapça eğitimi almasına rağmen Arapçayı düzgün konuşamaz ve yazamazdı. Hacı İbrahim Efendi (ö. 1888), özel bir okul kurarak ve modern kitaplardan eğitim vererek 2 yıl gibi kısa bir sürede Arapça öğretmeyi başardı. Mehmed Zihni Efendi (ö. 1913) de Arapça öğretimi ile ilgili yeni kitaplar hazırlayarak onun izinden gitti. Babanzâde Ahmed Naim ise, bu iki âlimin yolunu benimseyerek Arapça öğretimini, öğrenciye sadece teorik bilgi yükleme yöntemi olmaktan çıkardı ve alıştırmalara dönük pratik bir uğraş hâline getirdi. Söz konusu bu üç kişi, ülkemizdeki modern Arapça öğretiminde bir zincirin halkaları gibidirler ve birbirlerini tamamlarlar. Babanzâde Ahmed Naim, Arapça öğretimine yönelik *Temrînat* adında bir kitap hazırladı. Bu kitabın özelliği, yalnızca teorik bilginin verilmesiyle yetinmeyip, açıkladığı kurallarla ilgili çok sayıda alıştırma ihtiva etmesidir. Babanzâde Ahmed Naim, Arapça öğretiminin problemleriyle ilgili pek çok somut ve yararlı çözüm önerisinde de bulunmuştur. Babanzâde Ahmed Naim, ülkemizdeki Arapça öğretimi tarihinde önemli bir konum elde etmiş mümtaz bir şahsiyettir.

Anahtar Sözcükler: Arapça, Babanzâde, dil, eğitim-öğretim, İslâm kültürü.

BABANZÂDA AHMAD NAİM AND HIS OPINIONS ON THE TEACHING ARABIC LANGUAGE

ABSTRACT

This paper deals with the opinions of Babanzâda Ahmad Naīm (d.1934) on the teaching Arabic language. He was a versatile scholar living in Istanbul in the Ottoman period. So, he worked as an Arabic teacher in the Galatasaray private high school between 1912-1914. He believed that every muslim must learn Arabic for the religious reasons. Because it is key of the Islamic culture. He taught the Arabic language with a modern method for his students on the contrary of the classic teaching models. Formerly, in the Ottaman Empire until 19th century, a student was learning Arabic language for 15 years in the classic Ottoman schools (madrasa), but he couldn't speak or write it fluently. So, Hadji Ibrahim Efendi (d. 1888) established a private school for teaching Arabic language and he taught it to the hundreds of students for a short time, that is during 2 years. He used the

modern books and methods. Afterwards, Mohammad Zihni Efendi (d. 1913) followed in Hadji İbrahim Efendi's footsteps. Then, Babanzāda Ahmad Naīm took a leaf from Mohammad Zihni Efendi. In other words, there were three people who started the teaching Arabic with new and modern methods in Turkey. Those people are Hadji İbrahim Efendi, Mohammad Zihni Efendi and Babanzāda Ahmad Naīm. These three people are rings of the chain of the modern teaching practices. Babanzāda Ahmad Naīm wrote a book on Arabic grammar with a lot of exercises. Title of his book is *Tamrīnāt* (namely "exercises"). This book broke new ground in this area and many students learned Arabic with a short duration. Besides, Babanzāda Ahmad Naīm made some significant suggestions about the teaching problems. Therefore, Babanzāda Ahmad Naīm is an important figure in the history of the teaching Arabic language in Turkey.

Keywords: Arabic, Babanzāda, language, education, Islamic culture.

Doç. Dr. Hacı ÖNEN
Dicle Üniversitesi
hacionen@gmail.com

KUR'ÂN'DA KAVM KAVRAMI VE BABANZÂDEN'İN KAVMİYETÇİLİĞE DAİR YORUMLAMLARI

ÖZET

Babanzâde Ahmet Naim (ö. 13 Ağustos 1934), Osmanlının son döneminde yetişmiş önemli bir alim ve aydındır. Ahmet Naim, Dârü'l-fünûn Felsefe Şubesi hocası ve Sırât-ı Müstakîm / Sebîlürreşâd çevresinin önde gelen yazarlarından biridir. Ahmet Naim, kendi döneminde milliyetçi temayüllerin artması karşısında Sebîlürreşâd dergisinde yazdığı "İslâm'da Davayı Kavmiyet" adlı yazısı, milliyetçilik karşıtı literatürün en önemli metinlerinden biri olmuştur. Bu çalışmamızda Babanzâde Ahmet Naim'in İslâm'da Davayı Kavmiyet adlı yazısında kavim ve kavmiyetçiliğe yaklaşımını ele almaya çalışacağız. Ayrıca Kur'ân'da kavim kavramını araştıracağız. Böylece Kur'ân'daki kavim kavramının anlamlarını ve Babanzâde Ahmet Naim'in "İslâm'da Davayı Kavmiyet" yazısında kullandığı kavim ve kavmiyetçilik kavramlarını mukayese etme imkanı bulacağız.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Babanzâde Ahmet Naim, Sebîlürreşâd, Kavim, Kavmiyetçilik

THE CONCEPT OF KAVM IN THE QUR'AN AND BABANZÂDE AHMET NAİM'S INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF NATIONALİZM

ABSTRACT

Babanzâde Ahmet Naim (d. 13 August 1934) is an important scholar and intellectual who grew up in the last period of the Ottoman Empire. Ahmet Naim is the teacher of Dârü'l-Funûn Philosophy Department and one of the leading writers of Sırât-ı Müstakîm / Sebîlürreşâd. Ahmet Naim's article "Islam'da Davayı Kavmiyet", which he wrote in the journal Sebîlurreshad in the face of the increase in nationalist tendencies in his own period, has become one of the most important texts of the anti-nationalist literature. We will try to discuss Babanzâde Ahmet Naim's approach to tribe and tribalism in his article titled "İslâm'da Davayı Kavmiyet". We will also investigate the concept of tribe in the Qur'an in this study. Thus, we will have the opportunity to compare the meanings of the concept of tribe in the Qur'an and the concepts of tribe and nationalism used by Babanzâde Ahmet Naim in his article "İslâm'da Davayı Kavmiyet".

Key Words: Tafsir, Babanzâde Ahmet Naim, Sebîlurreshad, Clan, Tribalism

Dr. Fatih GÜMÜŞ
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
fatih.gumus@erdogan.edu.tr

“İSLÂM'DA DA'VÂ-YI KAVMİYYET” İSİMLİ ÇALIŞMADA YER ALAN HADİSLERİN TAHRİC VE DEĞERLENDİRMESİ

ÖZET

Osmanlı'nın son dönemlerinde önemli ilmî çalışmalara imza atmış ilim adamlarından biri olan Babanzâde Ahmed Naim 1914'te *İslâm'da Da'vâ-yı Kavmiyyet* başlıklı bir makale kaleme alarak o dönemlerde İslam toplumunun birliğine zarar veren kavmiyetçi akımlar üzerinde durmuştur. Bu minvalde Ahmed Naim, toplumda ayrılıkların ortadan kaldırılması ve kardeşliğin tesisi için toplumdaki fertlerin kavmiyyet iddiasından şiddetle men edilmesi gerektiğini söyleyerek ümmeti bilinçlendirmek adına söz konusu çalışmayı yapmıştır. Mezkûr çalışmasıyla İslâm'ın kavmiyetçiliğe/ırkçılığa bakışını ortaya koyan Ahmed Naim, eserinde birçok hadisi delil olarak sunmuştur. Her ne kadar hadis alanında behresini ispat etmiş bir âlim olsa da *İslâm'da Da'vâ-yı Kavmiyyet* çalışmasında genellikle kullandığı hadislerin kaynaklarına yer vermemiş ve isnadları hakkında bir değerlendirmede bulunmamıştır. Bu sebeple mezkur çalışmada Babanzâde Ahmed Naim'in delil olarak sunduğu rivayetlerin kaynaklarının tespiti ve isnad analizlerinin yapılması gerekmektedir. Zira böyle bir çalışma ırkçılık hakkında Müslümanların nasıl bir tavır sergilemesi gerektiğine dair sünnet delili noktasında mühim bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Irkçılık, İsnad, Tahric, Babanzâde Ahmed Naim

THE AUTHENTICATION AND EVALUATION OF THE HADITHS IN THE STUDY "DA'VÂ-YI KAVMİYYET IN ISLAM"

ABSTARCT

Babanzâde Ahmed Naim, one of the scholars who carried out important studies in the last period of the Ottoman Empire, wrote an article titled *Da'vâ-yı Kavmiyyet in Islam* in 1914 and focused on the nationalist movements that harmed the unity of the Islamic community at that time. In this respect, Ahmed Naim has done the work in order to raise awareness of the ummah by saying that in order to eliminate the divisions in the society and establish brotherhood, the members of the society should be strongly barred from the claim of tribe. Ahmed Naim, who revealed Islams view of nationalism/racism with his work, presented many hadiths as evidence in his work. Although he is a scholar who has proven himself in the field of hadith, he did not include the sources of the hadiths he used in his study of *Da'vâ-yı Kavmiyyet in Islam* and did not make an assessment about their isnads. For this reason, in the aforementioned study, it is necessary to determine the sources of the narrations presented as evidence by Babanzâde Ahmed Naim and to

analyze the isnad. Because such a study will contribute to filling an important gap in the circumcision evidence on how Muslims should behave about racism.

Keywords: Hadith, Racism, Isnad, Authentication, Babanzâde Ahmed Naim

Dr. Fasih DİNÇ
Mardin Artuklu Üniversitesi
fasihdinc@artuklu.edu.tr

BABAN'DA MERKEZİYETÇİ POLİTİKALARIN UYGULANMASINA KARŞI ADEM-İ MERKEZİYETÇİ BİR TEŞEBBÜS: SÜLEYMANİYELİ AZİZ BEY OLAYI

ÖZET

Merkeziyetçi bir devlet idaresi politikasına sahip Osmanlı Devleti, kuruluşundan beri merkezden uzak sınır bölgelerinde adem-i merkeziyetçi bir yönetim stratejisi yürütmüştür. Osmanlı Devleti'nin sınır boylarında takip ettiği adem-i merkeziyetçi yönetim yapısı rakip devletin güç ve müdahale kapasitesiyle şekilleniyordu. 18. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin merkeziyetçi devlet politikalarının modern devlet yapısına göre yeni bir boyut kazanması, devlet otoritesinin sınır bölgelerinde de doğrudan tesisini gerekli kılmıştır. III. Selim ile başlayan bu süreç, II. Mahmut saltanatıyla birlikte devletin temel bir politikası hâline geldi. Söz konusu politikanın Baban hanedan idaresinin de dâhil olduğu Irak bölgesinde uygulanması, 18. yüzyılın ortalarından beri Bağdat ve çevresinde etkin olan Memlûk hanedanının 1831 yılında tasfiyesiyle başladı. Bunu 18. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren Musul ve çevre yönetimini uhdelerinde bulunduran Celilî hanedan idaresinin 1834 yılında ilgası izledi. 17. yüzyılın ilk çeyreğinden beri bu günkü Süleymaniye ve çevresini ihtiva eden bölgenin idaresini ellerinde bulunduran Baban hanedanlığının ilgası ise İran ile devam eden sınır müzakerelerinin sonrasına bırakıldı.

1847'de imzalanan Erzurum Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti'nin Süleymaniye bölgesi üzerindeki egemenlik hakları İran tarafından kabul edildi. Böylece Baban hanedan idaresinin tasfiye süreci başlamış oldu. 1847'de başlayan tasfiye süreci, Bağdat valisi Namık Paşa'nın 1850 yılında yaptığı askeri seferiyle Baban Hanedan idaresinin ortadan kaldırılması ve son temsilcisi Abdullah Paşa'nın Bağdat'a götürülmesiyle nihayet buldu. Baban hanedan idaresinin ortadan kaldırılması Baban yönetici aristokrasisi tarafından tepkiyle karşılandı. Süleymaniye'de merkeziyetçi politikaların uygulanmasına yönelik tepkiler, Baban hanedanına mensup Aziz Bey öncülüğünde muhalif bir hareketin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu çalışmada, Osmanlı merkezileşmesinin Baban'da uygulanmasına yönelik olarak Aziz Bey liderliğinde meydana gelen tepkiler ile bu tepkilerin bastırılması için yürütülen stratejiler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Baban, Aziz Bey, merkezileşme, adem-i merkezileşme.

A DECENTRALIZED ATTEMPT AGAINST THE IMPLEMENTATION OF CENTRALIST POLICIES IN BABAN: THE INCIDENT OF AZİZ BEY FROM SULEYMANIYE

ABSTARCT

The Ottoman Empire, which had a centralist state administration policy, has carried out a decentralized management strategy in the border regions far from the centre since its establishment. The decentralized administrative structure that the Ottoman Empire followed along the borders was shaped by the power and intervention capacity of the rival state. Since the end of the 18th century, the centralist state policies of the Ottoman Empire gained a new dimension according to the modern state structure, necessitating the establishment of the state authority directly in the border regions. This process, which started with Selim III, became a basic policy of the state with the reign of Mahmut II. The implementation of the aforesaid policy in the Iraqi region, including the Baban dynasty administration, began with the liquidation of the Mamluk dynasty in 1831, which had been active in and around Baghdad since the middle of the 18th century. This was followed by the abolition of the Jalili dynasty administration in 1834, which had undertaken the administration of Mosul and its surroundings since the first quarter of the 18th century. The abolition of the Baban dynasty, which had been in charge of the region containing today's Suleymaniye and its surroundings since the first quarter of the 17th century, was left after the ongoing border negotiations with Iran.

With the Erzurum Treaty signed in 1847, the sovereignty rights of the Ottoman Empire over the Suleymaniye region were accepted by Iran. Thus, the process of liquidation of the Baban dynasty began. The liquidation process, which started in 1847, ended with the military campaign of Namık Pasha, the governor of Baghdad, in 1850, when the Baban dynasty administration was abolished and its last representative, Abdullah Pasha, was taken to Baghdad. The abolition of the Baban dynasty was reacted by the Baban ruling aristocracy. The reactions to the implementation of centralist policies in Sulaymaniye led to the emergence of an opposition movement led by Aziz Bey, a member of the Baban dynasty. This study discusses the reactions under the leadership of Aziz Bey towards the implementation of Ottoman centralization in Baban and the strategies carried out to suppress these reactions.

Keywords: Baban, Aziz Bey, centralization, decentralization.

Dr. Abdusselam ERTEKİN
Dicle Üniversitesi
fasihdinc@artuklu.edu.tr

İKİ DEVLET ARASINDA SIKIŞAN AŞİRET BABANLAR: 19. YÜZYILIN İLK YARISINDA BABAN-OSMANLI MÜNASEBETLERİ

ÖZET

Yavuz Sultan Selim ile başlayan doğu seferleri, Kanuni Sultan Süleyman ile devam etmiş ve Irak bu dönemde tamamıyla Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Osmanlı hâkimiyeti ile birlikte Babanların hüküm sürdüğü bölge de Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bilinen ilk Baban hanedanı Soran Emirliğinin doğusunda ortaya çıktığı bilinmektedir. Osmanlı Devleti, bölgeyi feth etmesi ile Pişdar bölgesi yönetimini Babanlara verdi. Bu dönemde Baban bölgesi Feki Ahmet tarafından yönetildiği görülmektedir. Sultan Süleyman'ın Bağdat seferi sırasında Baban bölgesi, Baban Budak Bey'in hâkimiyetindeydi. Sultan Süleyman, Bağdat seferinden sonra Baban bölgesinin yönetimini Baban Budak Bey ve Hüseyin Bey'e verdi. Baban aşiretine verilen bu imtiyaz Baban Beyleri arasında mücadeleye sebebiyet vermişti. Baban Beyleri arasındaki iktidar mücadeleleri bölgede karışıklıklara sebebiyet verirken, aynı zamanda hem İran hem de Osmanlı Devleti içinde tehdit olmuştu. Çünkü Baban Beyleri yönetime gelmek için bazen Osmanlı Devletinden bazen de İran'dan destek alma yoluna gitmekteydi. Baban Beylerinin bu çıkar ilişkileri zaman zaman Osmanlı ve İran'ı karşı karşıya getirebiliyordu. Baban Beylerinin bu durumu 19. Yüzyıla kadar devam etmiştir.

Baban Emiri Mahmud Paşa, 1781'de Süleymaniye'yi inşa etmeye karar verdi ve halefi İbrahim Paşa tarafından 1784'te tamamlandı. Bu tarihten itibaren emirliğin yeni merkezi Süleymaniye olmuştur. Baban Emirliği yaklaşık olarak 1550-1880 arasında Osmanlı Devleti'ne bağlıydı. 17. yüzyılın başlarından itibaren Baban emirleri, "Paşa" diye anılmaya başladılar. Babanların hüküm sürdüğü bölge yani Süleymaniye, Osmanlı ve İran sınırında bulunmasından kaynaklı olarak her iki devlet de emirlik üzerinde iktidar sahibi olmak için politik tutum sergilemişlerdir. Abdurrahman Paşa 1789'da Baban emiri olup, emirliği genişletmek isteyince Osmanlı Devleti ile karşı karşıya kalmış. Abdurrahman Paşa 19. Yüzyılın hemen başında Osmanlı Devletine karşı isyan etmiş ise de herhangi bir netice elde edememiştir. Abdurrahman Paşa, beş kez liderlik tahtına çıkıp inmiştir. Bunun en önemli nedeni Osmanlılar ile İranlılar arasında yorulmadan taraf değiştirmesiydi. Babanlar, Süleymaniye'deki yönetimi ele geçirmek için birbirleri ile giriştiği yarış; biri İranlılar tarafından desteklenirken, diğeri Osmanlılar tarafından desteklenirdi. Osmanlı-İran arasında yapılan Erzurum Antlaşmasından 1847 yılına kadar yüzyıllar boyunca Baban topraklarındaki siyaset, adı geçen her iki devletin başkentlerinde alınan kararlarla şekillendi. Bu bağlamda Abdurrahman Paşa'nın hikâyesi, sarkacı andıran taraf değiştirme nedeniyle çok karmaşıktır, ancak onunki, Babanların on altıncı yüzyıldan bugüne kadar olan tüm hikâyesinin bir özetidir.

19. Yüzyılda geçekleşen bu hadise Osmanlı Devleti'nin Babanlara karşı sert tutum takınmasına ve nihayetinde Baban Emirliğinin ortadan kaldırılması ile sonuçlanmıştı. Çalışmanın amacı; 19. yüzyılın başında Abdurrahman Bey ile başlayan ve sonraki Baban Beylerinin Osmanlı Devleti'ne karşı sergiledikleri tutum, geçekleşen isyanlar, yapılan müzakereler ve Baban Beyliėinin ortadan kaldırılması ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Osmanlı Devleti ile Baban emirlerinin ilişkileri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, İran, Baban Ařireti, Süleymaniye, Abdurrahman Paşa

ABSTRACT

THE TRIBE UNDER THE PRESSURE OF TWO STATES, BABANS: THE RELATIONS BETWEEN THE BABAN TRIBE AND OTTOMANS IN THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY

The eastern campaigns, initiated by Yavuz Sultan Selim, sustained by Suleiman the Magnificent, and Ottomans conquered Iraq in this period. Ottoman domination included the region where the Baban tribe ruled. It is known that Baban dynasty emerged in the east of the Soran Emirate. After the Ottoman Empire conquered the region, the administration of the Pishdar region was assigned to the Babans. The Baban region was ruled by Feki Ahmet during this period. During Sultan Süleyman's Baghdad campaign, the Baban region was under the rule of Baban Budak Bey. After the Baghdad campaign, Sultan Süleyman assigned the administration of the Baban region to Baban Budak and Hüseyin Beys. This privilege assigned to the Baban tribe led to a struggle between the Baban Beys. The power struggle between these beys led to a regional conflict and the tribe was considered a threat by both Iran and the Ottoman Empire. Because Baban Beys played for both Ottoman and Iranian support in different periods to become the ruler of the region. These attempts by the Baban Beys sometimes led to conflicts between the Ottoman Empire and Iran. This power struggle continued until the 19th century.

Baban Emir Mahmud Pasha decided to build Sulaymaniyah in 1781 and it was completed in 1784 by his successor, Ibrahim Pasha. The new center of the emirate was Sulaymaniyah after 1784. Baban Emirate was a fiefdom of the Ottoman Empire between approximately 1550 and 1880. In that century, Baban emirs began to be called "Pashas". Since the Baban region, namely the city of Sulaymaniyah, was on the border between the Ottoman Empire and Iran, both states attempted to gain political power over the emirate. Abdurrahman Pasha became the Emir of Baban in 1789 and desired to expand the emirate; however, he encountered the resistance of Ottoman Empire. Although Abdurrahman Pasha rebelled against the Empire at the beginning of the 19th century, he was unsuccessful. Abdurrahman Pasha ascended to the throne five times. This was mostly due to his continuous change in alliance with the Ottomans and the Iranians. The struggles between the Babans to seize power in Sulaymaniyah were supported by the Iranians in one case, and by the Ottomans in another. For centuries, between the Treaty of Erzurum signed the

Ottoman Empire and Iran and 1847, the politics in Baban region were determined by the decisions taken in the capitals of both states. Thus, the story of Abdurrahman Pasha was very complex due to his continuous change of sides; however, it is the summary of the Baban tribe since the sixteenth century.

This event, which took place in the 19th century, resulted in harsh measures by the Ottoman Empire against the Babans, and ultimate abolition of the Baban Emirate. The present study aimed to discuss the attitudes of Baban Beys towards the Ottoman Empire that started with Abdurrahman Bey, Baban revolts, the negotiations between the Baban Emirate and Ottoman Empire, and the abolition of the Baban Emirate since the 19th century. Thus, the relations between the Ottoman State and Baban emirs were scrutinized.

Keywords: Ottoman Empire, Iran, Baban Tribe, Sulaymaniyah, Abdurrahman Pasha.

Dr. Yakup AYKAÇ
Mardin Artuklu Üniversitesi
yakupaytac@artuklu.edu.tr

NIVÎSKAR Û REWŞENBİRÊN JI SILÊMANİYÊ Û MALBATA BABANZADÊ DI ROJNAMEYA KURD TEAWUN Û TERAQÎ DE

KURTE

Di sala 1908an de bi îlankirina Meşrûtiyeta II. re gelek rewşenbîr, nivîskar, malmezin û giregirên kurdan berê xwe dabûn paytext Stenbolê. Di 19ê Îlona 1908an de li Stenbolê *Komeleya Teawun û Teraqiya Kurd* damezirandin, piştê di 9ê Mijdara 1908an de jî wek endameke vê komeleyê *Rojnameya Teawun û Teraqiya Kurd* weşandin. Ev rojname di navbera salên 1908-1909an de bi zimanên tirkî û kurdî (kurmançî û soranî) bi tevahî 9 hejmar derketin. Piştî îlankirina meşrûtiyetê bi çêbûna hawîrdora azadiyê re hemû kurdên Stenbolê di bin banê vê komeleyê de civîyabûn ku malbatên kurdên navdar ên wê serdemê yê wekî Bedirxanî, Nehrî û Babanzadeyan di rêvebirina vê komeleyê de cihekî girîng girtibûn. Di nav nivîskar û rewşenbîrên kurd ên Stenbolê yê wê serdemê de nivîskarên ji Silêmaniyê û malbata Babanzade di rojnameya komeleyê de bêtir derketibûn pêş. Armanca vê gotarê jî ew e ku bi kurtî li ser jînenîgariya nivîskar û rewşenbîrên ji Silêmaniyê, yê wekî Babanzade Îsmail Heqqî, M. Tewfîq (Pîremêrd) û Seyfullahê Silêmanî raweste û nivîsarên wan binirxîne.

Peyvên Sereke: Rojnameya Teawun û Teraqiya Kurd, Babanzade, Silêmaniye, Babanzade Îsmail Heqqî, M. Tewfîqê Silêmaniyê (Pîremêrd), Seyfullahê Silêmaniyê.

WRITERS AND INTELLECTUALS FROM SULAYMANIYAH AND BABANZADE FAMILY IN THE NEWSPAPER OF KURD TEAWUN AND TERAQÎ

ABSTRACT

In 1908 with the promulgation of Constitution II. many Kurdish intellectuals, writers, thinkers and dignitaries had already visited the capital Istanbul. On September 19, 1908, they founded the *Kurd Teawun and Teraqqi Cemiyeti* (Kurdish Development and Progress Association) in Istanbul, and then on November 9, 1908, as members of this association, they published the *Kurd Teawun and Teraqqi Newspaper*. This newspaper was published in 9 issues in Turkish and Kurdish (Kurmanji and Sorani) between 1908 and 1909. After the proclamation of the constitution, with the creation of the environment of freedom, all the Kurds of Istanbul gathered under the umbrella of this association, where the families of famous Kurds of that time such as Bedirxani, Nehri and Babanzade took an important place in the management of this association. Among the Kurdish writers and intellectuals of Istanbul of that time, the Kurds of Sulaymaniyah and the Babanzade family were more prominent in the association's newspaper. With the scope of this information, the purpose of this article is to briefly review the biographies of Sulaymaniyah writers and intellectuals who wrote in this newspaper, such as Babanzade İsmail Hakki, M. Tewfik

(Pîremêrd) and Seyfullah of Sulaymaniyah to identify their articles in the newspaper and to evaluate the content of their articles.

Keywords: Kurd Teawun and Teraqqi Newspaper, Babanzade Family, writers from Sulaymaniyah, Babanzade İsmail Hakki, M. Tewfiq of Sulaymaniyah, Seyfullah of Sulaymaniyah.

KÜRT TEÂVÜN VE TERAKKİ CEMİYETİ GAZETESİNDE SÜLEYMANİYELİ AYDINLAR VE BABANZÂDE AİLESİ

ÖZET

1908 yılında Osmanlı'da II. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle tekrardan payitahta yönünü çeviren birçok Kürt ileri geleni, aydın ve yazar 19 Eylül 1908 tarihinde İstanbul'da, *Kürt Teâvün ve Terakki Cemiyeti*'ni kurarlar ve 9 Kasım 1908 tarihinde ise bu cemiyetin yayım organı olarak *Kürt Teâvün ve Terakki Gazetesi*'ni neşretmişlerdir. 1908-1909 yılları arasında toplamda 9 sayı olmak üzere Türkçe ve Kürtçe (Kurmanci ve Sorani) olarak yayımlanmışlardır. Meşrutiyet'in ilanı ardından oluşan hürriyet ortamında İstanbul'daki bütün Kürtleri tek bir çatı altında toplamayı başarabilen bu cemiyetin yönetiminde dönemin ileri gelen Kürt aileleri olan Bedirhaniler, Nehriler ve Babanzadeler önemli yer almışlardır. Dönemin İstanbul'unda Kürt yazar ve aydınlar arasında Süleymaniyeli Kürtler ve Babanzade ailesi ise cemiyetin yayım organında önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu bilgiler çerçevesinde, söz konusu makalenin amacı ilmî, dinî, edebî, siyasî ve toplumsal konuları ele alan çeşitli makalelerin neşredildiği Kürd Teâvün ve Terakki Gazetesi'ne yazılarıyla katkıda bulunmuş olan Babanzade İsmail Hakki, M. Tevfik (Pîremêrd) ve Süleymaniyeli Seyfullah başta olmak üzere diğer Süleymaniyeli yazar ve aydınların kısaca biyografilerine değinmek, makalelerini tesbit etmek, içeriklerini değerlendirmektir.

Anahtar Sözcükler: Kürd Teâvün ve Terakki Gazetesi, Babanzadeler, Süleymaniyeli yazarlar, Babanzade İsmail Hakki, Süleymaniyeli M. Tevfik, Süleymaniyeli Seyfullah.

Dr. Mehmet CİHANGİR
Dicle Üniversitesi
mehmet-cihangir@hotmail.com

RIZA TEVFIK VE BABANZÂDE AHMET NAİM ARASINDAKİ TEVFIK FİKRET TARTIŞMASINA ÇOK BOYUTLU BİR YAKLAŞIM

ÖZET

Türk yazınında önemli isimlerden biri olan Tevfik Fikret'in kişilik özellikleriyle ilgili çok çeşitli görüşler ortaya konulmuştur. Bu kapsamda pek çok örnek sunulabilir. Rıza Tevfik ve Babanzâde Ahmet Naim arasında meydana gelen Tevfik Fikret hakkındaki tartışma da bu bağlamda ele alınabilir. Her iki yazarın Tevfik Fikret üzerine çeşitli açılardan değerlendirme yaptıkları ve yorumda bulundukları görülür. Ancak söz konusu değerlendirme ve yorumların birbirinden farklı yaklaşımlar barındırdığı ve karşıt düşünceler içerdiği tespit edilmiştir. Rıza Tevfik, Tevfik Fikret'i olumlu ifadelerle anlatırken, Babanzâde Ahmet Naim ise Tevfik Fikret'i olumsuz içerik taşıyan sözlerle ifade ettiği ve bu anlamda Rıza Tevfik'le sert bir üslupla tartışmaya girdiği anlaşılar.

Bahsi geçen tartışmanın sadece iki yazar arasında ortaya çıkmış ve bitmiş bir konu olmadığı, öncesinde bir arka plan taşıdığı ve sonrasında yapılan benzer münakaşalar üzerinde de etki meydana getirdiği söylenebilir. Bu bağlamda, Rıza Tevfik ile Babanzâde Ahmet Naim arasında cereyan eden Tevfik Fikret tartışmasının, Tevfik Fikret ile Mehmet Akif arasında önceki zamanlarda meydana gelen tartışmadan bağımsız değerlendirilemeyeceği ileri sürülebilir. Hatta söz konusu hususun Osmanlı'nın son dönemlerinde Batılı toplumlarla ilişkisinin bir yansıması olan modern-muhafazakâr, Batıcı-Doğucu vb. tabirlerle karşılık bulan münakaşalardan da ayrı ele alınamayacağı ifade edilebilir.

Benzer içerik taşıyan tartışmaların bu zamanda da çeşitli alanlarda farklı yazarlar tarafından icra edildiği görülür. Bu durum, konunun ne denli derinlik taşıdığını ve etkiye/etkileşime açık ve çok boyutlu bir özelliğe sahip olduğunu gösterir. Bu çalışmada, Rıza Tevfik ile Babanzâde Ahmet Naim arasında geçen Tevfik Fikret hakkındaki tartışma öncesi ve sonrasıyla ele alınmış ve çeşitli değerlendirmeler ışığında konu irdelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tevfik Fikret, Rıza Tevfik, Babanzâde Ahmet Naim.

A MULTIDIMENSIONAL APPROACH TO THE DISCUSSION ON TEVFIK FIKRET BETWEEN RIZA TEVFIK AND BABANZÂDE AHMET NAIM

ABSTRACT

Various opinions have been put forward about the personality traits of Tevfik Fikret, one of important figures in Turkish literature. This is illustrated in many forms. The discussion on Tevfik Fikret between Rıza Tevfik and Babanzâde Ahmet Naim can also be addressed

in this context. It is observed that both authors evaluated and made interpretations on Tevfik Fikret from various perspectives. However, it has been determined that these evaluations and interpretations contain different approaches and contrast opinions. While Rıza Tevfik describes Tevfik Fikret in positive terms, Babanzâde Ahmet Naim expresses Tevfik Fikret with negative terms and in this sense, it is well understood that Ahmet Naim has joined the debate using a strong tone against Rıza Tevfik.

It can be said that this discussion was not merely a debate between the two authors but also had a background which had an impact on subsequent discussions. In this context, it can be argued that the discussion on Tevfik Fikret between Rıza Tevfik and Babanzâde Ahmet Naim cannot be evaluated independently of the previous discussion between Tevfik Fikret and Mehmet Akif. Moreover, it can be stated that this issue cannot be addressed separately from the discussions that corresponded with modern-conservative, Western-Orientalist, etc., which reflect the relationship of the Ottoman Empire with Western societies in the last periods.

It is observed that discussions with similar content were carried out by different authors in various fields at that time. This indicates how profound the subject is and has multidimensional characteristics with potential impact/interaction. This study encompasses the pre-and-post discussion on Tevfik Fikret between Rıza Tevfik and Babanzâde Ahmet Naim and examines the relevant subject in the light of various evaluations.

Keywords: Tevfik Fikret, Rıza Tevfik, Babanzâde Ahmet Naim.

Prof. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA
İstanbul Üniversitesi
bacetinkaya@hotmail.com

AHMET NAİM'İN DAVRANIŞLAR TEORİSİ: AHLÂK, AKIL VE DİN UYUMU

ÖZET

Son dönem ahlâkçılarımızdan Ahmet Naim, hem klasik dönem hem de modern çağdaş dönem ahlâk çalışmalarından haberdardır. Onun İslâm Ahlâk Esasları adlı kitabı, Meşrutiyet ve Cumhuriyet döneminde kaleme alınmış önemli bir eserdir.

Ahmet Naim, ahlâk kurallarının din ile doğrudan bağlantılı olduğunu düşünür. Ona göre felsefî fikirler geniş halk kitlelerinin zihnî gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Ancak felsefî fikirler, kitlelerin kalplerine tesir etme ve ahlâk ilkelerini ruhlarının derinliklerine indirip orada yaşatma konusunda, din ve inanç kadar başarı olamamaktadır. Dolayısıyla Ahmet Naim düşünce sisteminde ahlakî ödevlerin kaynağı dindir. Bununla birlikte ahlâkî gaye ve yasaların kaynağı da vahiydir.

Ahmet Naim, akla dayandırılmış bir ahlak teorisini önermektedir. Bununla birlikte ahlakî görev ve haklar, dinî emirler ile içiçedir; ahlâk ile din adeta tek bir alan gibi çalışırlar. Ahlâkî emirler, aynı zamanda dinî ve imanî emirler gibi etki bırakırlar. Naim'e göre, İslâm dini, en doğru ve en güçlü bir felsefenin ahlâk ilkelerinden hiçbirini ihmal etmeden bütün toplum katmanları arasında bu kuralları yaymayı sürdürmüştür. Yine İslâm dini, ahlâkî vazifeleri nübüvvet aydınlığında ele almakla, bu ilkelerin aklî olmasına bir zarar getirmemiştir. Böylece akla hak ettiği seçkin ve şerefli yeri vermiştir. Ahmet Naim, bu durumun ahlâk, akıl ve dinin uyumuyla gerçekleştiğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Naim, ahlâk, akıl, din.

AHMET NAİM'S THEORY OF BEHAVIORS: THE HARMONY BETWEEN MORALITY, REASON AND RELIGION

Ahmet Naim, one of our late era ethicists is competent both in classical and modern contemporary moral studies. His book titled "Islamic Moral Principles" is a pioneer work in the Constitutional Monarchy and the Republic.

Ahmet Naim thinks that there is a direct link between moral rules and religion. According to him, philosophical ideas are effective on the mental development of large masses of people. However, philosophical ideas are not as successful as religion and belief in influencing the hearts of the masses and in bringing moral principles to the depths of people's souls and keeping alive. Therefore, in Ahmet Naim's system of thought, the source of moral duties is religion. However, the source of moral goals and laws is revelation.

Ahmet Naim proposes a moral theory based on reason. However, moral duties and rights are intertwined with religious commands; morality and religion work as if they were one field. Moral commands also leave an effect as if they are religious and faith commands.

According to Naim, the religion of Islam continued to spread these rules among all social layers without neglecting any of the moral principles of the most correct and strongest philosophy.

Again, the religion of Islam, by dealing with moral duties in the light of prophethood, did not distort the rationality of these principles. Thus, it gave the reason the distinguished and honorable place it deserves. Ahmet Naim believes that this is a result of the harmony between morality, reason and religion.

Keywords: Ahmet Naim, morality, reason, religion.

Dr. Arife ÜNAL SÜNGÜ
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
arifeunalsungu@mehmetakif.edu.tr

BABANZÂDE AHMET NAİM'DE BİLGİ KAYNAĞI OLARAK AKIL VE DEĞERİ

ÖZET

Bu çalışmada Osmanlı dönemi âlimlerinden olan Babanzâde Ahmed Naim'in (1872-1934), akıl ve din ilişkisi hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Çok yönlü bir ilmî kişiliğe sahip olan Babanzâde Ahmed Naim insanın bilgi edinme yollarından biri olan akılcı inancın temeli olarak görmektedir. Ona göre insanda sağlam bir inanç ancak akıl sayesinde gerçekleşmektedir. Babanzâde, iman konusunda ana faktör olarak aklın inanç ile ilgili meseleleri açıklığa kavuşturan bir güç olduğunu ve dine akla aykırı bir yön bulunmadığını iddia etmektedir. Akıl, imanda olduğu gibi ahlak konusunda da belirleyici bir âmil olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira akıl, ahlakın en önemli kriteri olan sorumluluk ve iradenin de ön şartıdır. Ahlaki emir ve tavsiyelerin ancak akıl ile anlaşılır hale geldiğini savunan Babanzâde, İslam'da akıl nakil çatışması olmadığını, akıl, iman ve ahlak konularında tam bir uyumun olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla vahiy tarafından belirlenen ahlaki kâidelerin akıl ile anlaşılması ve aklî bir temellendirmenin olması gerekir. Müellif, dini ve ahlaki konularda akıl ve kalp uyumunu gerekli görmektedir. Ona göre sadece kalbin inanması yeterli değildir, kalbin inandığını aklın kabul etmesi veya aklın kabul ettiğini kalbin onaylaması gerekmektedir. Ayrıca Babanzâde, akıl, ahlak ve iman konusunda bir uyumsuzluk olması durumunda insanda hem düşünce hem de davranış açısından birtakım olumsuzluklar oluşabileceği fikrindedir.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Ahmed Naim, Akıl, İman, Ahlak.

ABSTRACT

In this study, one of the scholars of the Ottoman period Babanzâde Ahmed Naim's opinions about the relationship between reason and religion were examined. Babanzâde Ahmed Naim who has a versatile scientific personality sees the reason which is one of the ways of obtaining knowledge as the basis of belief. According to him, a firm belief in person only is happen by reason. Babanzâde claims that the reason is a power that clarifies the issues related to faith as a main factor in faith and that there is nothing contrary to reason in religion. Reason appears as a decisive factor in morality as well as in faith. Because reason is the prerequisite of responsibility and will which are the most important criteria of morality. Babanzâde who argues that moral orders and recommendations become understandable only with reason, thinks that there is no conflict of reason and revelation in Islam and there is a complete harmony in matters of reason, faith and morality. Therefore, the moral principles determined by the revelation must be understood with reason and must have a rational justification. The author considers the harmony of reason and heart necessary in religious and moral matters. According to him, it is not enough to believe for the heart but it is necessary for the reason to accept what the heart believes or for the heart to approve what the reason accepts. In

addition, Babanzâde believes that if there is a mismatch between reason, morality and faith, some negativities may occur in a person both in terms of thought and behavior.

Keywords: Babanzâde Ahmed Naim, Reason, Faith, Morality.

Dr. Sıracettin ASLAN
Mardin Artuklu Üniversitesi
srcttnaslan@gmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN BİLİMLER SINIFLANDIRMASINDA FELSEFE VE BİLİMİN MAHİYETİ

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naım (1872-1934), genel felsefe, metafizik, psikoloji, bilim felsefesi, ahlâk felsefesi, siyaset felsefesi, edebiyat, mantık, yabancı kavramların Türkçe karşılıkları ile temel İslâm bilimleri ve Arapça dil gramer gibi bir çok alanda telif veya tekliflerde bulunmuş bir düşünürdür. Bu alanlara ilişkin telif veya teklifler, sadece felsefi-nazari merak ve sorgulamalardan muhtevi değil, aynı zamanda klasik ve özellikle de çağdaş dönemde öne çıkan ve bilim sınıfının hemhal oldukları konu ve meseleleri insicamlı ve muhtasar bir biçimde işler. Babanzâde'nin yaşadığı dönem, Auguste Comte'un sistemleştirdiği pozitivist felsefe ve daha sonraları Viyana Çevresi'nin öncülük ettiği neo-pozitivist bilimin yaygın tartışıldığı bir döneme karşılık gelir. Bu zaman dilimi, "doğrulanabilirlik ilkesi" temelinde tanzim edilen seküler-pozitivist bilimin ana hatlarıyla tedris faaliyetlerinin anlam zemini ve modelini oluşturduğu aralıktır. Dahası bu neo-pozitivist yaklaşım, her türlü argümanın geçerlilik kıstasını matematiksel fizikalizmle mücessem "doğrulanabilirliğe" indirgeyerek felsefe gibi bilumum bilme arayışlarının bilimin hizmetinde veya bünyesinde yürütülmesinin gerekliliğini savunur. Buna göre bilim, fizik veya tabii olana karşılık gelecek şekilde kraliçe bir disiplin olarak telakki edilirken felsefe ise bilimin alt kümesidir. Öyleki bilimsellik dizgesinde anlamlandırılmayan ya da bilimde tekabüliyeti olmayan her türlü bilme arayışı ve kavrayışı beyhüde, anlamsız ve sözde önermeler olarak değerlendirilir. Neo-pozitivist mefkürede, bilim ve felsefe arasında kurgulanmak istenen bilimsel felsefe veya pür bilimsel dünya kavrayışı, Ahmed Naım tarafından eleştirilir. Ahmed Naım, felsefe ve bilimin konuları, problemleri, yöntemleri, gayeleri, tedris ve kavramsal şemalarının birbirinden farklı olduğu ve bu sebeple de her iki alanın birbirinden farklı disiplinler olduğunu tartışır. Bu tartışmada, yeni bir bilimler sınıflandırılması önerilir ve önerilen sınıflandırmada felsefe ve bilim birbirinden tefrik edildikten sonra her iki disiplinin bilim topluluğu ve toplum nezdinde ne tür anlamlara geldiği soruşturulur. Bu bağlamda bilim, düşüncenin nezaret ettiği deney ve tecrübeler yoluyla doğa üzerinde ulaşılan bilgi birikimini karşılarken felsefe ise derinden derine düşünme özgürlüğü yoluyla idrak edilen ilkelere dayanan hikmettir. Bu anlatımlar doğrultusunda mezkûr makale, Babanzâde Ahmed Naım'ın "Felsefe/Hikmet Dersleri" adlı telif eseri öncelikli olmak üzere tercüme ettiği çalışmalara düşürdüğü şerh, dipnot ve ilave ettiği eklerden hareketle bilimler sınıflandırmasında felsefe ile bilimin yeri ve mahiyeti üzerine odaklanır.

Anahtar Kavramlar: Ahmed Naım, bilimler sınıflandırması, felsefe, bilim, insan.

THE NATURE OF PHILOSOPHY AND SCIENCE IN BABANZADE AHMED NAIM'S CLASSIFICATION OF SCIENCES

ABSTRACT

Babanzade Ahmed Naim (1872-1934) is a thinker who has made copyrights or proposals in many fields such as general philosophy, metaphysics, psychology, philosophy of science, moral philosophy, political philosophy, literature, logic, Turkish equivalents of foreign concepts, basic Islamic sciences and Arabic language grammar. The copyrights or proposals related to these fields not only consist of philosophical-theoretical curiosity and questioning, but also deal with the subjects and issues that the scientific class is familiar with, in a coherent and concise manner and that come to the fore in the classical and especially the contemporary period. The period in which Babanzade lived corresponds to a period in which the positivist philosophy systematized by Auguste Comte and the neo-positivist science pioneered later by the Vienna Circle were widely discussed. The period of time is the interval in which the secular-positivist science, which is organized on the basis of the "verifiability principle", forms the ground of meaning and model of the teaching activities with the main lines. Moreover, this neo-positivist approach argues that the pursuit of knowledge like philosophy should be carried out in the service or within the body of science, by reducing the validity criterion of all kinds of arguments to the "verifiability" embodied in mathematical physicalism. Accordingly, science is considered as a queen discipline corresponding to natural or physics while philosophy is a subset of this science. In fact, all kinds of quest for knowledge and understanding that are not made sense in the scientific system or have no correspondence in science are evaluated as futile, meaningless and so-called propositions. In the neo-positivist ideal, the scientific philosophy or pure scientific world understanding, which is intended to be constructed between science and philosophy, is criticized by Ahmed Naim. He argues that the subjects, problems, methods, aims, teaching and conceptual schemes of philosophy and science are different from each other, and therefore both fields are different disciplines from each other. In this discussion, a new classification of sciences is suggested and after philosophy and science are distinguished from each other in the proposed classification, what kind of meanings both disciplines have before the scientific community and society are investigated. In this context, while science meets the knowledge gained on nature through experiments and experiences supervised by thought, philosophy is wisdom based on principles comprehended through the freedom to think deeply. In line with these descriptions, the article focuses on the place and nature of philosophy and science in the classification of sciences, with reference to the commentaries, footnotes and appendices that Babanzade Ahmed Naim has reduced to his translated works, primarily his copyright work "Philosophy/Wisdom Lessons".

Keywords: Ahmed Naim, classification of sciences, philosophy, science, human.

İbrahim AYDIN
Siirt Üniversitesi
ibrahim07272@hotmail.com

Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN
Siirt Üniversitesi
aunalan@siirt.edu.tr

AHMED NAİM BABANZADE VE İSLÂM AHLAKININ KAYNAKLARI

ÖZET

1872 yılında Bağdat'ta dünyaya gelen Babanzade Ahmed Naım, ilk tahsiline Bağdat'ta başlamış, orta öğretimine İstanbul'da devam etmiştir. O, Darülfünun Üniversitesinde çeşitli dersleri okutmuş ve birçok bilim dalında önemli eserler yazmıştır. Onun "*İslâm Ahlakının Esasları*" adlı eseri, İslâm ahlakı ile ilgili yazılmış eserler arasında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ahmed Naım bu eserinde, İslâm kültürünün egemen Ortadoğu ülkelerinde çeşitli din ve dil mensuplarının beraber yaşadıklarını anlatmıştır. Onun iddialarına göre İslâm ülkelerindeki bu birlik, Batıların dikkatini çekmekte ve bunun üzerinde incelemelerde bulunmaktadır. İnanç ve felsefe, toplumdaki birliği sağlayan ahlakın oluşmasında etkili olan önemli iki unsurdur. İnanç, bu konuda felsefeden daha fazla etkili olmaktadır. Ahmed Naım'ın iddia ettiği gibi çeşitli kötülük ile rezilliklerden korunmak ve ahlaki güzellik ile faziletlerle bezenmek için, Kur'ân ve sünnetten başka manevi kaynaklara ihtiyaç duyulmamaktadır. Nitekim Hz. Muhammed (s.a.v.) şöyle söylemiştir: "Size iki şey bıraktım. Siz, bu iki şeye uygun/sıkı sıkıya bağlı hareket ettiğiniz sürece, hiçbir zaman sapıtmayacaksınız. Bunlar, Allah'ın kitabı olan Kur'ân ve benim sünnetimdir." Ahmed Naım'ın Kur'ân ve sünneti İslâm ahlakının iki temel kaynağı olarak yorumlamış olması, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bu hadisinin ruhuna uygun düşmektedir. Zaten o, yorumlarını daima Kur'ân ve sünnete dayandırmıştır. O, Kur'ân ve sünneti İslâm ahlakının iki ana kaynağı olarak kabul ettiği gibi, İslâm âlimleri de daime fikir ve düşüncelerini Kur'ân ve sünnete dayandırmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Naım, İslâm, ahlak, Kur'ân, sünnet.

BABANZADE AHMED NAIM AND THE SOURCES OF ISLAMIC ETHICS

ABSTRACT

Babanzade Ahmed Naim, who came to Baghdad in 1872, continued her secondary education in Istanbul. He taught various courses at Darülfünun University and wrote important works in many branches of science. His work "The Principles of Islamic Ethics" fills an important gap among the works written on Islamic morality. In this work, Ahmed Naım explained that members of various religions and languages lived together in the dominant Middle Eastern countries of Islamic culture. According to his claims, this unity in Islamic countries attracts the attention of the Westerners and they are examining it.

Belief and philosophy are two important elements that are effective in the formation of morality that ensures unity in society. Faith is more effective than philosophy in this regard. As Ahmed Naım claims, there is no need for spiritual resources other than the Qur'an and Sunnah in order to be protected from various evils and disgrace and to be adorned with moral beauty and virtues. As a matter of fact, Hz. Muhammad (pbuh) said: "I left you two things. As long as you act in accordance with these two things, you will never go astray. These are the Qur'an, the book of Allah, and my Sunnah." The fact that Ahmed Naim interpreted the Qur'an and the Sunnah as the two main sources of Islamic morality, Hz. It fits the spirit of this hadith of Muhammad (pbuh). In fact, he always based his interpretations on the Qur'an and the Sunnah. Just as he accepted the Qur'an and Sunnah as the two main sources of Islamic moral values, Islamic scholars have always based their ideas and thoughts on the Qur'an and Sunnah.

Keywords: Ahmed Naim, Islam, morality, Qur'an, sunnah.

Dr. Süleyman TAŞKIN
Bingöl Üniversitesi
staskin@bingol.edu.tr

BABANZADE AHMED NAİM DÜŞÜNCESİNDE İDRAK

ÖZET

İslam Felsefesi de dâhil olmak üzere Felsefe Tarihinde öteden beri tartışılan en önemli konulardan biri nefis konusudur. Bu konu içerisinde akıl, zihin ve bilinç gibi kavramlar ve irtibatlı konular ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda bilginin nasıl oluştuğu, zihinde hangi aşamalardan geçtiği merak konusu olmuş ve tartışılmıştır. Bu tartışmalar yapılırken göze çarpan kavramlardan bir tanesi de idraktır.

İslâm düşünürlerinin idrake, algılama ve bilmenin her türünü içine alacak genişlikte yer verdikleri görülmektedir. Bununla birlikte Meşşai filozoflar ile İsraki filozoflar farklı kavramlardan yola çıkarak farklı idrak tanımları yapmışlardır. Yine Fahreddin Razi'nin izafet kavramı üzerinden idraki tanımladığı bilinmektedir. İdrak konusuna dair bu ilgi daha sonra da devam etmiş ve sonraki İslam düşünürleri de idrak kavramını eserlerinde ele almışlardır. Bu önemli şahsiyetlerden birisi de son dönem Osmanlı düşünürlerinden Babanzade Ahmed Naim'dir.

Babanzade bu konuya dair görüşlerine *Felsefe Dersleri* adlı eserinde geniş bir şekilde yer vermiştir. Bu denli geniş bilgi çalışmamızın sınırlarını aşacağı için biz konuyu daha çok idrakin tanımı ve ona ilişkin hususlar bağlamında ele aldık. Bu noktada öncelikle İbn Sina, Sühreverdi, Razi ve Molla Sadra gibi İslam filozoflarının idrak tanımlarına değindik, daha sonra Babanzade'nin idrak konusuna dair düşüncelerini ve bu düşüncelerinin, düşünce tarihimizde tekabül ettiği yeri ortaya koymaya çalıştık. Bu bağlamda Babanzade'nin yaptığı idrak tanımı ve açıklamaların sadece klasik düşünceyle sınırlı olmadığı, çağdaş batılı düşünürlerden azami ölçüde yararlandığı ve onlara atıflarda bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte onun idrak düşüncesinin klasik anlamda İbn Sina'cı çizgiyle örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Babanzade Ahmet Naim, İbn Sina, İdrak, İslam Düşüncesi, Nefs.

ABSTRACT

One of the most important subjects discussed in the History of Philosophy, including Islamic Philosophy, is the subject of soul. In this subject, concepts such as intellect, mind and consciousness and related subjects have come to prominence. In this context, how knowledge is formed and what stages it goes through in the mind have been a matter of curiosity and discussed. One of the concepts that remarkable during these discussions is perception.

It is seen that Islamic thinkers have given wide coverage to the subject of cognition, including all types of perception and knowing. However, peripatetic philosophers and Ishrāqī philosophers have made different definitions of perception based on different

concepts. It is also known that Fakhr al-Dīn al-Rāzī defined perception through the concept of relativity. This interest in the subject of perception continued and later Islamic thinkers also discussed the concept of perception in their works. One of these important people is Babanzade Ahmed Naim, one of the late Ottoman thinkers.

Babanzade gave wide coverage to his views on this subject in his Philosophy Courses. Since such broad knowledge would exceed the limits of our study, we dealt with the subject mostly in the context of the definition of perception and its related issues. At this point, we first touched upon the definitions of perception by Islamic philosophers such as Avicenna, Suhrawardi, Rāzī and Mulla Sadra. Afterwards, we tried to reveal Babanzade's thoughts on the subject of perception and the place where his perception thought corresponds to in our history of thought. In this context, it has been that the definition of perception and explanations made by Babanzade are not limited to classical thought, but that he makes maximum use of contemporary western thinkers and makes references to them. However, we can say that his understanding of perception, classically, coincides with the line of thought of Avicenna.

Keywords: Babanzade Ahmet Naim, Avicenna, Perception, Islamic Thought, Soul.

Dr. Ayhan ÇETİN
Milli Eğitim Bakanlığı
ayhancetin69@hotmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'DE KELÂM'IN BİREYSEL VE TOPLUMSAL YANSIMALARI

ÖZET

Babanzâde Ahmed NaİM, İslamcı görüşleriyle temayüz etmiş bir aydındır. Modernizmin etkisiyle fert ve cemiyet hayatının hızlı bir değişim ve dönüşüme maruz kaldığı bir dönemde Müslümanlara yaşadıkları felaket, ümitsizlik ve siyasi çalkantılar karşısında birlik ve beraberlik içerisinde olmayı, tefrikadan uzak durmayı öğütlemiştir. Kendisi, İslamcılık temelinde savunduğu bazı görüşler aşırı muhafazakâr olarak nitelendirilse veya reel-politikle uyuşmasa da kritik bir zaman diliminde Türk-İslam düşünce hayatına önemli katkılar sağlamıştır. Hadisçiliğinin yanı sıra sağlam bir felsefî donanımına da sahiptir. Dolayısıyla yazılarında bu arka planı görmek mümkündür.

Bu çalışmada Ahmed NaİM'in itikadî ve kelâmî meselelere bakışının beşeri alandaki yansımaları ele alınmıştır. Onun, İslami öğretileri tartışırken meseleleri birey ve toplum merkezli bir perspektiften ele aldığı görülür. Bu durum bize Babanzâde'nin görüşlerinde, Allah merkezli bir bakış açısının öncelendiği klasik kelâm yöntemine ek olarak, Allah'ın (c.c.) yanı sıra insanın da dikkate alındığı yeni bir kelâm anlayışının önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ahmed NaİM'in ilm-i tevhid, nübüvvet, kader vb. itikadî konuların yanında bilhassa taaddüd-i zevcât, tesettür, ahlakın rasyonel temeli gibi fikhî ve felsefî meseleleri de toplumsal kelâm bağlamında savunması, üzerinde dikkatle durulmayı hak etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Ahmed NaİM, Kelâm, Yeni İlm-i Kelâm, Sosyal Kelâm, Sosyal-Psikoloji.

INDIVIDUAL AND SOCIAL REFLECTIONS OF KALAM IN BABANZÂDE AHMED NAİM

ABSTRACT

Babanzâde Ahmed NaİM is an intellectual who has distinguished himself with his Islamist views. In a period when individual and social life was subject to rapid change and transformation with the influence of modernism, he advised Muslims to be in unity and solidarity in the face of decline, despair and political fragility and to stay away from discord. Although some of the views he advocated on the basis of Islamism were described as ultra-conservative or did not match with realpolitik, he made significant contributions to the Turkish-Islamic intellectual life at a critical time. In addition to his interest in the science of hadith, he also has a solid philosophical background. Therefore, it is possible to see this background in his writings.

In this paper, the reflections of Ahmed NaİM's view on theological issues in individual and social life are discussed. It is seen that he deals with the issues from individual and society-centered perspective while discussing Islamic teachings. This shows us that in

Babanzâde's views, in addition to the classical kalam method, in which a God-centered perspective is prioritized, a new understanding of kalam, in which man is taken into account as well as God, has an important place. Ahmed Naîm's, in addition to theological issues such as tawhid, prophecy, destiny, etc. his defense of legal and philosophical issues such as polygyny, veiling, the rational basis of morality in the context of social theology deserves careful attention.

Keywords: Babanzâde Ahmed Naîm, Kalam/Islamic Theology, Renewed Theology, Social Theology, Social-Psychology.

Mehmet Asım ÖZDEMİR
Bartın Halk Eğitim Merkezi Müdürü
asimozdemir@gmail.com

BABANZADE AHMET NAİM'İN DİNİ GÖRÜŞLERİNİN SOSYOLOJİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Bu Makale "Babanzade Ahmet Naim'in Dini Görüşlerinin Sosyolojik Olarak Değerlendirilmesi" isimli çalışmadır. Çalışmada Babanzade Ahmet Naim'in eserleri ve kişi hakkında yapılan çalışmalar taranarak dini görüşleri ifade edilmiştir. Yapılan taramada, dini kavramlar etrafında kavramsal evren belirlemesi oluşturulmuştur. Bu kavramlar, "Din, İslam, Allah, Kur'an, Peygamber, Sünnet, Şeriat, İnanç, İbadet, Ahlak, Ümmettir." Bu kavramlar üzerinde Ahmet Naim'in düşünceleri analiz edilmiştir. Sonuç metni ise Ahmet Naim'in dini görüşleri üzerine bir değerlendirmedir.

Osmanlı Modernleşmesinin, tüm fikir alanlarında yaptığı etkinin, dini anlayışlar üzerinde yaptığı değişim kaçınılmazdır. Sekülerleşen eğitim yapısı ile birlikte geleneksel tedrisatın gerilemesi, Osmanlı aydınlarında fikrîsel değişimlere sebep olmuştur. Bu anlamda, İslam'ın bir din olarak hayatın tüm alanlarını kapsayan etkisinin gerilediği kanısındaki İslamcılar, fikrîsel olarak siyasi ve dini alanlarda görüşlerini ortaya koyarlar. İslamcılık akımı, II. Meşrutiyet dönemi ile birlikte Sırat-ı Müstakim dergisi çevresindeki fikir insanları ile ön plana çıkar. Bu dergi çevresinde, Mehmet Akif, Babanzade Ahmet Naim, Said Halim Paşa gibi şahsiyetler fikirlerini beyan eder.

Bu çalışmada, II. Meşrutiyet Dönemi İslamcı fikir insanlarından Babanzade Ahmet Naim'in dini görüşleri incelenmiştir. Ahmet Naim, fikirleri ile İslamcılarının muhafazakâr kanadında yer alan ve modern unsurlar ile geleneksel unsurları teorik olarak birleştirmeye çalışan bir karakter olarak ön plana çıkmıştır.

ABSTRACT

This article is the study which is named "Sociological Evaluation of Babanzade Ahmet Naim's Religious Views". In this study, the works of Babanzade Ahmet Naim and the studies about the person were surveyed and his religious views were pointed out. In this survey, a conceptual universe determination was created around religious

concepts. These concepts are "Religion, Islam, Allah, Qur'an, Prophet, Sunnah, Sharia, Belief, Worship, Morality, Ummah." Ahmet Naim's thoughts on these concepts were analyzed. The result text is a touch on Ahmet Naim's religious views.

It is inevitable that the effect of Ottoman modernization on all fields of thought has changed on religious understandings. The decline of traditional education with the secularizing education structure caused intellectual changes in the Ottoman intellectuals. In this sense, Islamists, who believe that the influence of Islam, which covers all areas of life as a religion, has receded, put forward their opinions in political and religious fields.

The Islamist movement came to the fore with the intellectuals around the Sırat-ı Müstakim magazine with the Constitutional Monarchy Period II. Around this magazine, personalities such as Mehmet Akif, Babanzade Ahmet Naim, Said Halim Pasha express their opinions.

In this study, the religious views of Babanzade Ahmet Naim, who is one of the Islamist intellectuals of the Constitutional Period II, were examined. Ahmet Naim has stood out as a character who is in the conservative wing of the Islamists and tries to combine the modern elements with the traditional elements theoretically.

Anahtar Kelimeler: Babanzade Ahmet Naim, Sosyoloji, İslamcılık, Din, İdeoloji

Doç. Dr. Salih AYDIN
Süleyman Demirel Üniversitesi
salihaydin@sdu.edu.tr

BABANZÂDE AHMED NAİM'DE İNSANÎ FİİLLERİN TAHLİLİ VE AHLAKİ MESÛLİYETİN DOĞUŞ ANI

ÖZET

Bu bildiri, insan nefsinde fiillerin ahlaki sorumluluğunun başlama aşaması hususunda modern zamanlarda görülen kapalılığa dayalı olarak sunulmaktadır. Zira Babanzâde, Ahmet Hamdi Akseki, Muhammed Hamdi Yazır, Kâmil Mîras'a daha öncesinde İbn Nüceym, Ebu'l-Yüsr Pezdevî ve İmam Mâturîdî gibi alimlere gidilecek olursa bu meselenin gayet açık bir şekilde bilindiği görülmektedir.

İnsan fiilleri somut bir gerçeklik olarak ortaya çıkmadan önce insanın iç dünyasında bir takım aşamalardan geçmektedir.

bu aşamaların ilki hatıra gelme ikincisi hatırlananın çağrıştırdığı Yeni tasavvurlar. Üçüncüsü bu tasavvurlardan birine yönelme dördüncüsü yöneldiği şeyi kesin bir iradeyle istemek şeklindedir.

Somut bir gerçeklik olarak fiil bu azme ve iradeye bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Ahlaki mesuliyet fiilin dışta vücut bulmasından önce içte kast edilmesine ve irade edilmesine ilişmektedir. Ahmet Naim bu aşamaları ve onların sorumluluk açısından değerlendirmesini yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde, havâtır, tedâi-i havâtır, azim, niyet, devâi, bevâis.

ANALYSIS OF HUMAN ACTIONS AND THE EMERGENCE OF STAGE OF MORAL RESPONSIBILITY IN BABANZÂDE AHMED NAİM

ABSTRACT

This presentation has been discussed in order to eliminate the ambiguity in the modern era about at which stage of actions moral responsibility begins in the human soul.

Because if we go back as far as Babanzâde, Ahmet Hamdi Akseki, Muhammed Hamdi Yazır, Kâmil Miras and earlier scholars such as Ibn Nüceym, Ebu'l-Yusr Pezdevi and Imam Maturidi, it is seen that this issue is well known.

Before human actions emerge as a concrete reality, they go through several stages in the inner world of the human being.

The first stage is the “come to remember” stage, the second stage is the evoke of new imaginations by the remembered. The third is to tend towards one of these conceptions, and the fourth is to want the thing to which it is directed with a definite will.

As a concrete reality, the act emerges depending on this perseverance and will.

Moral responsibility is related to the intention and will of the act before it appears in real life. Ahmet Naim identifies these stages and their moral responsibility.

Keywords: Babanzâde, remembered ideas, association of ideas, perseverance/decision, intention, motifs, mobiles.

Dr. Tahsin KULA
Dicle Üniversitesi
tahsinkula@hotmail.com

BABANZÂDE AHMET NAİM'E GÖRE "İLMÜ'N-NEFS" İSİMLİ ESERDE "İDRAK" KAVRAMININ PSİKOLOJİK BOYUTLARI

ÖZET

Babanzâde Ahmet Naîm'e göre "idrak" nedir? İdrakla ilgili kavramlar nelerdir? İdrak kaç'a ayrılır? İdrakla ilgili değerlendirmeler nelerdir? İdrak-ı Tabiiyye ve idraki kesbiyye ile ifade edilen özellikler nelerdir? İnsan sadece algı seviyesine gelmiş şeyleri mi idrak eder? İnsanın kendisini ve çevresini tanıma da idrak ile basiret arasında ne tür bir ilişki vardır? İdrâk-ı Batın ve İdrak-ı Hâric kavramları ile neler kastedilmektedir? Tahayyül ile idrak kavramları arasında ne tür bir ilişki vardır?

Psikoloji de algı ile idrak kavramlarının tanımlarının benzer yönleri nelerdir? Modern psikoloji ile dini literatürde geçen algı ile idrak arasında ne tür bir ilişki vardır? İslam düşünürleri ile psikologların görüşleri arasındaki farklılık ve benzerlik nelerdir?

Anahtar kelimeler: İdrak, İdrâk-ı Batın, İdrak-ı Hâric, Şevki tefahhus, Tezâkire, Babanzade Ahmed Naîm.

ABSTRACT

PSYCHOLOGICAL DIMENSIONS OF THE CONCEPT OF "COMPREHENSION" IN BABANZÂDE AHMET NAİM'S "İLMÜ'N-NEFS"

According to Babanzâde Ahmet Naîm, what is "cognition"? What are the concepts related to comprehension? How far does the comprehension go? What are the evaluations about comprehension? What are the characteristics expressed by İdrak-ı Tabiiyye and comprehension kasbiyye? Does man only comprehend things that have reached the level of perception? What kind of relationship is there between comprehension and foresight in knowing one's self and his environment? What is meant by the concepts of İdrak-ı Batın and İdrak-ı Haric? What kind of relationship is there between the concepts of imagination and comprehension? What are the similar aspects of the definitions of perception and cognition in psychology? What kind of relationship is there between perception and understanding in modern psychology and religious literature? What are the differences and similarities between the views of Islamic thinkers and psychologists?

Keywords: İdrak, İdrak-ı Batın, İdrak-ı Haric, Şevki tefahhus, Tezâkire, Babanzade Ahmed Naîm.

Dr. Nurten KULA
Milli Eğitim Bakanlığı
nurtenkula@hotmail.com

AYETLERDE “ENE” KAVRAMI VE BABANZÂDE AHMED NÂİM’İN “İLMÜN-NEFS” TERCÜMESİNDE ENE İLE İLGİLİ AÇIKLAMALARI

ÖZET

Kur’ân-ı Kerim’e muhatap olması hasebiyle “insan” konusu, âyetlerde farklı şekillerde anlatılmaktadır. Çok yönlü bir varlık olan insanın, fiziksel boyutunun yanında mânevî ve duygusal boyutu da detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Özellikle insanın “Ene” ve “Eneiyye” denilen benliği, karakteri, şahsiyeti ve davranışları âyetlerde ayrıntılı olarak yer almıştır.

Ayetlerde insanın biyolojik yapısına dair verilen bilgiler, ene açısından mânevî yönüyle de yakından ilgilidir. Kur’ân-ı Kerim’in bu konudaki hedefi, insanları salt bilgilendirmek için değildir. Bilgilendirirken düşündürmek ve eğiterek bir bilinç ve davranış kazandırmaktır.

Babânzade Ahmed Nâim, “İlmü’n-nefs” tercümesinde enenin birtakım özelliklerinin olduğunu ifade etmiştir. Kendinin müdriki, kendi üzerinde düşünebilen, tahayyül eden ve bunu dile getirebilen tek canlı insan olduğu için eneyi, idrak-i bâtın ve nefis-i nâtika olarak adlandırmıştır. Eserde, ene mufhumu ve erkânı, enenin fâiliyeti ve hâlat-ı zâkiresi, zû eniyye, ene kendi hâlatının hâsılı mıdır? İdrak-i bâtının hududu şeklinde, başlıklar halinde sunmuştur.

Çalışmamızda, nefis-i nâtika olan insanın idrak-i bâtını, zâkiresi, zû eniyyeti ve efâil-i irâdesi gibi kavramlar açıklanmıştır. Enenin yaratılış özellikleri, şahsiyeti, karakteri, çevresine ve rabbine karşı müsbet ve menfi tutum ve davranışları ele alınmıştır. Bu konuda, Kur’ân’daki âyetlere yer verilmiştir. Ene konusunda “İlmü’n-Nefs”te verilen bilgiler, âyetler çerçevesinde mukayese edilerek ve tefsirlerde yapılan yorumlarla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kur’ân-ı Kerim, Babanzâde Ahmed Naim, İnsan, İlmü’n-Nefs, Ene.

ABSTRACT

Due to the fact that it is addressed to the Qur'an, the subject of human is explained in different ways in the verses. In addition to the physical dimension, the spiritual and emotional dimension of the human being, who is a multifaceted being, has been explained in detail. In particular, the self, character, personality and behaviors of the human being called “Ene” and “Eneiyye” are included in the verses in detail.

The information given in the verses about the biological structure of man is closely related to its spiritual aspect as well. The aim of the Qur'an in this regard is not merely to inform people. It is to make people think while informing, and to gain awareness and behavior by educating them.

Babanzâde Ahmed Nâim stated in his translation of İlmü'n-nefs that there are some characteristics of the human. Since he is the only living person who is aware of himself, who can think, imagine and express this, he called the soul as idrak-i batin and nafs-i natika. In his work, is the meaning and manner of the soul, the activity of the ene and his zâkire, the result of the ene's own rope? It was presented in the form of the border of Idrak-i batin, in titles.

In our study, concepts such as idrak-i bâtin zât-ı zû eniyyet and efâil-i irâde of the human being, who are nafs-i nâtika, are explained. Ene's creation features, personality, character, positive and negative behaviors towards himself, his environment and his creator are discussed. There are verses in the Qur'an on this subject. The information about Ene in "İlmü'n-Nefs" has been tried to be revealed by comparing them within the framework of the verses and by the evaluations made in the commentaries.

Keywords: The Qur'an, Babanzâde Ahmed Naim, Human, İlmü'n-Nefs, Ene.

Prof. Dr. Mehmet EREN
Necmettin Erbakan Üniversitesi
meren@erbakan.edu.tr

AHMED NAİM'İN SEBİLÜ'R-REŞAD DERGİSİ'NDEKİ HADİS TERCÜMELERİ

ÖZET

Müderris, mütercim, fikir adamı ve yazar olarak bilinen Ahmed Naim'in (ö. 1934) Arapça, Farsça, Fransızca dillerini çok iyi bildiği, Doğu ve Batı kültürlerine vakıf olduğu muasırları tarafından kabul edilir. Ayetleri ve hadisleri merkeze alarak İslâm inancı ve ahlakına dair yazılar kaleme almıştır. Yazılarında gerek içeriden gerek dışarıdan İslâm'a yönelik fikri saldırılara kapsamlı, soğukkanlı ve müdellel cevaplar vermiştir. Asıl ihtisası felsefe olduğu halde daha çok hadis alanındaki çalışmalarıyla meşhur olmuş, meslekten muhaddis olmamasına rağmen bilhassa *Tecrîd-i Şarîh Tercemesi* ve *Mukaddimesi* ile hadis alanına önemli katkıda bulunmuştur.

Başlangıcından yayın hayatına son verene kadar beş büyük savaş gören bir topluma hitap eden *Sırât-ı Müstakîm/Sebîlürreşâd* dergisi halkı vatan müdafaasına teşvik etmiş, insanların dini ve ahlâkî eğitimlerini üstlenmiştir. Devletin içinde bulunduğu durumdan ötürü onuncu cildinden itibaren milleti uyandırma, ümmeti birliğe davet etme, savaş sebebiyle müminleri cihad için fedakârlığa sevk edecek yazılara ağırlık verilmiştir.

Bu bildiride, Ahmed Naim ve söz konusu dergideki hadis yazıları hakkında bilgiler verildikten sonra, *Sebîlürreşâd*'ın on üçüncü cildindeki cihad hadislerine dair tercümeleri ele alınıp incelenmiştir. Ayrıca tercüme ettiği hadislerin kaynaklarını gösterme, sıhhat durumlarına işaret etme vb. gibi tercümeye ilave olarak verdiği bilgiler üzerinde durulmuştur. Onun bu yazılardaki asıl hedefi, hadislerin doğru anlaşılıp güzel tercüme edilmesidir. Bu hedefini büyük ölçüde gerçekleştirdiğini söyleyebiliriz. Az sayıda yerde metin farklılıklarına işaret etmiş ve kaynak araştırması yapmış olsa da, şerh yapma amacı olmadığı için sened ve metin incelemesine girişmemiş, dolayısıyla hadislerin sahih ve zayıf olduklarına dair herhangi bir bilgi vermemiştir.

Anahtar kelimeler: Ahmed Naim, *Sebîlürreşâd*, hadis, hadis tercümesi, cihad hadisleri.

ABSTRACT

Known as a professor, translator, thinker and writer, Ahmed Naim (d. 1934) was accepted by his contemporaries as knowing the Arabic, Persian and French languages very well and having knowledge of Eastern and Western cultures. He wrote articles on Islamic belief and morality by relying on the verses and hadiths. In his writings, he gave comprehensive and prudent answers to the intellectual attacks against Islam, both from the inside and outside. Although his main specialization was philosophy, he became famous for his studies in the field of hadith. Although he was not a hadith scholar, he made an important contribution to the field of hadith, especially with his *Translation of and Introduction to Tahrîd-i Şarîh*.

The journal Ottoman Turkish journals *Sırât-ı Müstakîm* and *Sebîlurreşâd*, addressing a society that suffered five major wars from its beginning to the end of its publication life, encouraged the people to defend their homeland and undertook the religious and moral education of the people. Due to the state of the Ottoman State, from the tenth volume onwards, the journal published articles that would awaken the nation, invite the ummah to unity, and encourage believers to sacrifice for jihad due to war.

In this paper, after providing some information about Ahmed Naim and his writings on hadith in the aforementioned journal, his translations of the jihad hadiths in the thirteenth volume of the *Sebîlurreşad* will be discussed. In addition, it is necessary to show the sources of the hadiths he translated, to point out their authenticity, etc. In addition to the translation, the information given in addition to the translation would be discussed. His main goal in these writings is to understand and translate the hadiths correctly. We can say that this goal has been achieved to a large extent. Although he pointed out the textual differences in a few contexts and made a source research, he did not engage in the analysis of the text. Since he did not have the purpose of making annotations, he did not give any information about the authenticity and weakness of the hadiths.

Keywords: Ahmed Naim, *Sebîlurreşad*, hadith, hadith translation, jihad hadiths.

Doç. Dr. Fuat İSTEMİ
Batman Üniversitesi
fuatistemi@hotmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'E GÖRE HADİS VE TARİH İLİMLERİNİN BİLİMSEL AÇIDAN MUKAYESESİ

ÖZET

Ahmed Naım, ünlü İtalyan oryantalist Leone Caetani'nin Hz. Peygamber'in vefatından çok sonraları hadislerin isnadının üretildiği iddiasına binaen hadis ve tarih ilimlerini mukayese etme ihtiyacı hissetmiştir. Caetani iddiasını desteklemek için, Urve b. Zübeyr'in (ö. 94/713) Emevi Halifesi Abdulmelik b. Mervan'a (ö. 86/705) göndermiş olduğu bir mektupta isnad kullanmadığını ve en eski siyer müellifi olan İbn İshak'ın (ö. 151/768) hicri 151 yılında vefat etmiş olmasını delil olarak göstermiştir. Ahmed Naım, bu iddiaların bilimsellikten ve hakkaniyetten uzak, önyargılı olduğunu söylemekte ve bu iddiaları çürütmek için pek çok delil zikretmektedir. Aktarmış olduğu örneklerde isnadın Caetani'nin iddiasının aksine çok erken dönemde başladığını ispatlamaya çalışmaktadır. Müslümanlara has olan bu yöntemin tarihin hiçbir döneminde hiçbir toplum tarafından uygulanmadığını ve hatta bugün Hristiyanlık ve Yahudilik başta olmak üzere diğer dinlere müntesip toplulukların ellerindeki dini kaynakların hiçbirinin böylesi bir yöntemle aktarılmadığını ifade etmektedir. Ahmed Naım tarih ve hadis ilminin araştırma konularının geçmişte yaşanmış vakalar olduğunu ve bu vakaların duyular ile müşahade edilmesinin mümkün olmadığını söylemektedir. Bu yönü itibariyle tarih ilminin mantıkçılara göre müşahade (pozitif/deneysel) ilimler kategorisine girmesinin söz konusu olmadığını söylemekte, tarih felsefesinin de tekrarlanması ve doğruluğunun test edilmesinin mümkün olmadığı bu vakalara dayanarak faraziyeden uzak ne kadar gerçekçi ve tarafsız olabileceğini sorgulamaktadır. Vakaların aktarımı ve değerlendirilmesinde, tarafsızlık ve gerçekliklerinin tespit edilmesinin zorluğuna rağmen tarihi vakalara inanmanın caiz olmadığını söylemenin hükümde aşırıya gitmek anlamına geleceğine ve bu tutumun yanlışlığına dikkat çekmektedir. Ona göre tarih ilmi hâlâ gelişimini tamamlamamış olup, Müslümanların bir rivayetin sıhhatini tespit etmek için geliştirmiş olduğu cerh ve ta'dîl ilmine ulaşması mümkün değildir. Hadis ilminin vakaların ve haberlerin aktarılması konusunda, gerçeklik ve tarafsızlık konusunda çok daha ileri olduğunu, alimlerin rivayetlerin sıhhatlerini tespit etmek için çok ciddi gayretler gösterdiğini, hadis ilminde yapılan bu çalışma ve gayretlerin tarih ilminden çok ileri olduğunu örnekler ile ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Siyer, Tarih, İsnad, Babanzâde Ahmed Naım.

A SCIENTIFIC COMPARISON OF HADITH AND HISTORIC SCIENCES IN REGARD TO BABANZÂDE AHMED NAİM

ABSTRACT

Ahmed Naım felt the need of comparing hadith and the historical sciences by virtue of claim the famous Italian orientalist Leone Caetani who alleged that the transmission chains of hadith were produced long after the death of the Prophet. To support his allegation, Caetani cited the letter of Urve b. Zubayr (d.94/713) sent to the Umayyad Caliph Abdulmalik b. Marwan (d.86/768) mentioning that he had not used isnad and the death of Ibn Ishaq, the oldest author of prophetic biography, in 151 Hijri as evidence. Ahmed Naım explains that these allegations are wholly unscientific, unjust, and are biased, in this respect, he cites many evidences to refute these allegations. In the examples, he intends to justify that the chains of transmission commenced much earlier as a contrary to the allegations of Caetani. He states that this method, which is unique to Muslims, has never been applied by any society in any period of history and he even states that none of the religious sources that available in the communities that adhere to other religions, especially Christianity and Judaism, were transferred in such a way. Ahmed Naim have said that the research subjects of the sciences of history and hadith are the events that happened in the history and it is not possible to observe these events with the senses. In this respect, he examines that the science of history cannot be included in the category of observational (positive/experimental) sciences according to logicians, and it is not possible to repeat the philosophy of history, test its accuracy, and questions how realistic and impartial it can be, based on these cases. Despite the difficulty of determining the impartiality and reality in the transfer and evaluation of cases, he draws attention to the fact that saying that it is not permissible to believe in historical events would mean going to extremes in the judgment and that this attitude is wrong. According to him, the science of history still has not completed its development. It is not possible for the science of history to reach the science of cerh and ta'dil that developed by Muslims to determine the authenticity of a narration. He points out that the science of hadith is much more advanced in terms of truth and impartiality in the transmission of cases and narration, and scholars have made serious efforts to determine the authenticity of the narrations, he also demonstrates with examples that these studies and efforts in the science of hadith are far ahead of the science of history.

Keywords: Hadith, Prophetic biography, History, Chains of transmission, Babanzâde Ahmed Naım.

Dr. Mustafa DEMİR
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
konevimustafademir@gmail.com

BİR HADİSÇİ PROFİLİ OLARAK BABANZÂDE AHMED NAİM

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naim, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında yetişmiş çok yönlü bir ilim ve fikir adamıdır. Mütercimliği ve felsefe hocalığının yanı sıra hazırladığı hadis çalışmaları ve giriştiği hadis tartışmaları ile de yakın dönemin dikkat çeken hadisçi profillerinden birini oluşturmaktadır. Detaylıca incelendiği takdirde Ahmed Naim'in yöneldiği hadis çalışmalarının mutlaka şahsî bir arka planının olduğu; bu tercihlerin aynı zamanda Hadis Edebiyatı açısından önemli bazı sonuçlar doğurduğu görülecektir. Yine bilinçli bir tercihin eşliğinde kalem oynattığı anlaşılan hadis tartışmalarının da olgusal bir karşılığının bulunduğunu söylemek mümkündür. Şu halde Ahmed Naim'in bir hadisçi olarak özgünlük düzeyini doğru şekilde belirleyebilmek için onun sadece alanımızla ilgili çalışmalarına değil saha dışındaki diğer ilmî faaliyetlerine de göz atma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu tebliğ; Ahmed Naim'in düşünce sisteminde Hadis İlminin nerede konumlandığını anlamayı, saha içi ilmî faaliyetlerinin ardında yatan sâikleri bulmayı, Türkiye hadisçiliği üzerinde bıraktığı etkiyi sorgulamayı ve en nihayetinde kendisinin nasıl bir hadisçi profiline sahip olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Tebliğin yazımı sırasında ilgili literatür, disiplinlerarası bir bakış açısıyla incelenecek ve mümkün olduğunca analitik bir metin inşasına öncelik verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Babanzâde Ahmed Naim, Hadis Edebiyatı, Türkiye Hadisçiliği, Profil.

ABSTRACT

BABANZADE AHMET NAIM AS A HADITH SCHOLAR PROFILE

Babanzade Ahmed Naim is a versatile scientist and intellectual person trained by the Ottoman Empire in recent years. And he is one of the attention-grabbing hadith scholar profiles of the recent period with the hadith studies and hadith discussions he made as well as his interpreting and philosophy teaching. If examined in detail, it will be seen that the hadith studies inclined by Ahmed Naim must have a personal or intellectual background, and these choices also have some significant results in terms of Hadith Literature. Likewise, it is possible to say that the hadith discussions, which seem to have been written with a conscious choice, also have a factual counterpart. Then, in order to accurately determine the level of originality of Ahmed Naim as an authority of hadith, the necessity arises to take a look at not only his works related to our field but also his other scientific activities outside the field. This paper aims to understand where the Science of Hadith takes place in Ahmed Naim's thought system, to find the motives behind his scientific activities in the field, to question his impact on Turkish traditionalism, and finally to determine what kind of traditionist profile he has. During the writing of the

paper, the relevant literature will be examined from an interdisciplinary perspective, and the priority will be attached to the building of an analytical text as much as possible.

Keywords: Hadith, Babanzade Ahmed Naim, Hadith Literature, Turkish Hadithism, Profil.

Dr. Recep Emin GÜL
Balıkesir Üniversitesi
emingul108@gmail.com

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN SEBÎLURREŞÂD DERGİSİNDEKİ HADİS YORUMCULUĞU

ÖZET

1872 Bağdat doğumlu, İstanbul tahsilli, Arapça, Farsça ve Fransızca'yı iyi bilen, Osmanlı zamanında doğup Cumhuriyet'te (1934) vefat etmiş, geniş ufuklu bir filozof, ictimâî bir hadis şârihi olan Babanzâde Ahmed Naîm, yazdığı eserler ve savunduğu fikirlerle ilim ehlinin çalışma konuları arasına girmiş bir isimdir. Çok yönlü bir ilmî kişiliğe sahip olması münasebetiyle farklı ilim dallarında çeşitli araştırmalarla birçok yönden incelenmiştir. Bu çalışmada da Ahmed Naîm'in Sebîlurreşâd Dergisinde tercüme ve şerhlerini yapmış olduğu hadisler üzerinden onun hadis yorumculuğu incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesinde Babanzâde Ahmed Naîm'in Sebîlurreşâd Dergisinde 205-366. sayılar arasında (1908-1918) toplam 35 sayıda hadis tercüme ve şerhi olduğu; bunlardan yedi tanesinde şerh bulunduğu, geri kalan yazıların sadece açıklamalı tercüme olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada özellikle şerh yapılan hadisler üzerinden Ahmed Naîm'in Sebîlurreşâd Dergisindeki hadis yorumculuğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ahmed Naîm'in dergi yazılarında halka yönelik yorumlarda bulunduğu, toplumsal bozulma ve dinî yozlaşmaya dair hadisleri tercüme ve şerh ettiği, özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarında cihatla ilgili hadisleri tercüme ederek halka yönelik bir hadis aktarımı faaliyetinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Çalışmada ulaşılan önemli sonuçlardan birisi de Babanzâde Ahmed Naîm'in kendi zamanında, yaşadığı coğrafyada yaşanan olaylara ve dinî durumlara hadis yorumlarında yer vermiş olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Babanzâde Ahmed Naîm, Sebîlurreşâd, Şerh.

THE HADITH COMMENTARY OF BABANZADE AHMAD NAİM IN THE JOURNAL OF SABİL AL-RASHAD

ABSTRACT

Babanzade Ahmad Naim, who was born in Baghdad in 1872, educated in Istanbul, knows Arabic, Persian and French well, was born in the Ottoman Empire period and died in the Republic period (1934), a broad-minded philosopher, a social hadith commentator, has become one of the study subjects of researchers with the works he wrote and the ideas he defended. Since he has a versatile scientific personality, he has been studied in many ways with various researches in different branches of science. In this study, Ahmad Naim's hadith interpretation was examined through the hadiths he translated and commented on in the Journal of Sabil al-Rashad. As a result of the examination, it was seen that Ahmad Naim had a total of 35 hadith translations and comment between 205-366 numbers (1908-1918) in Journal of Sabil al-Rashad. It has been determined that seven of the hadiths have commentaries and the remaining texts are only annotated translations.

In the study, it was aimed to determine the hadith interpretation of Ahmad Naim in the Journal of Sabil al-Rashad through the hadiths that were commented. It is understood that Ahmad Naim made comments for the public in his journal articles, translated and commented the hadiths about social degradation and religious degeneration, and carried out an activity for the public by translating the hadiths related to jihad, especially during the First World War. One of the important results reached in the study is that Ahmad Naim included events and religious situations in his own time, in the geography he lived in, in hadith interpretations.

Keywords: Hadith, Babanzade Ahmad Naim, Journal of Sabil al-Rashad, Hadith Commentary.

Doç. Dr. Muhammet BEYLER
Yalova Üniversitesi
muhammet.beyler@yalova.edu.tr

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN MUHAKKİK KİŞİLİĞİ: NÛH B. EBÛ MERYEM'İN HADİS UYDURDUĞUNA DAİR KADİM BİR YANLIŞI TASHİH ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu tebliğin amacı Babanzâde Ahmed Naim Bey'in muhakkik kişiliğini gösteren bir örnek olarak onun Nûh b. Ebû Meryem'in sûrelerin faziletine dair hadis uydurduğu şeklindeki iddiayı çürütmesini ele alıp incelemektir. İslâmî ilimlerin birçoğunda derin bilgi sahibi olarak kabul edilen ve Ebû Hanîfe'nin kadılık yapmaya uygun bulduğu on talebesi arasında zikredilen Ebû İsme Nûh b. Ebû Meryem, insanları Kur'an okumaya teşvik etmek amacıyla sûrelerin faziletine dair meşhur uzun hadisi uydurduğunu bizzat itiraf ettiği yönünde ithama maruz kalmıştır. Daha ilk dönemlerde dile getirilen ve asırlardır nakledile gelen bu ithama bilindiği kadarıyla ilk defa Ahmed Naim Bey karşı çıkmış, konuyu tetkik ve tahkik ederek söz konusu rivayetin doğru olmadığını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu tebliğde önce Nûh b. Ebû Meryem'in hadis uydurduğunu itiraf ettiği yolundaki iddia aktarılacak, ardından muhakkik kişiliğini gösteren bir örnek olarak Ahmed Naim Bey'in bunu tahkik ve tashih etmesi ele alınacak, son olarak da söz konusu tahkikin sonraki döneme etkisi araştırılıp ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Ahmed Naim, Nûh b. Ebû Meryem, Ebû İsme, Hadis Uydurma, Sûrelerin Fazileti

BABANZÂDE AHMED NAIM AND HIS PERSONALITY CRITICAL EDITION AN EXAMPLE OF CORRECTING AN OLD MISTAKE ABOUT NUH B. ABU MARYAM'S MAKING UP ABOUT THE PROPHET MUHAMMAD

ABSTRACT

The purpose of this paper is to examine Babanzâde Ahmed Naim Bey's refutation of Nuh b. Abu Maryam's claim about the virtue of the surahs in the Qur'an in the form of fabricated words from the Prophet Muhammad, as an example of the critical edition personality of Babanzâde Ahmed Naim Bey. Abu Isme Nuh b. Abu Maryam, who is considered to have deep knowledge in many of the Islamic sciences and is mentioned among the ten students of Abu Hanifa who was found suitable to be a judge, was accused of personally confessing that he had fabricated the famous long hadith about the virtues of the surahs to encourage people to read the Qur'an. As far as is known, for the first time, Ahmed Naim Bey opposed this accusation, which was voiced in the early periods and has been transmitted for centuries and tried to reveal that the statements in question was not true by examining and investigating the issue. In this paper, first the claim that Nuh b. Abu Maryam confessed to fabricating hadith will be conveyed, then Ahmed Naim Bey's verification and correction will be discussed as an example of his critical edition

personality, and finally, the effect of the book in question on the next period will be investigated and tried to be revealed.

Keywords: Hadith, Ahmed Naim, Nuh b. Abu Maryam, Abu Isme, Hadith Fabrication, Virtue of Surahs

Doç. Dr. Bayram KANARYA
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
bayramkanarya@hotmail.com

**BABANZÂDE REŞİD BEY VE SAHÎHAYN ŞERHİ “İKTİRÂNÜ’N-NEYYİRAYN fî
MECMAİ’L-BEHRAYN” ADLI ESERİ**

ÖZET

Osmanlı'nın son dönemlerinde hadis ilmine katkıları olan birçok fikir ve ilim adamı yetişmiştir. Bu alimlerin hadis ilmi ile ilgili kaleme aldıkları eserlerinin bilinmesi ve yaklaşımlarının tespit edilmesi, günümüz ilim dünyası için de önem arz etmektedir. Osmanlıdan Cumhuriyet dönemine uzanan hayat serüveni ile hadis ilmine katkısı olanlardan biri ilim, kültür ve bürokraside etkili olan Babanzâde ailesinden Reşid Bey'dir.

Babanzâde Fettah Bey'in oğlu olan Mela Reşid Begê Baban, Süleymaniye'de doğmuş, burada ilmi tahsilini tamamladıktan sonra 1912 yılında Türkiye'ye gelmiş, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde müderrislik ve vaizlik yapmış, 1942 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Reşid Bey, hadis disiplinin yanı sıra dil ve edebiyat ile de ilgilenmiş İbn Tufeyl'in *Hayy b. Yakzan* adındaki meşhur felsefi romanını tefrika halinde *Mihrâb Dergisi*'nde yayınlamıştır. Ancak onun *Sahîhayn*'da geçen hadislerin mükerrerlerini çıkararak tercüme-şerh niteliğinde Soranî lehçesi ile kaleme aldığı ve Muhammed Ali Karadağî'nin bir takdim yazıp yayına hazırladığı dokuz ciltlik *İktirânü'n-Neyyirayn fî Mecmai'l-Behrayn* adlı eseri özellikle dikkat çekicidir.

Bu çalışmadaki amaç, Babanzâde Reşid Bey ile yazıldığı dönemin izlerini de taşıyan mezkûr eserinin ilim dünyasında tanınmasına ve üzerinde incelemeler yapılmasına katkıda bulunmaktır. Çalışmada öncelikle Babanzâde Reşid Bey'in hayatı, eserleri ve ilmi şahsiyeti hakkında bilgi verilecek, daha sonra müellifin *İktirânü'n-Neyyirayn* adlı eseri şekil ve muhteva yönünden tetkik edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Reşid Bey, İktirânü'n-Neyyirayn, Rivayet, Hadis İlmi, Şerh.

**BABANZÂDE REŞİD BEY AND HIS SAHÎHAYN COMMENTARY WORK TITLED
"İKTİRÂNU'N-NEYYIRAYN fî MECMAI'L-BEHRAYN"**

ABSTRACT

In the last period of the Ottoman Empire, many intellectuals and scholars who contributed to the discipline of hadith were trained. It is also important for today's world of knowledge to know the works of these scholars on the discipline of hadith and to determine their approaches. One of those who contributed to the subject of hadith with his life adventure from the Ottoman to the Republican period is Reşid Bey from the Babanzâde family, who was influential in wisdom, culture and bureaucracy.

Mela Reşid Begê Baban, the son of Babanzâde Fettah Bey, was born in Süleymaniye, came to Turkey in 1912 after completing his education there, worked as a lecturer and preacher in various parts of Anatolia, and died in Istanbul in 1942. Reşid Bey was also interested in language and literature as well as the discipline of hadith. He published Ibn Tufayl's famous philosophical novel *Hayy b. Yakzan* in serial form in Mihrâb Magazine. However, his nine-volume work called *Iktirânü'n-Neyyirayn fî Mecmai'l-Behrayn*, which he wrote in the Sorani dialect as a translation and commentary by removing the duplicates of the hadiths in the Sahîhayn, and which Muhammed Ali Karadağî wrote an introduction and prepared for publication, is particularly striking.

The aim of this study is to contribute to the recognition of the aforementioned work, which also carries the traces of the period in which it was written with Babanzâde Reşid Bey, in the world of knowledge and to make studies on it. In the study, first of all, information about Babanzâde Reşid Bey's life, works and scientific personality will be given, then the author's work named *Iktirânü'n-Neyyirayn* will be examined in terms of form and content.

Keywords: Babanzâde Reşid Bey, İktirânü'n-Neyyirayn, Narration, Hadith Discipline, Commentary.

Dr. Emine DEMİL
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
eminedemil@nevsehir.edu.tr

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN HADİS İLMİNE KATKILARI

ÖZET

Türkiye dönemindeki hadis çalışmalarında Cumhuriyete geçiş döneminin önemli âlimlerinden birisi de kuşkusuz Babanzâde Ahmed Naim'dir. Bu dönemde Türkiye'de yapılan hadis çalışmalarında Osmanlı'nın son döneminde yetişip Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra da yaşayan Babanzâde Ahmed Naim büyük bir katkı sunmuştur.

İslâmî ilimleri ve Arapça'yı kendi gayretleriyle öğrenen Babanzâde Ahmed Naim, Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'nde felsefe grubu dersi okutmasına ve felsefe derslerine dair önemli te'lifleri olmasına rağmen, Türkiye'de Tecrid-i Sarih Tercemesi ve bu esere dair kaleme aldığı kıymetli mukaddimesiyle tanınmaktadır. O, bu eserinde oryantalistler tarafından ve İslâm dünyasında hadise yöneltilen tenkitlere cevap vermiş, hadis usulü prensiplerini tarih tenkit kaideleriyle karşılaştırmış ve hadis âlimlerinin bu konuya öncülük ettiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda isnadın güvenilirliğinin her zaman metnin de sahih olması manasına gelemeyeceğini dile getiren Ahmed Naim, isnad tenkidinin hadis âlimleri, metin tenkidinin ise fıkıh âlimleri tarafından yapılması gerektiğini vurgular.

Babanzâde Ahmed Naim'in hadis ilmine en önemli katkısı Tecrid-i Sarih Tercemesi adlı eserine yazdığı mukaddimedir. Başta Nevevî'nin et-Takrîb'i, Süyûtî'nin Tedrîbü'r-râvî'si ve İbn Hacer el-Askalânî'nin Nuhbetü'l-fiker'i olmak üzere temel hadis usulü kaynaklarını ve kendi dönemindeki metodolojik gelişmeleri esas alarak telif ettiği Tecrid-i Sarih Mukaddimesi Cumhuriyet dönemindeki hadis usulü çalışmalarının ilki ve en önemlilerinden birisi kabul edilmektedir.

Babanzâde Ahmed Naim'in hadis ilmine bir diğer önemli katkısı ise Zebîdî'nin (ö. 893/1487) Buhârî'nin el-Câmiu's-sahîh'indeki isnadları hazfedip tekrarlarını çıkartarak oluşturduğu 2230 hadisi ihtiva eden et-Tecrîdü's-sarih li-ahâdîsi'l-Câmi's-sahîh adlı eseri tercüme etmesidir. O, Tecdîd'i, Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecdîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi adıyla hem tercüme etmiş hem de şerh etmiştir. Ancak Ahmed Naim bu eserin ilk üç cildini tercüme ve şerh ettikten sonra vefat etmiş, sonraki ciltler Kâmil Miras tarafından tercüme ve şerh edilerek tamamlanmıştır.

Biz de bu çalışmamızda Babanzâde Ahmed Naim ve hadis çalışmaları çerçevesinde Tecrid-i Sarih Tercemesi'nin mukaddimesini ve onun hadis ilmine katkılarını ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Ahmed Naim, Hadis, Zebîdî, Tecrid-i Sarih Tercemesi, Mukaddime

BABANZÂDE AHMED NAIM’S CONTRIBUTIONS TO THE SCIENCE OF HADITH**ABSTRACT**

Undoubtedly, Babanzâde Ahmed Naim is one of the important scholars of the transition period to the Republic in hadith studies in Turkey. During this period, Babanzâde Ahmed Naim, who grew up in the last period of the Ottoman Empire and lived after the foundation of the Republic, made a great contribution to the hadith studies in Turkey.

Babanzâde Ahmed Naim, who learned Islamic sciences and Arabic with his own efforts, is known in Turkey for his *Tajrîd al-Sarîh* translation and his valuable introduction to this work, although he taught philosophy courses at the Faculty of Letters of *Darulfunûn* (aka İstanbul University) and had important works on philosophy courses. In this work, he responded to the criticism directed at the hadith by orientalists and the Islamic world, compared the principles of hadith method with the historical criticism rules and stated that hadith scholars pioneered this issue. In this context, Ahmed Naim, who expresses that the reliability of the isnâd does not always mean that the text is authentic, emphasizes that the criticism of the isnâd should be done by hadith scholars and the text criticism should be done by fiqh (Islamic jurisprudence) scholars.

Babanzâde Ahmed Naim’s most important contribution to the science of hadith is the introduction he wrote to his translation of *Tajrîd al-Sarîh*. He compiled the main sources of hadith methodology, especially Nawawî’s *al-Taqrîb*, Suyûtî’s *Tadrîb al-râwî* and Ibn Hajar al-Askalânî’s *Nuḥbat al-fikar*, and the methodological developments in his own period. This muqaddime (introduction) is accepted as the first and one of the most important hadith studies in the Republican period in Turkey.

Another important contribution of Babanzâde Ahmed Naim to the science of hadith is translating Zabîdî’s (d. 893/1487) *al-Tajrîd al-Sarîh*, which contains 2230 hadiths that he composed by removing the isnâds in Bukhârî’s *al-Jâmi’ al-Sahîh* and their repetitions. He both translated and annotated *Tajrîd* under the name of “Tecrîd-i Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi”. However, Ahmed Naim died after translating and annotating the first three volumes of this work, and the following volumes were translated and annotated by Kamil Miras.

In this study, we will discuss the introduction of the *Tajrîd al-Sarîh Translation* and its contributions to the science of hadith within the framework of Babanzâde Ahmed Naim and hadith studies.

Keywords: Babanzâde Ahmed Naim, Hadith, Zabîdî, *Tajrîd al-Sarîh Translation*, Muqaddima.

Dr. Mustafa TAŞ
Fırat Üniversitesi
m_tas23@hotmail.com

GÜNCEL BAZI HADİS MESELELERİ İLE İLGİLİ AHMED NAİM VE ŞUAYB ARNAÛT'UN KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naım (1872/1934) ve Şuayb Arnaût (1928/2016) son dönemde yaşamış önemli hadis âlimleri arasında yer almaktadırlar. Ahmed Naım Bağdat'ta doğmuş olmakla birlikte eğitimini İstanbul'da devam ettirmiş ve orada vefat etmiştir. Onun *Tecrîd-i Sarîh*'i tercüme ve şerhi ile bu şerhin birinci cildi olan eserin *Mukaddimesi* hadis ilmi açısından kıymetli bir kaynak olarak kabul edilmiştir. Şuayb Arnâut ise İslam dünyasının önemli bir merkezi olan Şam'da ilmî tedriste bulunmuş daha sonra Ürdün'e yerleşmiş ve tahkik faaliyetinde bulunmuştur. Hadisle ilgili yapmış olduğu tahkikler ulemâ arasında kıymete haiz eserler olarak telakki edilmiştir.

Hadis ilmiyle ilgili geçmişten günümüze büyük bir birikim olmakla birlikte bu ilmin bazı konuları üzerinde tartışmalar devam etmektedir. Usûl konularında, hadisleri anlama ve yorumlama noktasında, peygamber ve sahâbe tasavvuru gibi mevzûlar bu tartışmaların devam ettiği başlıklardan bazılarıdır. Bu bağlamda bu çalışmada bazı güncel hadis problemleri ile ilgili olarak zikri geçen iki âlimin değerlendirmeleri mukayese edilmeye çalışılmıştır. Her iki âlim arasında yaklaşık bir asır bulunmaktadır. Ahmed Naım cumhuriyetin ilk yıllarında vefat etmiş, Şuayb Arnâut ise cumhuriyetin ilanının üzerinden yaklaşık bir asır sonra ahirete irtihal etmiştir. Böylece yüz yıllık bir süreçte hadisle ilgili güncel meseleler hakkında iki âlimin değerlendirmeleri hakkında hangi konularda benzerlik ya da farklılıkların olduğunun ortaya konulması amaç edilmiştir. Konuları değerlendirirken nasıl bir yöntem takip ettikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Güncel Hadis Meseleleri, Ahmed Naım, Şuayb Arnaût, Karşılaştırma

COMPARİSON OF AHMAD NAİM AND SUAYB ARNAUT ON SOME CONTEMPORARY HADİTH ISSUES

ABSTRACT

Babanzâde Ahmad Naım (1872/1934) and Şuayb (Jethro) Arnaut (1928/2016) are among the important hadith scholars who lived in the last period. Although Ahmad Naim was born in Baghdad, he continued his education in Istanbul and died there. The commentary that he wrote on Tacrid as-Sarikh and the first volume of this commentary, the Preface of the work, have been accepted as a valuable source for the science of hadith. On the other hand, Şuayb Arnâut studied in Damascus, an important center of the Islamic world, and later settled in Jordan and carried out research activities. The investigations he made about the hadith were considered as valuable works among the ulama.

Although there is a great accumulation of knowledge of hadith from the past to the present, discussions continue on some of the subjects of this science. In terms of methodology, understanding and interpreting the hadiths, issues such as the imagination of the Prophet and the companions are some of the topics on which these discussions continue. In this context, in this study, the evaluations of the two scholars mentioned about some current hadith problems were tried to be compared. There is about a century between the two scholars. Ahmad Naîm died in the first years of the republic, and Şuayb Arnâut passed away about a century after the proclamation of the republic. Thus, it is aimed to reveal the similarities or differences in the evaluations of two scholars on current issues related to hadith in a century. It was tried to explain what kind of method they followed while evaluating the subjects.

Keywords: Hadith, Contemporary Hadith Issues, Ahmad Naîm, Şuayb Arnaût, Comparison.

Muhammed SİDDİK
Necmettin Erbakan Üniversitesi
m.sddik85@gmail.com

AHMED NAİM BABANZÂDE VE HADİSÇİLİĞİ: HADİS İLİMLERİNDEKİ ÇABALARI VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE HADİS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

Bir hadis âliminin şahsiyetini ve yaşadığı zamanın şartlarını incelemek ve hadisçiliğini araştırmak ve bunları ilmî bir çerçevede ortaya koymak hadis tarihini ve içinde meydana gelen gelişmeleri anlamak için çok önem arz etmektedir. Ahmed Naim Babanzâde Türk hadis âlimlerinin önemlilerinden biridir. Yaşadığı tarihi olaylar ve zamanında meydana gelen gelişmeleri gözlerin önünde bulundurduğumuz zaman hadislere ve hadis ilmine vermiş olduğu hizmetler daha iyi anlaşılır.

Bu çalışma, ilmî kişiliği, yaşadığı zamanın ışığında Naim'in hadisçiliğini ve hadis şerhçiliğini incelemektedir. Naim'in, felsefe ve mantık başta olmak üzere farklı ilimlere muttali olması ve meydana gelen ilmî gelişmelerden haberdar olması, hadisçiliğine iz bırakmakta ve bu durum özellikle hadis şerhi hususunda daha net bir şekilde görülmektedir. Öte yandan, özellikle Türk hadis âlimlerini ve onların çabalarını Arap ve İslam dünyasına sunmanın gerekliliğine inancımız tamdır. Bu çerçevede çalışmamızın önemi daha artırır. hadisçiliğini, hadis şerhçiliğini ortaya koymak için Tecrid-i Sarîh adlı eserini ve ona yazdığı mukaddimesi tahlil edilerek Naim'in eserini üzerine inşa ettiği büyük soruları tespit etmeye çalışılmaktadır.

Çalışma, Naim'in sadece hadis usulü eserlerinden istifade etmekle iktifa etmediği, bilakis güncel hadis meselelerini ele alan ve müsteşriklerin görüşlerini inceleyip değerlendiren bir yaklaşım geliştirdiği, hadis şerhinde XIX ve XX yüzyıllardaki gelişmelerden dolayı anlaşılması zor olan bazı hadisler için felsefe, mantık ve kelâm ilimlerin içerisinde bir disiplinin çerçevesini ortaya koyduğu neticelerine varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Naim babanzade, hadis ilimleri, Hadis şerhi, günümüzde hadis çalışmaları, Türkiye Cumhuriyeti

AHMED NAİM BABANZÂDE AND HIS HADITHISM: AN EXAMINATION OF HIS EFFORTS IN HADITH SCIENCES AND THEIR INFLUENCE ON HADITH STUDIES DURING THE REPUBLIC OF TURKEY.

ABSTRACT

It is very important to examine the personality of a hadith scholar and the conditions of his time, to research his hadithism and to present them in a scientific framework in order to understand the history of hadith and the developments that took place in it. Ahmed Naim Babanzade is one of the important Turkish hadith scholars due to his efforts in hadith field specially When we consider the historical events he lived and the developments that took place in his time.

This study examines his scholarly personality, Naim's hadithism and hadith commentary in the light of his time. Naim's knowledge of different sciences, especially philosophy and logic, being aware of the scientific developments that took place left an impact on his hadithism and this situation is seen more clearly especially in the annotation of hadith. On the other hand, we firmly believe in the necessity of presenting Turkish hadith scholars and their efforts to the Arab and Islamic world because this will boost the scientific efforts in the Islamic studies .

In order to reveal his hadithism and commentary on hadith, his work called Tecrid-i Sarîh and the introduction he wrote to it were analyzed and it was tried to determine the big questions on which Naim built his work.

The study reached to the fact that Naim did not stop at summarizing the works of hadith methodology but he developed an approach that deals with current hadith issues and examines and evaluates the views of the orientalist in many

Different issues . His approach in explaining hadith was built on focusing on the hadith that can be problematic , his approach was based on understanding hadith in the light of philosophy, logic and kalam

Keywords: Ahmed Naim babanzade, hadith sciences, hadith commentary, hadith studies today, Republic of Turkey

Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
i_kutluay@yahoo.com

**BABANZÂDE AHMED NAİM'İN *TECRİD-İ SARİH* TERCEMESİ VE ŞERHİ'NİN
MUKADDİME BÖLÜMÜNÜN HADİS KAYNAKLARI: İBNÜ'S-SALÂH'IN *ULÛMÜ'L-
HADİSİ* ÖZELİNDE**

ÖZET

Babanzâde Ahmed Naim ve Kâmil Miras tarafında telif edilen *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi* ve *Şerhi* isimli eser, Zebîdî'nin *et-Tecrîdü's-sarîh*'inin Türkçe'deki en önemli tercümesi ve şerhidir. *Tecrîd-i Sarîh Tercemesi* ve *Şerhi*'nin girişinde yer alan ve Ahmed Naim tarafından telif edilen Mukaddime bölümü ise son derece önemli ve oldukça geniş bir hadis usulü kitabıdır. Mütercim Babanzâde; tercümedeki başarısı, Arapça ıstıhlara en isabetli Türkçe kelimeyi bulmadaki ustalığı ile dikkat çekmiştir. Ayrıca o, *Mukaddime*'yi telif ederken sadece klasik eserleri Türkçe olarak aktarmakla yetinmemiş, aynı zamanda orijinal görüşler de ortaya koymuş ve bu noktada kendisinden sonraki hadisçilere örnek olmuştur. O, bu eserinde rivayet metodunu modern tarih metodolojisiyle karşılaştırarak da farklı bir usûl ortaya koymuştur.

Öte yandan Ahmed Naim'in *Mukaddime*'de yararlandığı en önemli kaynaklarından biri, İbnü's-Salâh'ın *Ulûmü'l-hadîs/Mukaddimetü İbni's-Salâh* adlı eseridir. Türkçeye tercüme ettiğimiz İbnü's-Salâh'ın mezkûr eseri, telif edildiği dönemde hadis usûlü alanında kendinden önceki müktesebâtı 65 nevi altında bir araya getirmesi ve hadis usûlünü canlandırması açısından kıymetli kabul edilmiş, kaleme alındığı zamandan bu yana hadis âlimleri ve talebelerinin teveccühüne mazhar olmuştur. Öyle ki uzun yıllar medreselerde ders kitabı olarak okutulmasının yanında, *Ulûmü'l-hadîs* üzerine *ihţisar*, *istidrak*, *şerh*, *hâşiye* ve *nazm* türünde pek çok çalışma yapılmıştır.

Çalışmamızda öncelikle Ahmed Naîm'in mezkûr eserini hazırlarken İbnü's-Salâh'ın *Ulûmü'l-hadîs*'inden nasıl ve hangi ölçüde istifade ettiği belirlenecektir. Bununla birlikte asıl amacımız İbnü's-Salâh'ın da kaynaklarına giderek Ahmed Naim'in şerhinin mukaddime kısmında yer alan hadis usulüne dair bilgilerin diğer klasik kaynaklarını tespit etmek olmayıp Ahmed Naim'in başvurduğu kaynaklardaki bilgileri doğru bir şekilde yansıtıp yansıtmadığını, bunlara ilmî usullere göre atıfta bulunup bulunmadığını, orijinal yönlerini, eserinin kıymetini tespit ve değerlendirmektir. Bu suretle Ahmed Naim'in hadis usulü konularına bakışı, hadis usulüne yaptığı katkılar ve bazı oryantalistlerin hadislerle ilgili iddialarına verdiği cevaplar da ortaya konmuş olacaktır. Bu çalışmamızda metot olarak her iki eser mukayese edilecek, Ahmed Naim'in İbnü's-Salâh'tan Hadis usulü ve meseleleri ile ilgili farklı düşündüğü hususlar, İbnü's-Salâh'a yönelttiği tenkitler tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Babanzâde Ahmed Naim, İbnü's-Salâh, Mukaddime, Ulûmü'l-Hadîs, Hadis Usûlü

**HADİTH METHODOLOGY SOURCES OF BABANZÂDE AHMED NAIM'S THE
INTRODUCTION SECTION OF *SAHİH-I BUHÂRÎ MUHTASARI TECRİD-I SARİH*
TERCEMESİ VE ŞERHİ *SAHİH-I BUHÂRÎ*: IN THE CASE OF IBN AL-SALÂH'S ULŪM AL-
HADİTH**

ABSTRACT

The work named *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecdîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi* (Concise of *al-Tajrîd al-Sarîh*'s Translation and Commentary) which was written by Babanzâde Ahmed Naim and Kamil Miras, is the most important translation and commentary of Zebîdî's *al-Tajrîd al-Sarîh* in Turkish. Its Introduction (The Muqaddima) section, which is located at the beginning of the Tecdîd-i Sarîh Translation and Commentary and was compiled by Ahmed Naim, is an extremely important and quite extensive book on Hadith Methodology. Translator Babanzade; His success in translation attracted attention with his mastery of finding the most appropriate Turkish word for Arabic terms. In addition, while he was writing the Muqaddimah, he not only translated the classical works in Turkish, but also put forward original views, and at this point, he set an example for the hadith scholars after him. In this work, he also revealed a different method by comparing the method of narration with the methodology of modern history.

On the other hand, one of the most important sources that Ahmed Naim made use of in Muqaddima is the work of Ibn al-Salah called *Ulŭm al-Hadîth /Muqaddimah İbn al-Salâh*. The aforementioned work of Ibn al-Salâh, which we translated into Turkish, was considered valuable in terms of bringing together the previous acquis in the field of hadith methodology under 65 types and reviving the hadith methodology, and has been favored by hadith scholars and students since the time it was written. So much so that, in addition to being taught as a textbook in madrasas for many years, many studies were carried out on *Ulŭm al-Hadîth* in the form of summary, *istidrak*, commentary, annotation and verse.

In our study, first of all, it will be determined how and to what extent Ibn al-Salâh benefited from *Ulŭm al-Hadîth* while preparing the aforementioned work of Ahmed Naim. However, our main aim is not to go to the sources of Ibn al-Salâh and to determine the other classical sources of the information on the hadith method in the introduction part of Ahmed Naim's commentary, but to determine whether they reflect the information in the sources Ahmed Naim applied correctly, by referring to them according to scientific methods. It is to determine and evaluate the original aspects, the value of the work. In this way, Ahmed Naim's view on hadith methodology, his contributions to hadith methodology and the answers given by some orientalists to their claims about hadîths will be revealed. In this study, as a method, the two works will be compared and determined the issues that Ahmed Naim thinks differently about the hadith method and issues from Ibn al-Salâh and his criticisms about him.

Keywords: Babanzâde Ahmed Naim, İbn al-Salâh, Muqaddime, *Ulŭm al-Hadîth*, Hadîth Methodology

Doç. Dr. Ali KARAKAŞ
Dicle Üniversitesi
alikarakas72@hotmail.com

BABANZADE AHMED NAİM'E GÖRE SENED TENKİDİNDE EL- METÂİN-İ AŞERE

ÖZET

Babanzade ailesine mensup olan Ahmed Naim (ö. 1353/1934), 1872 yılında Irak'ın Bağdat şehrinde doğmuştur. İlk tahsilini orada yapmış ve akabinde eğitimine İstanbul'da devam etmiştir. Büyük bir ilim adamı olarak yetişen Ahmed Naim, İstanbul'da çeşitli görevlerde bulunmuştur. Daha sonra o, 1915 yılında Darü'l-Fünûn Üniversitesi Edebiyat ve İlahiyat şubesi müderrisliğine atanarak, burada hadis, felsefe, mantık, psikoloji ve ahlak derslerini okutmuştur. Ayrıca o, 1918-1919 tarihleri arasında Darü'l-Fünûn Umum Müdürlüğü/Rektörlük görevinde bulunmuştur. Ahmed Naim, 1919 yılında A'yân Meclisine/milletvekilliğine seçilmiş, bu görevi 4 Kasım 1922 yılında İstanbul Hükümetinin tasfiyesi ile son bulmuştur. Mayıs 1933 yılında Üniversite reformu ile emekliye sevk edilen Ahmed Naim, 13 Ağustos 1934 günü secdede iken vefat etmiş ve Edirnekapi mezarlığında defnedilmiştir. Çeşitli ilmi eserler yazan Ahmed Naim'e, 21 Şubat 1925 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde verilen bir önerge ile Ebü'l-Abbâs Zeynüddîn Ahmed b. Ahmed b. Abdillatîf eş-Şercî ez-Zebîdî'nin (ö. 893/1488) "*Sahihi Buhari Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercümesi ve Şerhi*" görevi tevdi edilmiştir. O, bu eseri tercüme etmeye başlamadan önce, "*Mukaddime*" adı ile hadis tarihi ve usulüne dair enfes bir çalışma yapmıştır. Ahmed Naim, bu eserinde senette yer alan ravilerle ilgili tenkidi konu alan "*Metâin-i Aşere*" başlığı altında 68 sahifeden oluşan geniş bilgi vermiştir. "*Nakada-yankudu*" fiilinden türemiş olan tenkid kelimesi, kusurlu olan herhangi bir şeydeki kusuru giderip onu tashih etmektir. Hadis kültüründe ise, hadislerin metin ve senetlerine yönelik değerlendirmelere hadis tenkidi denmektedir. Senet, içinde ravilerin yer aldığı metnin geliş ve intikal yoludur. Burada yer alan raviler, adalet ve zapt kriterleri açısından çeşitli şekillerde tenkide tabi tutulmuşlardır. Adalet ve zaptı ilgilendiren bu tenkid kriterlerine, on tenkid noktası anlamında, "*Metâin-i Aşere*" denmektedir. Bu çalışmamızda, Ahmed Naim'in konu ile ilgili yorumlarını, diğer hadis usulü âlimlerinin görüşleri ile mukayese ederek, izah etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Naim, Hadis, Sened, Tenkid, Metâin-i Aşere.

ABSTRACT

Ahmed Naim (d. 1353/1934), a member of the Babanzade family. He was born in 1872 in city of Iraq Baghdad. He completed his primary education there and then continued his education in Istanbul. Ahmed Naim, who grew up as a great scientist, held various positions in Istanbul. Later, in 1915, he was appointed as the professor of the Department of literature and Theology at Daru'l-Funûn University, where he taught hadith, philosophy, logic, psychology and ethics. He also served as a Daru'l-Funûn General Manager/Rector between 1918-1919. Ahmed Naim was elected to the A'yân

Assembly/deputy in 1919, and this duty ended with the liquidation of the Istanbul Government on November 4, 1922. Ahmed Naim, who was retired with the university reform in May 1933, died while prostrating on 13 August 1934 and was buried in Edirnekapı cemetery. The Turkish Grand National Assembly made a proposal to Ahmed Naim, who wrote various scientific works on 21 February, 1925. With this proposal, the task of the Ebu'l-Abbas Zeynuddin Ahmed b. Ahmed b. Abdillatîf al-Şercî ez-Zebîdî (d. 893/1488) of the “Sahihi *Bukhari Concise Tecrîd-i Sarîh Translation and Commentary*” of was entrusted. Before he started to translate this work, he made an excellent study on the history and procedure of hadith under the name of “*Mukaddime*”. In this work, Ahmed Naim gave extensive information, consisting of 68 pages, under the title of “*Metâin-i Aşere*”, which deals with the criticism of the narrators in the promissory note. Derived from the verb “*nakada-yankudu*”, the word critique is to correct the defect in anything that is defective. In the hadith culture, the evaluation of the texts and documents of hadiths is called hadith criticism. Sened is the way of arrival and transmission of the text in which the narrators are included. The narrators here have been subjected to criticism in various ways in terms of justice and restraint criteria. These criticism criteria, which concern justice and restraint, are called “*Metâin-i Aşere*” in the sense of ten criticism points. In this study, we will try to explain Ahmed Naim's comments on the subject by comparing them with the views of other hadith scholars.

Keywords: Ahmed Naim, Hadith, Sened, Criticism, Metain-i Ashere.

Dr. Bilge KILIÇ
Milli Eğitim Bakanlığı
bilgetes@hotmail.com

**BABANZÂDE AHMED NAİM'İN (Ö. 1353/1934) SAHÎH-İ BUHÂRÎ MUHTASARI
TECRİD-İ SARİH TERCEMESİ'NDEKİ CÂMÎ' TANIMI (KAVRAMI) BAĞLAMINDA CÂMÎ'
KAVRAMININ SORUNLARI**

ÖZET

Tebliğimiz, Babanzâde Ahmed Naim'in "*Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi*" isimli eserinde yer verdiği *Câmi'* kavramının kaynaklarını ve problemlerini ele almaktadır. Günümüzde genel kabul gören ve birçok Hadis Usûlü eserlerinde yer alan *Câmi'* kavramının meşhur tanımı Mütেকaddimûn ve Muteahhirûn dönemlerine ait kaynaklara dayanmamaktadır. Bir hadis kaynağının/eserinin *Câmi'* sayılabilmesi için sekiz ana konuyu ihtiva etmesi gerektiğine dair yaklaşım Abdülaziz ed-Dihlevî'nin (ö. 1239/1824) *Ucâle-i nâfia* adlı eserinde ifade edilmiştir. Daha sonra bu tanım kaynaklarda nakledile gelmiş ve meşhur olmuştur. Kimi kaynaklarda bu tanım Abdülaziz ed-Dihlevî'ye kimi kaynaklarda başka eserlere atfedilerek zikredilmiştir. Bazı eserlerde ise müellifler sekiz ana konunun şart koşulmasını kabul ettikleri halde bu kabullerini herhangi bir kaynağa dayandırmamışlardır. Yaptığı tanımı herhangi bir kaynağa dayandırmadan nakleden müelliflerden biri de Ahmed Naim'dir. Ahmed Naim'in eserinde yer verdiği *Câmi'* tanımının Hadis Edebiyatındaki masadaki birkaç eserle sınırlıdır. Bununla birlikte Ahmed Naim'in ifadelerinde *Câmi'* kavramı, *Müsne'd* ve *Musannef* kavramlarıyla iç içe geçerek bir kavram kargaşasına da maruz kalmıştır.

Anahtar Kelime: *Tecrid-i Sarih, Hadis Edebiyatı, Câmi', Müsne'd, Musannef.*

**THE PROBLEMS OF THE JAMÎ' CONCEPT IN THE CONTEXT OF THE DEFINITION
(CONCEPT) OF JAMÎ' IN BABANZÂDE AHMED NAİM'S (D. 1353/1934) SAHÎH-İ
BUHÂRÎ MUHTASARI TECRİD-İ SARİH TERCEMESİ**

ABSTRACT

Our study deals with the sources and problems of the concept of "Jamî'", which is included in Babanzade Ahmed Naim's "*Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi*". The famous definition of the concept of Jamî', which is generally accepted today and is included in many Hadith Method works, is not based on the sources belonging to the periods of Mutaqaddimin (Former Scholars) and Mutaakhhirin (Following Scholars). The approach that a hadith source/work should contain eight main topics in order to be considered Jamî' is expressed in the work of Abdulaziz ed-Dihlavi's (d. 1239/1824) *Ucale-i nafia*. Later, this definition was transferred in the sources and became famous. This definition is mentioned in some sources by referring to Abdulaziz ed-Dihlavi, and in some sources by referring to other works. In some works, although the authors accepted the stipulation of eight main subjects, they did not base their acceptance on any source. Ahmed Naim is one of the authors who conveyed his definition without basing it on any source. The definition of "Jamî'", which Ahmed Naim included in his work, is limited to a

few works in Hadith Literature. However, in Ahmed Naim's statements, the concept of "Jami'" has been exposed to a confusion of concepts by intertwining with the concepts of Musnad and Musannaf.

Keywords: Tecrid-i Sarih, Hadith Literature, Jami', Musnad, Musannaf.

Arş. Gör. Ramazan DOĞANAY
Dumlupınar Üniversitesi
ramazan.doganay@dpu.edu.tr

**TECRÎD-İ SARÎH MUKADDİMESİ'NİN KAYNAKLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME:
NUHBETÜ'L-FİKER VE NÜZHETÜ'N-NAZAR ÖZELİNDE**

ÖZET

Bâbanzâde Ahmet Naim, mütercimlik gibi pek çok görevi yaptıktan sonra uzun bir süre Dârülfünun'da felsefe hocalığı yapmıştır. Farsça, Arapça ve Fransızca dillerinde uzmanlaşan Ahmet Naim, tercüme alanında da yetkinleşmiştir. Ahmet Naim hadis alanında Zebîdî'nin Buhârî muhtasarı olan *Tecrîd-i Sarîh*'i tercüme etmeye başlamış, ancak üçüncü cilde vardığında ömrü kifayet etmemiştir. Bu ciltten sonrasını ise Kâmil Miras tamamlamıştır. Ahmet Naim, sadece bir hadis kitabını tercüme etmekle kalmamış, bu ilmin kural ve kaidelerini ihtiva eden *Tecrîd-i Sarîh Mukaddimesi* adında bir eser telif etmiştir. Ahmet Naim telif etmiş olduğu *Tecrîd-i Sarîh Mukaddimesi*'nde vermiş olduğu bilgilerin kaynağını göstermemiştir. Bunun yerine kitabın sonunda '*Mukaddime'nin Tahrîrinde İstiâne Edilen Kitaplar*' şeklinde genel bir kaynak listesi vermiş ve burada yirmi iki eserin adını zikretmiştir. Adı verilen kaynaklardan ikisi ise İbn Hacer'e aittir.

Tebliğimiz bir tespit çalışması olup bu çalışmada *Tecrîd-i Sarîh Mukaddimesi*'ne kaynaklık eden *Nuhbetü'l-Fiker* ve *Nüzhetü'n-Nazar*'ın *Mukaddime* ile mukayesesini yapılarak *Nüzhe* ve *Nuhbe*'den harfiyen alınan ve muhtevâ olarak yapılan iktibâslar tespit edilmeye çalışılacak ve bunların tahlili yapılacaktır. Böylelikle çalışmamız neticesinde *Mukaddime*'nin *Nüzhe* ve *Nuhbe*'den istifade oranı ortaya konulacaktır.

**AN STUDY ON THE SOURCES OF THE MUQADDIME OF TECRID-I SARÎH: SPECIFIC
TO NUHBETÜ'L-FİKER AND NÜZHETÜ'N-NAZAR**

ABSTRACT

Babanzâde Ahmet Naim worked as a philosophy teacher at Darülfünun for a long time after he had worked as a translator. Ahmet Naim, who specializes in Persian, Arabic and French languages, is also competent in the field of translation. Ahmet Naim started to translate al-Tajrîdu's-Sarîh, which is Zabidi's Bukhari concise in the field of hadith, but when he reached the third volume, his life was not enough. Kamil Miras completed the rest of this volume. Ahmet Naim not only translated a hadith book, but also wrote a work called Tajrîd-i Sarîh Mukaddimesi, which contains the rules and principles of this science. Ahmet Naim did not show the source of the information he gave in the Tecrid-i Sarîh Mukaddime that he wrote. Instead, at the end of the book, he gave a general list of references in the form of "Books Referred to in the Tahrîr of Mukaddime" and mentioned the names of twenty-two works here. Two of the named sources belong to Ibn Hajar.

Our notification is a determination study and in this study, the quotations taken literally from Nüzhe and Nuhbe and made in context will be tried to be determined by comparing

Nuhbetü'l-Fiker and Nüzhetü'n-Nazar, who are the source of the Tecrîd-i Sarîh Mukaddime, with the Mukaddime. analysis will be done. Thus, as a result of our study, the rate of benefit of Mukaddime from Nüzhe and Nuhbe will be revealed.

Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN
Siirt Üniversitesi
aunalan@siirt.edu.tr

GÜNÜMÜZDE PROBLEMLİ 'HADİS PROBLEMLERİ' ÖZET

Tarih boyunca, kendisini İslam'ın tehdidi altında hisseden Hristiyan Batı'nın İslam'a karşı bir tavır içinde olduğu inkâr edilemez. Özellikle 1453 İstanbul'un fethinden sonra dışardan İslam'ı yıkamayacaklarını gördüklerinden içten yıkma planlarını devreye soktular. Bu planlardan biri de 1492 yılında devreye soktukları oryantalizmdir. Bu tarihten itibaren Avrupa, sürekli ve canlı tutmak istedikleri 'kimlik'lerini 'öteki' olarak belirledikleri Doğu üzerine inşa ettiler.

Özellikle hadîsi devreden çıkarmayı eksenine alan akademik oryantalizmin kökeni eskiye uzanmasa da başladığı günden itibaren ivme kazanmış, cerh ve ta'dîl görüntüsünü 'hadîs problemleri'ne dönüştürerek İslam ülkelerine ihraç etmiş ve 'yerli' müşteşirlikleri aracılığıyla büyük problemlere neden olmuştur.

Bu tebliğde, günümüzde 'hadîs problemleri'nin geçerli olup olmadığı, eşsiz bir kritizme tabi tutulan hadîs külliyyatımızın sübjektif ve sinsi eleştirilere tabi tutulduğu konuları ele alındı.

Anahtar Kelimeler: İslam, hadîs, hadîs külliyyatı, oryantalizm, ehliyet, tenkîd.

ABSTRACT

It is undeniable that throughout history, The Christian West, which has felt threatened by Islam, has taken a stand against Islam. Especially after the conquest of Istanbul in 1453, they started plans to destroy Islam from the inside, as they saw that they would not destroy Islam from the outside. One of these plans is Orientalism, which they introduced in 1492. From this, Europe built on the East, whwrw they determined their 'identity as' the 'other', which they wanted to keep constantly and alive.

Although the origin of academic Orientalism, which in particular took the axis of disabling the Hadith, does not extend to the past, it has gained momentum since its inception, turned the image of cerh and Ta'dil into 'Hadith problems 'and exported it to Islamic countries, causing great problems through its' domestic ' customers.

In this article, it is discussed whether the 'hadith problems' are valid or not and our hadith corpus, which is subjected to a unique criticism, is subject to subjective and insidious criticism.

Keywords: Islam, Hadith, Hadith collection, Orientalism, driver's license, tenkid

Prof. Dr. İbrahim COŞKUN
Necmettin Erbakan Üniversitesi
ibrahimcoskun@hotmail.com

İMAM BUHARÎ'NİN AKAİD SİSTEMİ VE "ES-SAHİH"İNİN KADER BÖLÜMÜNDEKİ BAZI HADİSLERİN EŞ'ARÎ KELAMINA ETKİLERİ

ÖZET

İmam Buharî'nin *es-Sahih*'inde *kitabu't-tevhid*, *kitabu'l-kader*, *kitabu'l-fiten* *kitabu'l-iman* gibi İslam akaidine dair oluşturduğu bölümler onun inançlarla yakından ilgilendiğini fakat mevcut bilgiler onun akaid ile ilgili kendine has bir sisteminin olmadığını göstermektedir. O, Ehl-i hadis-Ehl-i rey mücadelesinde Ehl-i hadisin görüşleri dorultusunda hareket etmiş, onların argümanlarıyla Cehmiye, Mu'tezile, Havariç ve Şia mezheplerini eleştirmiştir. Mu'tezile'nin kader anlayışını da Ehl-i hadis'in görüşleri doğrultusunda tenkit etmiştir.

Bir Mu'tezile âlimi iken kırk yaşında Ahmed b. Hanbel'in safına geçen Ebu'l-Hasan el Eş'arî, Ehl-i hadis arasında yer edinebilmek için bir müddet akaid ile ilgil konularda Ehl-i hadis'in tepkisini çekmeyecek görüşler ileri sürdü. Daha sonraki yıllarda ise Mu'tezile'nin metodolojisinden de yararlanmak suretiyle İmam Mâtürîdî ile birlikte Ehl-i sünnet "Kelam"ının öncülüğünü yaptı. Fakat kader, insan iradesi ve hürriyeti gibi konularda Ehl-i hadis'in Eş'ariyye kelimindeki etkisi hep devam etti. Bunda Eş'arî kelimcilerin ortaya koydukları usul ile ilgili bazı prensipler etkili olduğu gibi akaid konularında Ehl-i hadis'in yolunu takip eden Buharî'nin *es-Sahih*'indeki akaid ile ilgili hadisler de etkili oldu.

Bilindiği üzere modern çağda dinlere karşı çıkanlar dinlerin insanı kendine yabancılaştırdığını, onun özgürlüğünü yok ettiğini ve aklını pasif hale getirdiğini iddia etmektedirler. Son ilahi din olan İslam için bu iddia doğru değildir. İslam insana olması gereken özgürlüğü tanımaktadır. Ancak yukarıdaki iddialara haklı çıkaracak kimi kelimî yorumlar da yok değildir. Cebriyye buna örnek verilebilir. Ehl-i hadis ve Eş'ariyye de kısmen böyledir. Biz tebliğimizde *Sahih-i Buharî*'de geçen kader ve kaza ile ilgili cebr düşüncesini çağrıştıran hadislerin sıhhat dereceleri ile ilgili geçmişte ve günümüzde yapılmış olan değerlendirmeleri tahlil edeceğiz. Söz konusu hadislerin önemli bir kısmını reddeden Mu'tezile âlimlerinin ileri sürdükleri argümanları değerlendireceğiz. Sonuç itibari ile dini naslara bütüncül bakıldığında Ehl-i sünnet'in önemli bir ekolü olan Eş'ariyye'nin kaza ve kader anlayışının isabetli olup olup olmadığını irdeleyeceğiz.

Anahtar kelimeler: Kader, irade hürriyeti, Buharî, Eş'ariyye, Mu'tezile.

THE EFFECTS OF IMAM BUKHĀRĪ'S CREED SYSTEM AND SOME HADITHS IN THE FATE SECTION OF "AL-ŞAHĪĤ" ON AŞ'ARĪ KALĀM

ABSTRACT

The chapters in Imam Bukhārī's *Al-Şahīḥ* such as *Kitāb al-Tawḥīd*, *Kitāb al-Qadar*, *Kitāb al-Fitan* and *Kitāb al-Īmān* which related with Islamic creed show that he is closely interested in beliefs, but the present information show that it does not have a system. He acted in accordance with the views of the Ahl al-Ḥadith in their struggle with *Ahl al-Ra'y*, and criticized *al-Jahmiyya*, *al-Mu'tazilah*, *al-Kahwārij*, and *Sh'ia* sects with their arguments. He also criticized the Mu'tazilī concept of fate in accordance with the views of the Ahl al-Ḥadith.

Abū al-Ḥasan al-Ash'arī, who sided with Aḥmad ibn Ḥanbal when he was forthy while previously a Mu'tazilī scholar, put forward views that would not draw a reaction from the Ahl al-Ḥadith on issues related to the creed for a while in order to take his place among them. In the following years, he pioneered the Ahl al-Sunnah together with Imam al-Māturīdī using the methodology of Mu'tazilah. However, the influence of the Ahl al-Ḥadith on the Ash'ariyya on some issues such as fate, human will and freedom continued. Although some principles related to the method put forward by the Ash'ari theologians were effective in this, the hadiths related to the creed in the *Al-Ṣaḥīḥ* of Bukhārī were also effective.

As it is well known, those who oppose religions in the modern age claim that religions alienate people from themselves, destroy their freedom and passivate their minds. These claims are incorrect for Islam, the last divine religion. On the contrary, Islam gives people the freedom they should have. However, there are some theological interpretations that justify these claims. Al-Jabriyya can be given as an example. Besides, the Ahl al-Ḥadith and the As'hariyya are partly like that. In our paper, we will analyze the past and present evaluations about the accuracy levels of the hadiths that evoke the idea of fatalism mentioned in al-Ṣaḥīḥ of Bukhārī. In addition to this, we will examine the arguments put forward by Mu'tazilī scholars, who rejected a significant part of these hadiths. As a result, we will examine whether the understanding of the destiny of Ash'ariyya, which is an important school of Ahl al-Sunnah, is correct or not.

Keywords: Destiny (qadar), free will, al-Bukhārī, Ash'ariyya, Mu'tazilah.

Dr. M. Kamel KARABELLİ
Mardin Artuklu Üniversitesi
m.kamel79@gotmail.com

المنهج العلمي الصحيح في الحكم على روايات المغازي والسير ملخص

تعددت مرويات المغازي والسير لدى العلماء المعنيين بجمعها من لدن علماء التابعين مروراً بعلماء القرنين الثاني والثالث، حتى علماء القرنين الرابع والخامس، والمراجع لما كتبه علماء المغازي والسير في تلك القرون يلاحظ بينهم تفاوتاً في كمية ما أوردوه من ذلك، زيادةً ونقصاً، كما يلاحظ اشتغال كثير من أخبار المغازي والسير على مشكلات إسنادية وممتنية، مما يعلل بمثلها أهل الحديث - عادةً - الأحاديث والآثار المشتبهة على السنن النبوية، وقد حصل بين العلماء المعاصرين تفاوت في المنهج في الحكم على أخبار المغازي والسير التي يرويها أولئك العلماء، فمن غلب عليه منهم علم الحديث قام بتطبيق تلك القواعد في الحكم على أخبار المغازي والسير، حتى صفاً لهم منها بمقدار نصف المنقول تقريباً، وقيدوا ما انتخبوه في كتب تحت مسمى "صحيح السيرة النبوية"، ومن غلب عليه منهم جانب التاريخ توسع قليلاً وتسمح. والذي ينظر إلى صنيع العلماء السابقين من نقاد الحديث والمحققين من علماء السيرة، وكيف تعاملوا مع أخبار المغازي والسير يلاحظ أنهم لم يسلكوا ذلك المنهج الصارم في الحكم، اللهم إلا أن يشتمل خبر المغازي والسير على ما يتحتم معه رده وعدم قبوله البتة، ولا سيما ما تعارض مع الحس والمعقول، ومع الواقع التاريخي المتفق عليه بين أهل التاريخ، إذراً فالأمر ليس على إطلاقه. ولأجل ذلك جاء هذا البحث لبيان المنهج الصحيح الذي ينبغي إتباعه في الحكم على تلك الأخبار، وفي هذا البحث بيان واضح لذلك.

الكلمات المفتاحية: المنهج، الصحيح، الحكم، المغازي، السير.

SIYER VE MEĞAZİ RİVAYETLERİNİ ELE ALMADA İLMÎ YÖNTEM

ÖZET

Tabiîn döneminden hicri ikinci ve üçüncü asra ve buradan da dördüncü ve beşinci asra kadar siyer ve meğaziye dair rivayetleri toplamakla ilgilenen âlimler tarafından bu hususa dair pek çok rivayet hâsıl olmuştur. Bu asırlarda telif edilen kitaplarda sünneti nebevîyyeyi kapsayan hadis ve asardan olan siyer ve meğazî rivayetlerinde kemiyet açısından farklılıklar olduğu gibi bu eserler ihtiva ettikleri ve genelde hadis ehlinin delil olarak getirdiği hadislerde metin ve isnad açısından da birçok problem içermektedir. Ayrıca günümüz âlimleri arasında da öncekilerin rivayet ettikleri meğazî ve siyer haberlerine hâkim olabilme yönteminde farklılık meydana gelmiştir. Hadisçi olma tarafı ağır basan âlimler, hadis ılıminin metodunu siyer ve meğazî haberlerine uygulamış ve nakledilen rivayetlerin yaklaşık olarak yarısının sahih olduğu sonucuna varmışlardır. Sahih olduğu hükmüne varılan rivayetleri de " sahihu's-sîreti'n-nebevîyye" isimleriyle müstakıl eserlerde bir araya getirmişlerdir. Tarih tarafı ağır basan âlimler ise çerçeveyi biraz daha geniş tutmuşlardır.

Erken dönem hadis tenkitçileri ve siyer ulemasının yaptıkları işe ve siyer ve meğazi haberlerine yaklaşımlarına bakıldığında sadece hüküm odaklı bir metot izlemedikleri anlaşılmaktadır. Ancak bu rivayetler duyulara, akla ve tarihçilerin ittifak ettikleri tarihî vakalarla çeliştiği durumlarda zorunlu olarak reddedilip kabul edilmemektedir. Buna göre durum konu ve yöntemde mutlakiyet yoktur. Bu çalışmamız, söz konusu konuda sahih olan haberlere ittiba meselesinde metodu belirlemede ve meseleyi açıklığa

kavuşturmada ışık olacaktır.

Anahtar Kelimeler: yöntem, doğru, hukum, meğazi, siyer.

THE CORRECT SCIENTIFIC METHOD IN JUDGING THE NARRATIONS OF AL-MAGHAZI AND BIOGRAPHIES

ABSTRACT

There have been many narratives of maghazi and biographies among the scholars concerned with collecting them from the scholars of the followers through the scholars of the second and third centuries, even the scholars of the fourth and fifth centuries. From the maghazi news and biographies on predicate and predicate problems, the likes of which are usually supported by hadith scholars and hadiths that include the prophet's sunnahs. There has been a discrepancy among contemporary scholars in judging the maghazi news and biographies that these scholars narrate. Whoever among them was dominated by the knowledge of hadith, he applied those rules in judging the stories of the maghazis and biographies, until they described for them about half of the transmitted texts, and they recorded what they chose in books under the name "sahih al-sira al-nabawi".

Whoever looks at the behavior of the previous scholars from the critics of hadith and the investigators from the scholars of biography, and how they dealt with the news of the maghazi and the biography, will notice that they did not follow that strict approach in ruling, except that the story of the maghazi and the biography includes what must be rejected and not accepted at all, especially what contradicts it. With common sense and reasonableness, and with the historical reality agreed upon among the people of history, then the matter is not absolute. For this reason, this research came to clarify the correct approach that should be followed in judging those reports, and in this research there is a clear statement of that.

Keywords: method, correct, judgment, maghazi, biographies.

Dr. Mehmet Ali ÇALGAN
Adıyaman Üniversitesi
mehmetcalgan@gmail.com

MÜSLİM'İN KİTÂBU'T-TEMYÎZ İSİMLİ ESERİNDE METİN TENKİDİ

ÖZET

Hadis metinlerinin Kur'ân-ı Kerim, sahih sünnet, akıl ve tarih verilerine uyumunu dikkate alan metin tenkidi faaliyetinin geçmişte hadisçilerce uygulanıp uygulanmadığı, uygulandıysa ne derece uygulandığı konusu günümüzde ihtilaf mevzuudur. Bu tebliğde meşhur erken dönem hadisçilerinden biri olan Müslim'in (öl. 261/875) sened ve metin yönüyle hadis tenkidini uygulamalı olarak gösterdiği Kitâbu't-temyîz isimli eserinde başvurduğu metin tenkidi metodu inceleneyecektir. Günümüze tamamı ulaşmayan bu kıymetli eserde Müslim'in hadis metinlerini sünnete ve akla uygunluk yönüyle değerlendirdiği görülmektedir. Hadis metnindeki hatanın kaynağını muâraza yöntemiyle araştıran Müslim, Şu'be ve İbn Şihab gibi hadis tarihinin en önemli isimlerinin hadis rivayetlerindeki hatalarını tespit edebilmiş, böylece senedin sıhhatinin metnin sıhhatini garantilemediği ve sika râvilerin de hata yapabileceğini göstermiştir. Günümüzde hadislerde metin tenkidi ile alakalı çalışmalarda pek atıfta bulunulmayan Müslim'in bu değerli eserinde, Sahîh-i Buhârî, Sahîh-i İbn Huzeyme, Sünen-i Tirmizî gibi muteber hadis kaynaklarında bulunan hadis rivayetlerine metin tenkidi uygulandığı tespit edilmiştir. Bu yönleriyle mezkûr eser, Müslim gibi önde gelen bir erken dönem hadisçisinin metin tenkidi düşüncesine ışık tutmakta, böylece günümüzde devam eden bahsi geçen ihtilafın çözülmesine katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Metin Tenkidi, Müslim, Kitâbu't-temyîz, İlet.

CONTENT CRITICISM IN MUSLIM'S WORK TITLED *KİTÂB AT-TEMYÎZ*

ABSTRACT

It is a contentious issue whether content criticism which takes into account the consistency of hadith with Qoran, reasoning and historical facts has been applied by the hadith scholars in the past. Muslim's content criticism method which he applied in his 'ilal work *Kitâb at-Temyîz* that he wrote for didactic purposes and showed hadith criticism in an applied way will be studied. In this work, it is observed that Muslim evaluates hadiths by taking into account nearly all of the content criticism principles. It is striking that out of twenty five hadith which are examined, content criticism is applied in twenty two. Muslim who examined the source of the mistake in the text of the hadith using the comparison method detected the mistake of Shu'be and Ibn Shihab and thereby showed that the authenticity of the isnad doesnot guarantee the authenticity of the text. In Muslim's valuable work which seems to be not taken into account in content criticism related studies today, it is observed that hadiths in works such as *Sahîh al-Bukhârî* are subject to content criticism. Muslim informs that his method in his work is the same as hadith scholars such as Shube and Ahmed b. Hanbel. Muslim's work which employes the

concepts such as ‘illa, munkar, contradiction openly in the context of content criticism is especially important since it sheds light on the content criticism that lies behind the short statements seen in the ‘ilal and rijal studies.

Keywords: Hadith, Content Criticism, Muslim, Kitâb at-Temyîz, ‘İlla

Dr. Ali ÇELİK
Bingöl Üniversitesi
celiker81@hotmail.com

“YANGIN GÖRDÜĞÜNÜZDE TEKBİR GETİRİN; ZİRA TEKBİR GETİRMEK YANGINI SÖNDÜRÜR” RİVAYETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

ÖZET

Rivayetlerin doğru anlaşılıp yorumlanması çabası, İslamiyet’in ilk dönemlerinden itibaren temel uğraş alanlarından biri olmuştur. Başta Hz. Peygamber (s.a.v) olmak üzere sahâbî, tâbiîn ve ilk dönem muhaddisler, rivayetlerdeki anlam sorununu çözmek için ciddi gayret sarf etmişlerdir. Sonraki süreçte bu problemin çözümü adına çeşitli metodolojiler ve ilimler geliştirilmiştir. Nitekim Dirâyetü’l-hadîs, Fıkhu’l-hadîs ve Garibu’l-hadîs türü çalışmalar bu amaca hizmet için vücuda gelmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v)’den nakledilen bazı rivayetlerin doğru anlaşılabilmesi problemi, yangın söndürmeyle ilgili rivayette de kendisini göstermiştir. Taberânî, Beyhakî ve Süyûtî gibi bazı muhaddislerin eserlerinde tahrîc ettiği: *“Yangın gördüğünüzde tekbîr getirin; zira tekbîr getirmek yangını söndürür”* rivayeti de Müslümanlar tarafından farklı şekillerde anlaşılan haberlerdendir.

Araştırmamızda, yanlış tanıtılmak suretiyle hadisleri toptan itibarsızlaştırma girişimlerine malzeme olarak kullanılan bu rivayetin; sıhhat durumu tesbit edilmeye çalışılmış, tarihi serüven içerisinde anlaşılma şekilleri irdelenmiş, ilgili anlayışların sosyal yaşamdaki yansımaları incelenmiş ve rivayetin doğru yorumlanıp anlaşılma sorunu çözüme kavuşturulmaya gayret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Peygamber, Hadis, Yangın, Tekbîr, Anlama Problemi.

AN EVALUATION ON THE RUMOR OF “WHEN YOU SEE FIRE, SAYING ALLAHUEKBAR (TAKBIR); BECAUSE SAYING ALLAHUEKBAR EXTINGUISHES FIRE”

ABSTRACT

The effort to understand and interpret the rumors correctly has been one of the main fields of interest since the first periods of Islam. The companions, the seccessors and the early muhaddiths, especially Prophet Muhammad, made serious efforts to solve the problem of meaning in the rumors. In the following process, various methodologies and sciences have been developed to solve this problem. As a matter of fact, studies such as Dirayatu’l-hadith, Fiqhu’l-hadith and Gharibu’l-hadith came into being to serve this purpose.

The problem that some rumors from the Prophet Muhammad could not be understood correctly also showed itself in the rumor about fire extinguishing. Some muhaddiths such as al-Tabarânî, al-Bayhakî and Jalal al-Din al-Suyuti wrote in their works: *“When you see a fire, say allahuekbar; because saying allahuekbar extinguishes the fire”* is one of the news that is understood by Muslims in different ways.

In our research, this rumor, which is used as a material for attempts to discredit the hadiths by misrepresentation; The authenticity of this rumor was tried to be determined, the ways in which it was understood in the historical adventure were scrutinized, the reflections of the relevant understandings in social life were examined and the problem of correct interpretation and understanding of the rumor were tried to be solved.

Keywords: Prophet Muhammad, Hadith, Fire, Saying Allahuekbar (Takbir), Understanding Problem.

Dr. Mehmet ÇETİN
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
mehmetcetin@cumhuriyet.edu.tr

مسألة حمل الألفاظ على المعنى القريب في تأويل الأحاديث الملخص

يُعد فهم الأحاديث النبوية الشريفة وتأويلها الصحيح إلى المعنى القريب من أهم مسائل علماء الحديث، وقد بدأ هذا الاهتمام منذ عهد السلف الصالح بدءاً من عهد الصحابة رضي الله عنهم أجمعين حتى قُيّدت الأحاديث في الكتب وإلى زماننا هذا؛ لأن أحاديث النبي ﷺ وأفعاله وتقاريره فُهِمَت فهما مختلفا بعهد الصحابة رضوان الله عليهم. لهذا السبب ركّز العلماء في مسألة حمل المعنى على اللفظ الذي يحمل المقصد وتأويل الألفاظ إلى المعنى القريب عند عدم فهمها. وقد تَبَّه علماء الحديث المسلمين الذين أولوا مسألة حمل المعنى المناسب على اللفظ أو التأويل القريب اهتماماً كبيراً - على بعض الخصائص والمبادئ لحمل المعنى على اللفظ، فهذه المسألة ذات بُعدين؛ أحدهما: من حيث اللفظ، والآخر: يتم التعويل فيه على سماع الحديث أو قارئ الحديث من المصادر. ذلك أن اللفظ الذي يحمل المعنى والمقصد له بعض السمات، لهذا السبب يجب على السامع أو القارئ أن يلاحظ هذه السمات عند سماع حديث النبي -صلى الله عليه وسلم- أو قراءته. من جهة أخرى هناك سبب آخر في تأثير حمل المعنى المناسب أو التأويل القريب، يَتَمَثَّل في خصائص سماع الحديث أو قارئه؛ مثل تركيزه عند السَّمْع أو القراءة ومستواه التعليمي وبيئته العلمية أو الثقافية التي نشأ فيها ومدى استيعابه وهلم جرا، حيث إنَّ هذه الخصائص الفردية تؤثر في فهم الأحاديث وتأويلها، لهذا السبب قال العلماء وخصوصاً المحدثون: "إذا حملت ألفاظ الأحاديث على محلها لا يبقى اختلاف بين الأحاديث المتعارضة ظاهراً". ونحن في هذا التبليغ سنبحث مسألة حمل ألفاظ الأحاديث على المعنى المناسب وتأويلها القريب، ومدى إمكانية وجود قواعد ومبادئ لحمل الألفاظ على المعنى.

الكلمات المفتاحية: الحديث، فهم (الحديث)، تأويل (الحديث)، حمل الألفاظ، معنى، التأويل البعيد، التأويل القريب.

THE MATTER OF RELATING THE WORDINGS TO CLOSE MEANING IN THE INTERPRETATION OF HADITHS

ABSTRACT

Understanding and interpretation of the Hadiths have been accepted as the most significant matters of the Hadith scholars. This elaboration has begun since the period of the companions of the prophet Muhammed (peace be upon him), continued from the time when the Hadiths were recorded and the Selef-i Salihs (loyal followers) until today. That is because the Prophet (peace be upon him)'s words have been exposed to different meanings and interpretations. Due to this, the scholars have focused on the issues which meaning might be ascribed to the wordings having the sense, and what the meaning can be related to and interpreted when the wording is not understood. The Islamic Scholars who have taken concerned themselves with relating the wording to the suitable meaning and interpreting it within the closest meaning, have drawn attention to some particularities. This issue has two sides based on one about the wording itself and the other one about the target audience who listens to it or reads on the text sources. That is to say, the wording which transmits the meaning and purpose has some features that lead the wording to relate to certain meaning and interpret the understood wording within closest meaning. That is why the person who listens to the Hadiths or reads it on the written texts has to know these features and approach the wording accordingly. On the other hand, some of the factors that affect the interpretation of the wording into the

appropriate meaning are the individual factors such as the readiness of the person listening to or reading the word, his/her knowledge level, the culture he/she has grown up in, and his/her ability to understand which influence the understanding of the wording. Because of this, the individual characteristics of the people who have heard the Prophet (peace be upon him)'s words transmitting his feelings, opinions and purposes; witnessed his actions and statements and read his wordings written have caused them to understand and interpret the Hadiths differently. In other respects, the scholars and especially Hadith scholars have stated that if the Hadiths that seem as if they were contradictory are related to the correct meaning it will be noticed that there is no contradiction between them. In this study, we will try to examine the relation of the Hadith wordings that cannot be understood directly to the closest interpretation, and the points that should be considered during the process of relating.

Keywords: Hadith, Meaning, Interpretation, Hamlü'l-Elfâz, Sense, Te'vîl-i Baîd, Te'vîl-i Garîb.

HADİSLERİN YORUMUNDA LAFIZLARIN YAKIN MANAYA HAMLİ MESELESİ

ÖZET

Hadis-i şeriflerin doğru anlaşılması ve yorumlanması, hadis alimlerinin en önemli meselelerinden kabul edilmiştir. Bu ihtimam sahâbe döneminden başlayıp, hadislerin kayıt altına alınmasına ve selef-i sâlihînden günümüze kadar gelmiştir. Çünkü Hz. Peygamber'in sözleri sahâbe döneminden günümüze kadar farklı anlama ve yorumlamalara maruz kalmıştır. Bu nedenle alimler, manayı taşıyan lafza hangi anlamın yükleneceği, lafız anlaşılmadığı zaman mananın neye hamledilip yorumlanacağı meselesi üzerine yoğunlaşmışlardır. Lafzın uygun manaya hamlini ve en yakın manaya yorumlanmasını dert edinen İslam alimleri, bunun için bazı hususlara dikkat çekmişlerdir. Bu meselenin biri lafza diğeri de lafzı dinleyen veya kaynaklardan okuyana dönük yönü vardır. Şöyle ki mana ve maksadı nakleden lafız, lafzı belli bir manaya hamletmeye ve anlaşılmayan lafzı en yakın manaya yorumlamaya sevk eden birtakım özelliklere sahiptir. Bu nedenle hadisi dinleyen veya yazılı metinden okuyanın bu özellikleri bilmesi ve buna göre hareket etmesi gerekir. Diğer taraftan lafzın uygun manaya hamlini etkileyen faktörlerden bazıları da sözü dinleyen veya lafzı okuyan insanın hazır bulunuşu, bilgi seviyesi, yetiştiği kültür, anlama kabiliyeti gibi lafzı anlamasını etkileyen bireysel faktörlerdir. Bu nedenle Hz. Peygamber'in duygu, düşünce ve maksadını nakleden sözlerini duyan, fiillerine ve takrirlerine şahit olan ve yazıya geçirilmiş lafzını okuyan kişilerin bireysel özellikleri, hadisleri farklı anlama ve yorumlamalarına sebep olmuştur. Diğer taraftan alimler ve özellikle de muhaddisler, zâhiren teâruz ediyormuş gibi gözüken hadislerin doğru yere hamledildiğinde aralarında ihtilafın olmadığını fark edileceğini dile getirmişlerdir. Biz de bu çalışmamızda, doğrudan anlaşılamayan hadis lafızlarının en yakın yoruma hamli ve haml ameliyesinde dikkat edilmesi gereken hususları incelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Anlam, Yorum, Hamlü'l-Elfâz, Ma'nâ, Te'vîl-i Baîd, Te'vîl-i Garîb.

Doç. Dr. Sabri ÇAP
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
sabricap@hotmail.com

GOLDZİHER VE SCHACHT'IN HADİSLERİN YAZILMASI VE TEDVİNİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN KÖKENLERİ

ÖZET

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı'da hadis tarihine dair yapılan değerlendirmeler hızla artmış ve günümüzde hadis problemleri arasında oryantalistlerin hadislerin erken dönemlerde yazılması ve tedvini, isnadın güvenilirliği, hadislerin Hz. Peygamber'e aidiyeti, Peygamber'in sünnetinin otoritesi gibi hususlarda ileri sürdükleri iddialar tartışılmaya devam etmiştir. Oryantalistik hadis anlayışının bazı farklı görüşler olmakla birlikte bilhassa Goldziher, Schacht ve Juynboll gibi şahıslar tarafından temsil edildiğini söylemek mümkündür. Mezkur oryantalistlerin görüşleri aynı zamanda hem İslâm dünyasında hem de Batı'da birçok şahıs tarafından eleştirilmiştir.

Goldziher, Schacht ve Juynboll'un hadise dair görüşlerinin başında ise büyük ölçüde ilk üç asırda oluşturulan hadis literatürünün muhtevasının Hz. Peygamber'e ait olmadığı, sahâbe, tabiîn ve tebe-i tâbiîne ait olan sözlerin farklı sebep ve metodlarla Hz. Peygamber'e nispet edildiği iddiası gelmektedir. Buna gerekçe olarak da hadislerin erken dönemlerde yazılmadığı, kişilerin görüşlerine revaç kazandırmak için fikhî görüşleri Hz. Peygamber'e nispet ettikleri gibi iddialar ileri sürülmektedir.

Oryantalistik literatürde hadislerin yazılması, tedvini, Hz. Peygamber'le münasebeti gibi söz konusu iddialar XIX. veya XX. yüzyıl oryantalistlerine dayandırılmaktadır. Fakat biz, XII. asırdan XIX. asrın ikinci yarısına kadarki dönemi esas aldığımız *Goldziher Öncesi Oryantalizm ve Hadis* (2019) adlı araştırmamızda bu görüşlerin kökenlerinin 4-5 asır öncesine dayandığını tespit ettik. Bu tebliğimizde hadislerin yazılması, tedvini ve Hz. Peygamber'e aidiyetine dair modern dönem öncesinde ileri sürülen iddiaları ele almaya, Goldziher ve Schacht gibi oryantalistlerin iddialarıyla bu görüşleri karşılaştırmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Oryantalizm, Tedvin, Goldziher, Schacht.

THE ORIGINS OF GOLDZİHER AND SCHACHT'S VIEWS ON THE WRITING AND COMPILATION OF HADİTHS

ABSTRACT

Since the second half of the 9th century, the evaluations about the history of hadith in the West increased fast, and some claims on the registration of the hadith in the early periods of the Islâmic history, the editing of hadiths and the authenticity of *isnads* and their relations of the Prophet continued to be debated. Although there are some different views, it is possible to say that the orientalist understanding of hadith is held by individuals

such as I. Goldziher, J. Schacht. The views of the mentioned orientalists have also been criticized by many people both in the Islâmic world and the West.

At the beginning, the views of Goldziher, Schacht on the hadîth stands the content of the hadîth literature, which has largely developed in the first three centuries; besides the words that do not belong to the Prophet but to the companions, the followers (tâbiîn) and the followers of followers (taba al-tâbiîn), were attributed to the Prophet. The justification for this is alleged that hadîths were not written in early periods and the people abused the authority of the Prophet and got their words to gain popularity. In orientalist literature, the allegations such as writing and editing of hadiths and their relationship with the Prophet is based on the views of some orientalists lived in the 19th or 20th centuries.

But in our research, entitled *Goldizher Öncesi Oryantalizm ve Hadis/Pre-Goldziher Orientalism and Hadîth* ((in Turkish, 2019) in which we studied the periods between 12th and the second half of 19th century, we found that the origins of these views dated back 4-5 centuries ago. In this paper, we will try to analyse the claims put forward in the pre-modern period about the writing of hadîths, their compilation and their relationship with the Prophet and compare them with the claims of orientalists such as Goldziher and Schacht.

Keywords: Hadîth, Orientalism, Tadvîn, Goldziher, Schacht.

Dr. Anas SARMINI
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
anassarmene@gmail.com

سؤال الأصالة والنسخة الأولى في مُدَوَّنَات الحديث، بين المُحدِّثين والمستشرقين مُدَوَّنَةُ الزُّهْرِيِّ وصَحِيحُ البخاريّ أُنْمُوذَجًا المُلخَص

جاءت مرحلة الدراسات الاستشرافية وهي تحمل معها أسئلة جديدة متجهة لعلوم الحديث وتاريخ نشأته، تحمل الأبعاد الفكرية والفلسفية " الذي Originality للحضارة التي نشأت فيها تلك الدراسات. وتسعى هذه الدراسة إلى الوقوف عند أحد هذه الأسئلة الشائعة، وهو سؤال الأصالة " كثيرا ما يتكرر في الدرس القرآن والحديثي على السنة كل من المستشرقين ومن بعدهم الحدائين، ومرادهم منه البحث عن النسخة الأصلية المكتوبة " للنصوص الإسلامية التأسيسية، وذلك عند البحث في نشأتها وتطورها. The oldest text الأولى " وغاية هذه الدراسة هي تحليل هذا السؤال من جهتين معا تأصيلية وتطبيقية، فأما الجهة التأصيلية فهي بالبحث عن الأسس المنهجية التي تم طرح السؤال على ضوءها. وكذلك بالبحث عن أثر الثقافة الغربية التي تعلى في سياق التوثيق من شأن الوثيقة المكتوبة فحسب، دون الشفهيّة. وأما الجهة التطبيقية، فتختار الدراسة أنموذجين متصلين بهذا السؤال وكلاهما مما تم طرحه في الدرس الاستشرافي والحدائي أيضا. الأنموذج الأول: يعالج النسخة الأصلية من الدفاتر التي اشتغل عليها الزهري بأمر من الخليفة الراشدي الخامس عمر بن عبد العزيز، أين تلك الدفاتر وما حلّ بها؟ وهل لها حضور في الأسانيد والسنن والمسانيد وجوامع الحديث، أم أنها اختفت من الأصول الحديثية؟ الأنموذج الثاني: يعالج النسخة الأولى من صحيح البخاري، أين هي وما أقدم نسخة خطية له وصلتنا؟ وهل نقر بفقدان النسخة الأم له أم لا؟ وما أثر فقدانها أصلا في مصداقية الكتاب؟ تسعى الدراسة لتقديم أجوبة علمية موضوعية عن هذه النماذج والتساؤلات، وتثبت أن السؤال أصلا غير مشروع لأنه نابع من غير أصول الثقافة الإسلامية، ثم تبحث عن أدوات المحدّثين في الإجابة عنهما بعيدا عن تأثير الثقافة الغربية في ذلك. الكلمات المفتاحية: الحديث، الاستشراق، النسخة الأولى، الوثيقة الأصلية، الزهري، البخاري

MUHADDİSLER VE MÜSTEŞRİKLERE GÖRE HADİS EDEBİYATINDA "ASL'IN VE İLK NÜSHANIN SORGULANMASI -ZÜHRÎ VE BUHÂRÎ'NİN ESERLERİ ÖRNEĞİNDE"

ÖZET

Vücut bulduğu muhitin fikrî ve felsefî etkisini taşıyan oryantalistik araştırmalar hadis ilimlerine ve bu ilmin oluşumuna dair yeni soruları beraberinde getirmektedir. Bu çalışma da sözü edilen sorulardan olan ve gerek oryantalistlerin gerekse modernistlerin Kur'ân ve hadise dair araştırmalarında sıklıkla dile getirdikleri "asıl nüshanın" bir başka deyişle "telif edilen ilk nüshanın sorgulanması" konusuna yoğunlaşmaktadır.

Bu çalışmanın amacı mezkur meseleyi teorik ve pratik açıdan incelemektir.

Teorik açıdan, konunun incelenmesine ışık tutması amacıyla öncelikle yöntemsel temellendirmeler incelenmiştir. Bu bağlamda Batı kültüründe bir eserin otantikliği için geçerli olan şartların şifahi değil yazılı kültüre dair olduğu ifade edilmiştir. Pratik açıdan ise soru ile ilişkili şekilde iki nüsha örnek olarak seçilmiş, muhaddislerin ve oryantalistlerin bakış açılarına göre bu nüshalar mevzu bahis edilmiştir.

İlk örnek Zührî'nin raşid halifelerin beşincisi olarak kabul edilen Ömer b. Abdülaziz'in emri ile incelediği defterler olup bu örnek bağlamında defterlere ne olduğu; isnadlarda, Sünen, Müsned, Câmi' türünden hadis eserlerinde, hadis eserlerinin asıllarında bulunup bulunmadığı gibi sorular ele alınmaktadır.

İkinci örnek ise Sahîh-i Buhârî'nin ilk nüshası olup bu örnek bağlamında nüshanın nerede olduğu, bize ulaşan en eski yazmanın hangi nüsha olduğu, ilk nüshasının kaybolduğunun ifade edilip edilemeyeceği ve böyle bir durumun eserin aslının doğrulanmasına etkisi incelenmektedir.

Bu çalışma örnekler ve sorular çerçevesinde bahsi edilen soruya objektif ve ilmî cevaplar vermeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda "asl" bir başka deyişle ilk nüsha talebinin İslam yazı kültürünün temellerine uymadığı tespit edilmiş ve Batı yazı kültürünün etkisinden sarf-ı nazar muhaddislerin bakış açısından mezkur soruya nasıl cevap verilebileceği ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Hadis, Oryantalizm, İlk nüsha, Asıl nüsha, Zührî, Buhârî

THE QUESTION OF ORIGINALITY AND THE OLDEST TEXT IN THE HADİTH CORPUSES, BETWEEN MUHADDİTHEEN AND ORİENTALİSTS "AL-ZUHİRİ'S CORPUS AND SAHİH AL-BUKHARİ AS A MODEL"

ABSTRACT

The stage of orientalist studies came, carrying with it new questions directed to the sciences of hadith and the history of its formation, bearing the intellectual and philosophical dimensions of the civilization in which those studies arose. This study seeks to address one of these common questions, which is the question of "originality", which is frequently mentioned by both orientalists and modernists in their research on the Qur'an and hadith. They aim to search for the oldest text of the foundational Islamic texts, when looking at its origins and development.

The purpose of this study is to analyze this question from two sides, theoretical and practical. The theoretical side is to search for the methodological foundations in the light of which the question was asked. As well as by searching for the impact of Western culture, which, in the context of documentation, exalts the status of the written document only, not the oral one. On the practical side, two models were chosen as examples about the question.

The first model: deals with the original copy of the notebooks that Al-Zuhri worked on by order of Omar bin Abdul Aziz. Where are those notebooks and what happened to them? Do they have a presence in the isnads, the chains of narrators, and the hadith collections, or has it disappeared from the hadith corpuses?

The second model: deals with the first copy of Sahih Al-Bukhari, where is it, and what is the oldest written manuscript of it? Do we acknowledge the loss of Bukhari's copy of it or not? What is the impact of losing the original text on the credibility of this book?

The study seeks to provide objective answers to these models and questions, and to prove that the question is originally illegitimate because it does not stem from the origins of Islamic methodology and culture. Then the study looks for Muhadditheen's tools to answer them away from the influence of Western culture on that.

Keywords: Hadith, Orientalism, the oldest text, the original document, Al-Zuhri, Al-Bukhari

Doç. Dr. Şuayip SEVEN
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
suayip.seven@asbu.edu.tr

ALMAN HADİS ARAŞTIRMALARINDA ROMANTİK VE İDEOLOJİK EĞİLİMLER THOMAS BAUER VE TILMAN NAGEL ÖRNEĞİ

ÖZET

Günümüz Alman oryantaliziminde genel anlamda İslam tarihi özel anlamda hadis edebiyatı hakkında iki uç bakış açısını gözlemlemek mümkündür. Romantik oryantalizm diye isimlendirebileceğimiz ilk eğilimin yaşayan en bariz temsilcisi Prof. Dr. Thomas Bauer görünmektedir. Bauer hadisleri tarihi gerçekliğini sorgulamadan İslam'ın çoğulcu ve ötekine toleranslı kültürünün birer öğeleri olarak değerlendirmekte ve günümüzdeki sabit görüşlü aşırı islami yorumları İslam'ın kültürel arka planına ters modern fenomenler olarak yorumlamaktadır. Buna göre bugünkü müslümanların günümüz batı toplumlarındaki çoğulcu kültürle barışık yaşamaları için kendi İslami kültürlerindeki çoğulculuğu iyi tanıyıp içselleştirmeleri gerekmektedir. Prof. Dr. Tilman Nagel ise katı ideolojik oryantalizmin temsilcisi konumundadır. Ona göre tarihi bağlamı esas alan eleştirel metodun (historisch-kritische Methode) uygulanması durumunda hiçbir hadisin gerçekliğinden bahsetmek mümkün değildir. Nagel'ı ideolojik oryantalizmle bütünleştiren faktörler arasında onun Batı'da Hz. Peygamber, Kur'an-ı Kerim ve Hadisler hakkında yüzyıllardır söylenegelen iddiaların hala temsilciliğini yapması gelmektedir. Emekli İslam Bilimci Prof. Nagel hala Hz. Peygamber'in Peygamberliğini sara hastalağı ile açıklamakta, Hz. Peygamber'i Kur'an'ın gerçek yazarı ve savaş ve şiddet taraftarı bir kişi olarak göstermekte ve hadislerin Hz. Peygamber'e olan nisbetini tamamen reddetmektedir.

Bu bildiride İslam tarihini romantik bir gözlükle değerlendiren ve hadisleri de bu bağlamda destekleyici arguman olarak kullanan T. Bauer ile İslam tarihini günümüz modern hayatının hiçbir değeri ile bağdaştıramayan ideolojik oryantalist T. Nagel'in hadis edebiyatına karşı tutumlarını karşılaştıracız. Bauer'ın hadislere karşı tutumunu onun yakın zamanda "İslam ve müphemlik kültürü" başlığı ile Türkçe'ye de tercüme edilmiş *Die Kultur der Ambiguität* adlı kitabı üzerinden ele alacağız. Nagel'in hadislere karşı tutumunu değerlendirmede ise onun yine Türkçe'ye "Hadis ya da Tarihin imhası" adıyla tercüme edilmiş *Hadīt - oder : Die Vernichtung der Geschichte* adlı makalesi ile Schoeler ve Motzki'nin sened-metin bütünlüğündeki hadis araştırmalarına (Isnad-cum-matn) reddiye olarak kaleme aldığı "*Authentizität' in der Leben-Mohammed Forschung*" başlıklı makalesini esas alacağız.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Oryantalizm, Sahih Hadis, Thomas Bauer, Tilman Nagel

ROMANTIC AND IDEOLOGICAL TENDENCIES IN GERMAN HADITH STUDIES THE CASE OF THOMAS BAUER AND TILMAN NAGEL

In today's German orientalism, it is possible to observe two extreme perspectives about Islamic history in general and hadith literature in particular. The most obvious living representative of the first tendency, which we can call romantic orientalism, is Prof. Dr. Thomas Bauer appears. Bauer considers the hadiths as elements of the pluralistic and tolerant culture of Islam without questioning their historical reality, and interprets today's fixed-minded extreme Islamic interpretations as modern phenomena contrary to the cultural background of Islam. To live in harmony with the pluralistic culture of today's western societies, Muslims today need to know and internalize the pluralism in their own Islamic culture. Prof. Dr. Tilman Nagel, on the other hand, is the representative of strict ideological orientalism. According to him, if the critical method (historisch-kritische Methode) based on the historical context is applied, it is not possible to talk about the reality of any hadith. Among the factors integrating Nagel with ideological orientalism is that his being the representative of the claims that have been said for centuries about the Prophet, the Qur'an and the Hadiths. Retired Islamic Scientist Prof. Nagel still is ascribing the Prophethood of the Prophet Muhammad to epilepsy. He portrays the Prophet as the real author of the Qur'an and a person who supports war and violence, and complete rejects the historical affiliation of hadiths with the Prophet Muhammad.

In this paper, we will compare the attitudes of T. Bauer, who evaluates the history of Islam with a romantic lens and uses the hadiths as supporting arguments in this context, and the ideological orientalist T. Nagel, who cannot reconcile the history of Islam with any value of today's modern life, towards hadith literature. We will discuss Bauer's attitude towards hadiths through his book *Die Kultur der Ambiguität*, which was recently translated into Turkish with the title "İslam ve müphemlik kültürü". In evaluating Nagel's attitude towards hadiths, we will take as basis his two papers: "*Ḥadīṭ - oder : Die Vernichtung der Geschichte*" translated into Turkish with the name "*Hadis ya da tarihin imhası*" and then his article titled "*Authentizität' in der Leben-Mohammed Forschung*" which he written against Schoeler and Motzki's hadith studies to the integrity of the sanad-text (Isnad-cum- matn).

Keywords: Hadith, Orientalism, Authentic Hadith, Thomas Bauer, Tilman Nagel.

Prof. Dr. Nihat YATKIN
Atatürk Üniversitesi
nyatkin@hotmail.com

GÜNAHLA İLGİLİ BİR HADİS'İN ANLAŞILMASI ÜZERİNE

ÖZET

Her türden ön yargıları ve sübjektif yaklaşımları bir kenara bırakıp eşyayı olduğu gibi ele almak ve değerlendirmek, İslâm düşüncesinin temel esaslarından biridir. Bu düşünce, insan gerçeğini ele alırken de aynı ana esastan hareket eder; insanı tüm varlık yapısı ile göz önünde bulundurur. İnsan; bir avuç çamurdan vücut bulan beden ile ilahî soluktan (nefha) ibaret olan ruhun izdivacıyla hayat bulur. İslâm, insanı beden ile ruh arasında tam bir dengede tutmayı hedefler.

Bildiride, yukarıdaki gerçekleri yansıtan, ancak zahiri anlamıyla yanlış anlaşılabilmesi muhtemel; “Şayet siz günah işlemeseydiniz Allah, günah işleyecek bir topluluk yaratırdı, (günah işlemenin) ardından onlar bağışlanma talep ederlerdi, Allah da onları affederdi.” mealindeki nebevî bir hadisin nasıl anlaşılması gerektiğine dair, değişik açılardan değerlendirmeler yapılacaktır.

Burada önce hadisin sübutu, usul kriterlerine göre tespit edilecektir. Zira hadis sahih olmadığında onu anlamak için bir çabaya gerek kalmayacaktır. Hadisin ilim ve kültür tarihinde nasıl anlaşıldığına yer verildikten sonra günah-tevbe-af bağlamında bir değerlendirme yapılacak, ardından günahın insanın kaderi ve günahın mazeretinin olup olmadığına dair bir bakış açısı getirilmeye çalışılacaktır. Ayrıca hatırlatmak gerekir ki hem hadisin kendi içinde ve diğer hadislerle hem de Kur'an ile bütünlüğü ihmal edilmeyecektir.

ABSTRACT

It is one of the basic principles of Islamic thought to put aside all kinds of prejudices and subjective approaches and to consider and evaluate things as they are. This thought acts on the same main principle when dealing with human reality; considers the human being with all his existence. Human; It comes to life with the union of the body, which is made of a handful of mud, and the soul, which consists of the divine breath (nefha). Islam aims to keep man in perfect balance between body and soul.

In this study “If you had not sinned, Allah would create a community that would commit sin, then they would ask forgiveness for them (of sinning), and Allah would forgive them.” Evaluations will be made from different perspectives on how a prophetic hadith with meaning should be understood.

Here, first of all, the proof of the hadith will be determined according to the hadith methodology's criteria. Because when the hadith is not authentic, there will be no need to make an effort to understand it. After giving place to how the hadith is understood in the history of science and culture, an evaluation will be made in the context of sin-repentance-

forgiveness, and then, it will be tried to bring a perspective on whether sin is the destiny of man and whether there is an excuse for sin. It should also be noted that the integrity of the hadith within itself, with other hadiths and with the Qur'an will not be neglected.

Dr. Arif GEZER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
arifgezer@hotmail.com

ÖRF-SÜNNET-HADİS İLİŞKİSİ

ÖZET

Hız. Peygamber (s.a.v.) gökten indirilmiş bir melek değildi. Belli bir toplumda dünyaya gönderilmiş bir insandı. Yaşadığı toplumun bir ferdiydi. Her yönüyle o toplumun bir parçasıydı. Dolayısıyla o toplumun örf ve adetlerinden ya da kültüründen soyutlanması elbette mümkün değildi.

Fert-toplum ilişkisinde en belirleyici unsur, elbette ki o toplumun örf -adetleridir ve kültürüdür. Toplumların kendilerine has değerleri, anlayışları, yaklaşımları, algıları, davranış tarzları, tepkileri... vardır. Bireyler kendilerine has bazı kişisel özelliklere sahip olsalar da ister istemez yaşadıkları toplumun genel geçer doğrularından ve değerlerinden geniş ölçüde etkilenirler.

Peki, yeni bir din, yeni bir şariat getiren Hız. Peygamber (s.a.v.) için de durum aynı mıydı? Getirdiği din hangi yönleriyle yeniydi? Toplumun kültüründen ve örf-adetlerinden etkilenmiş miydi? Etkilenmemesi mümkün müydü? Etkilenmişse hangi yönleriyle ve ne oranda etkilenmişti? Bu etkilenme nereye kadar normal veya kaçınılmaz idi? Nerden sonrası kabul edilemez idi?

Arabın örfünü din yerine koymak ile Batının kültürünü medeniyetleşme kabul etmek arasındaki yanlış benzeşmesi nasıl izah edilmelidir?

Biz bu çalışmamızda bütün bu soruları cevaplamaya ve aydınlatmaya çalışacağız. Öncelikle örf ve adet nedir? Örf ve adet ilişkisi ya da farkı nasıldır? Bunları açıklayacağız. Sonra, hadis ve sünnet nedir? Hadis ve sünnetin birbiriyle ilişkisi ve farkı nedir bunları açıklayacağız. Daha sonra da hadis-sünnet ile örf-adet ilişkisini, birbirinden etkilenmesini, etkilenme şekillerini ve bu etkilenmenin normal ya da anormal kabul edilebilecek tezahürlerini örneklerle izah etmeye çalışacağız.

Bu etkilenmenin boyut ve sonuçlarını tartışacağız. Bütün bunlardan sonra da bu konuyu anlayabildiğimiz kadarıyla değerlendireceğiz ve vardığımız sonuçları arz edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Örf, Âdet, Sünnet, Hadis, Din, Kültür.

RELATIONSHIPS OF CUSTOMS AND SUNNET/HADITH

ABSTRACT

Hız. The Prophet (pbuh) was not an angel descended from the sky. He was a human being who was sent to earth in a particular society. He was a member of the society in which he lived. He was a part of that society in every way. Therefore, it was certainly not possible to isolate him from that society's customs and traditions.

The most determining factor in the individual-society relationship is, of course, the customs and culture of that society. Societies have their own unique values,

understandings, approaches, perceptions, behavior styles, reactions. Although individuals have some unique personal characteristics, they are inevitably affected by the generally accepted truths and values of the society they live in.

Well, was it the same for the Prophet (pbuh), who brought a new religion and a new shariah? In what ways was the religion he brought new? Was it influenced by the culture and customs of his society? Could it be unaffected? If so, in which aspects and to what extent? To what extent was this influence normal or inevitable? After what it was unacceptable?

How should one explain the analogy between putting the Arab tradition as religion and accepting the Western culture as civilization?

In this study, we will try to answer and illuminate all these questions. First of all, what is the custom? What is the relationship or difference between customs and culture? We will explain them. Then, what is hadith and sunnah? We will explain what is the relationship and difference between hadith and sunnah. Then, we will try to explain the relationship between hadith-sunnah and customs-culture, how they are influenced by each other, how they are affected, and how this influence can be considered normal or abnormal with examples.

We will discuss the extent and consequences of this influence. After all this, we will evaluate this issue as far as we can understand and then we will present the results we have reached.

Keywords: Custom, Tradition, Sunnah, Hadith, Religion, Culture.

Dr. Mazhar DEDE
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
mazhardede@yyu.edu.tr

BABANZÂDE AHMED NAİM'İN ARAP ŞAİRLERİNDEN TERCÜMELERİ: KAYS-I ÂMİRİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Son dönem Osmanlı alimlerinden biri de Arapça, Farsça ve Fransızca'yı çok iyi bilen ve Arapça'ya düşkünlüğü ile tanınan Babanzâde Ahmed Naim'dir (öl. 1934). Doğu-batı kültürünü son derece iyi tahlil edebilen Babanzâde, yazı hayatına Servet-i Fünûn dergisinde "Bedâiyu'l-Arab" başlığı altında yayımladığı Arap edebiyatından seçtiği parçaların tercümeleriyle başlamıştır. Babanzâde, taklitçi ve kuru bir mütercim olmaktan ziyade özellikle anlamı tam verecek terimleri kullanma ile tam ve doğru tercümeyi yakalamak için oldukça titiz bir çalışma yürütmeyi prensip etmiştir. Babanzâde Ahmed Naim'in "Bedâiyu'l-Arab" başlığı altında tercümesini verdiği Arapça metin sahiplerinden biri de Kays-i Âmirî'dir. Kays'ın Leyla'ya olan aşk hikayesinin anlatıldığı bir pasaj tercüme edilmiştir.

Bu çalışmada Babanzâde'nin neden Kays-i Amiri'den tercümeler yaptığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu ve buna benzer Kays-i Âmirî'den yapılan tercümelerden yola çıkılarak Kays'ın kaleme aldığı metinlerin bir tahlili yapılacaktır. Ayrıca aynı metinler yoluyla Babanzâde'nin Kays-i Amiri hakkındaki düşüncelerini tespit edip paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagatı, Babanzâde Ahmed Naim, Kays-i Âmirî, Servet-i Fünûn, Bedâiyu'l-Arab

TRANSLATIONS OF BABANZÂDE AHMED NAIM FROM ARAB POETS: EXAMPLE OF QAIS-AL ÂMİRİ

ABSTRACT

Babanzâde Ahmed Naim (d. 1934) was one of the last period Ottoman scholars, who knew Persian and French very well and was known for his devotion to Arabic. Babanzâde, who could analyse Eastern and western culture exceptionally well, started his literary life at Servet-i Funûn magazine with the translations he chose from Arabic Literature and published them under the title of "Bedâiyu'l-Arab". Rather than being an imitating and a bare translator, Babanzâde took it as a principle to carry out quite a meticulous work in order to capture the complete and correct translation, especially by using the terms that will give full meaning. Qais al-Amiri is one of the Arabic text owners which Babanzâde Ahmed Naim presented its translation under the title "Bedâiyu'l-Arab". It was a translated passage where the love story of Qais to Leila was retold.

In this study, it will be tried to determine why Babanzâde made translations from Qais al-Amiri. Setting out from the translations made from Qais al-Amiri, an analyse of the texts that Qais penned will be conducted. Also, it will be tried to determine and share Babanzâde's considerations about Qais through the same texts.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Babanzâde Ahmed Naim, Qais al-Amiri, Servet-i Funûn, Bedâiyu'l-Arab

Ömer DİNÇER
Milli Eğitim Bakanlığı
omerdincer.2001@hotmail.com

DİL VE ANLATIM YÖNÜNDEN KIRK HADİS KARTELALARI

ÖZET

İslam'ın başlıca aslî kaynakları Kur'ân-ı Kerîm, sünnet ve sünneti yazılı olarak yaşatan belge özelliğindeki hadîslerdir. Hadîsler; Peygamber Efendimiz'in sözleri, davranışları veya başkalarının yaptığı ve kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri aktaran haberler manasında kullanılır.

Birçok disipline kaynaklık etmesinin yanı sıra kendi başına önemli bir alan olan Hadîs ilmi/edebiyatı, İslamî ilimler içinde müstesna bir konuma sahiptir. On dört asırdır devam eden İslâm medeniyetinde/tarihinde hadîsler; eğitimden aile ilişkilerine, ticaretten siyasete, gelenekten geleceğe kısacası yaşamın pek çok anını ve alanını şekillendirmektedir. Bu öneme binaen yüzyıllar boyunca muhaddisler ve hadîs âlimleri, Resûl-i Ekrem'in sünnetini ve hadîslerini doğru bir şekilde tespit etme, anlamlı bir şekilde derleme ve rivâyet etme konusunda son derece hassas davranmışlardır.

Hicrî V. asırdan bu yana İslâm toplumunun bulunduğu beldelerde hadîslerin sıhhatini korumak, onları kayıt altına almak amacıyla çeşitli hadis örnekleri ezberlenmiş veya yazılı olarak muhafaza edilmiştir. İmam Nevevî'nin *el-Erbeûn* adlı kırk hadîs derlemesi kırk hadîs edebiyatının oluşmasını sağlayan en meşhur eserdir. Günümüzde kırk hadîsler; farklı başlıklarda veya türlerde, Diyanet İşleri Başkanlığı ve diğer yayımcılar eliyle kartela, cep kitabı, risale, set, broşür gibi her zaman ve her yerde taşınabilecek, kolayca ulaşılabilecek tarzda hazırlanmakta ve dağıtılmaktadır.

Bu çalışma, Peygamber Efendimiz'in sünnetini yaşamak ve yaşatmak vesilesiyle başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere piyasada farklı kurumların ve yayımcıların adıyla neşredilen *Kırk Hadîs Kartela*'larını; dil ve anlatım yönünden inceleme, gözden kaçan yanlışları düzeltme ve kusurlardan arındırılmış arî kartelalar yayımlama yolunda yardımcı olma amacı taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadîs, Kırk Hadîs Kartelaları, Dil ve Anlatım, İnceleme.

ABSTRACT

The main primary sources of Islam are the Qur'an, the Sunnah and the hadiths, which are documents that keep the Sunnah alive in written form. Hadiths are used to mean the news that conveys the words, actions of the Prophet, or the actions of others that are approved by the Prophet.

The science/literature of hadith, which is an important field on its own as well as being a source for many disciplines, has an exceptional position among Islamic sciences. From education to family relations, from trade to politics, from tradition to the future, Hadiths shape many moments and areas of life. Because of this importance, for centuries, hadith scholars have been extremely sensitive about correctly identifying, compiling and narrating the Sunnah and hadiths of the Messenger of Allah.

Various hadith samples have been memorized or preserved in written form in order to preserve the soundness of the hadiths and to record them in the regions where the Islamic community is located, since the 5th century Hijri. Imam Nevevi's compilation of forty hadiths called al-Erbeun is the most famous work that created the literature of forty

hadith. Today, forty hadiths are prepared and distributed in different titles or types, by the Presidency of Religious Affairs and other publishers, such as color charts, pocket books, pamphlets, sets, brochures that can be carried and easily accessed anytime and anywhere.

This study includes Forty Hadith Charts, which are published under the names of different institutions and publishers in the market, especially the Presidency of Religious Affairs, on the occasion of living and keeping alive the sunnah of our Prophet; It aims to help in the way of examining in terms of language and expression, correcting the overlooked mistakes and publishing pure charts that are free of defects.

Keywords: Hadith, Forty Hadith Charts, Language and Expression, Analysis

Dr. Fatih BAYRAM
Hakkari Üniversitesi
fbayrambursa@gmail.com

ÇAĞDAŞ İSLAM DÜŞÜNCESİNDE HADİS TENKİDİ -Menâr Ekolü Örneği-

ÖZET

Araştırmamız, çağdaş İslam düşüncesinin Mısır'daki öncüleri Cemaleddin Efgâni, Muhammed Abduh ve üstatlarının izini takip ederken modernist çizgiye sahip bu ekole aynı zamanda hadisçi selefi bir nitelik kazandıran Reşid Rıza'nın hadisleri tenkit yöntemini örnekler üzerinden ortaya koymakta, tenkitlerin arka planında etkin olan unsurlara işaret etmektedir. Esas itibarıyla Efgâni, ekolün teorisini; Abduh, onun fikri zeminini Kur'an ayetleri üzerine oturtan; Reşid Rıza'da bunu hadislerle destekleyen konumundadır. Son tahlilde modernist bakış açısı ve hadisçi-selefi yaklaşımın birleşimiyle oluşan bir paradigma ile sınırları mezkur üç isim tarafından çizilmiş selef/selefilik, tevhid, sünnetullah, ıslah, taklid, bidat-hurafe ve benzeri kavramlar üzerinden yeni bir zihniyet inşa edilmiş, bu zihin dünyasıyla uyumlayan açıklamalar, eserler, müellifler ve rivayetler tenkide uğramıştır. Böylece yeni bir kaynak tasavvuru oluşturulmuş, bugün artık aşına olduğumuz tenkid üslubunun temelleri atılmıştır. Bu bağlamda sened tenkidi devam ettirilmekle beraber günümüz metin tenkidinin kriterleri kabul edilen esaslar, zikredilen kavramlara istinat ettirilerek bugünkü anlayışa en yakın şekilde kullanılmış ve rivayetler üzerinde tatbik edilmiştir. Bu kriterlerden bir tanesi olan "rivayetlerin İslam'ın temel ilke ve esaslarına arz edilmesi", mahiyeti mezkur isimler tarafından belirlenen "tevhid" ilkesine arz etmek" şeklinde kullanılmıştır. Yine "sünnetullah" kavramı da modern teknik bilimlerin tümünü ve Sosyoloji'yi kapsayacak şekilde tanımlanarak bugün "bilime/bilimsel verilere arz" dediğimiz kriterin örnek uygulamalarını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Tenkid, Yorum, Çağdaş İslam Düşüncesi, Menâr Ekolü

HADITH CRITICISM IN MODERN ISLAMIC THOUGHT

- The Menar School Example-

Abstract

Jamaluddin Afghani, Muhammad Abduh and Rashid Rida are pioneers of modern Islamic Thought in Egypt. Our research reveals their hadith criticism method through examples and points to the factors that are effective in the background of their criticism. This school in the modernist line also gained a hadith-based salafist character thanks to Rashid Rida who followed the footsteps of his masters Afghani and Abduh. Essentially Afghani is the theorist of this school. Abduh is the one who placed its intellectual ground on the verses of the Qur'an. And Rashid Rida also supports him with hadiths. In the final analysis, some concepts whose boundaries were drawn through a paradigm formed by the combination of the modernist perspective and the hadith-salafist approach have emerged. The main ones are concepts such as salaf/salafism, tawhid, sunnatullah, reform, taqlid, bidat-superstition. Through these, a new mentality has been built, and explanations, works,

authors and narratives that do not fit with this mental world have been criticized. Thus, a new concept of source was created and the foundations of the criticism style that we are familiar with today were laid. On the one hand, while the criticism of isnad, on the other hand, the principles accepted as the criteria of today's text criticism were used on the basis of the mentioned concepts and applied on the narrations.

Keywords: Hadith, Criticism, Interpretation, Modern Islamic Thought, Menar School

Dr. Yusuf OKTAN
Yalova Üniversitesi
oktanyusuf@gmail.com

MALEZYA'DA SON DÖNEM HADİS ÇALIŞMALARININ SERENCAMI

ÖZET

19. asrın sonlarından itibaren Mısır, Pakistan, Suudî Arabistan ve Hindistan'a öğrenciler göndermeye başlayan Malezya, uzun yıllar İngiliz hegemonyasında kalmış, bağımsızlığını ancak 1957 yılında kazanmıştır. Geleneksel İslamî medreselerin öncülük ettiği farklı ülkelere öğrenci gönderimi ülke içine reformist fikirlerin taşınmasına vesile olmuştur. Ülkenin özellikle bağımsızlık sonrasında İslamîleştirme programında başat unsurlardan reformist-gelenekçi fikirler, devletin siyasetinde etkili olmuştur. Böylece içinde İslamî eğitimin bulunduğu birçok eğitim kurumu ihdas edilmiştir. İslamî ilimlerin muhtelif bölümlerini de barındıran üniversiteler, dünyanın birçok yerinden öğrencileri kabul etmiştir. Özellikle 20. asrın sonlarına doğru birçok Türk öğrenciye de ev sahipliği yapan Malezya, şer'î ilimlerin okutulmasına son derece önem vermiştir. Siyasiler tarafından da desteklenen bu temayül ülkedeki bazı üniversitelere dünya sıralamasında önemli dereceler kazandırmıştır. Öğrenim dilleri Arapça, İngilizce ve Malayca olan İslamî Üniversitelerin lisans ve lisansüstü seviyesindeki hadis eğitimi müfredatın önemli bir kısmını oluşturmuştur. Çalışma başlıklarının günümüzle ilintili olarak topluma fayda sağlamasını esas alan birçok hadis alanındaki lisansüstü bölüm, her sene onlarca mezun vermektedir. Malezya'nın yabancı öğrencilere açık eğitim politikası neticesinde ortaya hadis alanında muhtelif ülke, bölge, şahıs ve konu çalışmalarının konulduğu görülmektedir. Ancak üniversitelerin veri tabanlarında mahfuz olan akademik hadis çalışmalarının genel temayülü ve nitelikleri muhtelif ülkelerdeki araştırmacıların bilgisi dışında kalmaktadır. Bu vesileyle çalışma; Malezya'da lisansüstü çalışmaların genel durumunu ortaya koymaya çalışacaktır. Son yıllarda ülkede gözlemlenen millileşme ve bu durumun başta eğitimci, dolayısıyla öğrencilere de yansımaları da makalenin tahlil ve tenkit sınırları içinde bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Malezya, Akademi, Üniversite, Tez, Uluslararası.

AN OVERVIEW OF RECENT HADITH STUDIES IN MALAYSIA

ABSTRACT

Since the end of the 19th century, Malaysia started to send students to Egypt, Pakistan, Saudi Arabia and India, remained under British hegemony for many years, and gained its independence only in 1957. Sending students to different countries led by traditional Islamic madrasahs led to the transfer of reformist ideas into the country. Reformist-traditionalist ideas, one of the dominant elements in the Islamization program of the country, especially after independence, have been influential in the politics of the state. Thus, many educational institutions, including Islamic education, were established. Universities, which also include various departments of Islamic sciences, have accepted students from many parts of the world. Especially towards the end of the 20th century, Malaysia, which hosted many Turkish students, gave great importance to the teaching of

religious sciences. This tendency, supported by politicians, has given some universities in the country important degrees in the world rankings. The hadith education at the undergraduate and graduate levels of Islamic Universities, whose medium of instruction is Arabic, English and Malay, has formed an important part of the curriculum. The postgraduate departments in many hadiths, which are based on the fact that the working titles provide benefit to the society in relation to today, give dozens of graduates every year. As a result of Malaysia's open education policy for foreign students, it is seen that various country, region, person and subject studies in the field of hadith have been put forward. However, the general tendency and qualifications of academic hadith studies, which are preserved in the databases of universities, are beyond the knowledge of researchers in various countries. Working on this occasion; It will try to reveal the general situation of postgraduate studies in Malaysia. The nationalization observed in the country in recent years and the reflections of this situation on the educators and therefore on the students will also be found within the limits of the article's analysis and criticism.

Keywords: Hadîth, Malaysia, Academy, University, Thesis, International.

Dr. Selman KELEŞ
Kastamonu Üniversitesi
selmankeless@gmail.com

ÜRDÜN'DE SON DÖNEM HADİS ÇALIŞMALARI

ÖZET

Akademik faaliyetlerini sürdüren her bilim insanı için yurt içinde alanlarında yapılmış çalışmaları takip etmenin yanı sıra yurt dışında yapılan çalışmaları da takip etmek önem arz etmektedir. İslâmi ilimlerle iştigal eden araştırmacılar için bağımsızlığını 1949 yılında kazanan ve yirminci yüzyılın son çeyreğinde eğitim faaliyetlerine hız veren Ürdün Haşimî Krallığı, gerek bölgedeki siyasi gerilimlerin uzağında olması gerekse konuşulan dilin fasih Arapçaya daha yakın olması sebebiyle son derece cazip hale gelmiştir.

Ürdün'de lisans düzeyinde sekiz İlahiyat Fakültesi bulunmaktadır. Öğrenim dilleri Arapça ve İngilizce olan bu üniversiteler dünyanın birçok yerinden öğrenci kabul etmektedir.

Lisansüstü düzeyde ise dört büyük Üniversite'nin adı ön plana çıkmaktadır. Bunlar Ürdün Üniversitesi, Yermük Üniversitesi, İslami İlimler Üniversitesi ve Âli Beyt Üniversitesi.

Modern toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek gayesiyle nitelikli çalışmalar yapmayı amaçlayan yüksek lisans ve doktora programlarında, hadis alanında konulu hadis, Sahîhayn ile ilgili tartışmalar, muhaddislerin metodları, 'ilel ilmi ve hadiste i'câz vs. gibi konulara odaklanılmaktadır.

Üniversite içindeki çalışmaların yanı sıra üniversite bünyesinin dışından da pek çok faaliyet gerçekleştirilmektedir. Şuayb Arnavut öncülüğünde başlayan, vefatından sonra da talebeleri tarafından devam ettirilen ve pek çoğu doktorasını hadis alanında tamamlamış olan araştırmacılar tarafından tahkik çalışmaları buna örnek verilebilir. Tahkik çalışmalarının dışında Hadis Cemiyeti ve Ürdün Alimler Birliği gibi kurumlar tarafından hadis dersleri verilmekte ve hadis çalışmaları yürütülmektedir.

Bu tebliğde çalışmamızın ana temasını Ürdün Üniversitelerinde lisansüstü tez ve makale düzeyinde yapılan çalışmalar oluşturacaktır. Tahlil ve tenkid odaklı bu çalışmamızda genel anlamda Ürdün'de gerçekleştirilen Hadis çalışmalarına da değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Ürdün, Akademi, Üniversite, Tez, Makale.

RECENT HADITH STUDIES IN JORDAN

ABSTRACT

For every scientist who continues his academic activities, it is important to follow the studies carried out in his/her fields in turkey as well as the studies carried out abroad. For researchers dealing with Islamic sciences, The Hashemite Kingdom of Jordan, which gained independence in 1949 and accelerated its educational activities in the last quarter of the twentieth century, It has become extremely attractive both because it is away from

the political tensions in the region and because the spoken language is closer to fluent Arabic “Modern Standard Arabic”.

There are eight Faculties of Theology at undergraduate level in Jordan. These universities, whose learning languages are Arabic and English, accept students from many parts of the world.

At the postgraduate level, the names of the four big Universities come to the fore. These are The University of Jordan, Yarmouk University, The World Islamic Science & Education University and Al al-Bayt University.

In master's and doctoral programs aiming to do quality studies in order to respond to the needs of modern society, the subject of hadith in the field of hadith, discussions about Sahihayn, Methodologies of Muhaddith, the study of ilel al-hadith and hadith icâz etc. focuses on such issues.

In addition to the studies within the university, many activities are carried out from outside the university structure. An example can be given of this Books and Manuscripts Verification that started under the leadership of Shuaib Al Arna'ut, and continued by his students after his death, who most of them completed their doctorate in the field of hadith. In addition to the Books and Manuscripts Verification studies, hadith lessons are given by institutions such as the Hadith Society and the Jordan Islamic Scholars League. and hadith studies are carried out.

In this article, the main theme of our study will be studies carried out at the level of postgraduate thesis and articles in Jordanian Universities. In this study, which focuses on analysis and criticism, the hadith studies carried out in Jordan in general will also be mentioned.

Keywords: Hadith, Jordan, Academy, University, Thesis, Article.

Arş. Gör. Mehmet ŞAKAR
Bursa Uludağ Üniversitesi
mehmetsakar@hotmail.com

TARTIŞILAN HADİS MESELELERİ AÇISINDAN YİRMİNCİ ASRIN İLK YARISINDA MAĞRİB

ÖZET

Birçok araştırmacı hadis ilimleri açısından yirminci asrı nahda/yeniden uyanış ifadesiyle tanımlanmıştır. Hadis ilimlerinin bu dönemde canlılık kazanmasını sağlayan birçok etken olmakla birlikte içtihat tartışmaları ve iddialarının hadis ilimlerine katkısında ve tartışılan meselelerinin oluşmasında önemli bir yeri bulunmaktadır. Mağrib de içtihat tartışmalarından uzak kalamamıştır. Bu dönemde yetişmiş Ebû Şuayb ed-Dükkâlî (1878-1937), Ebu'l-Feyz Ahmed (1902-1960) gibi bazı Mağribli hadis âlimleri hem fikhî konularda hem de muayyen bazı hadislerde ve bu hadislerin ravileri hakkında kendi içtihatlarına başvurarak önceki ulemeden farklı sonuçlara ulaşmışlardır. Bununla birlikte yirminci asrın ilk yarısında Mağrib'te tartışılan hadis meselelerine bakıldığında tartışılan konuların daha çok mezhep fetvaları ile bu fetvalara ters düşen hadisler hakkında olduğu görülecektir. Bu durum bahse konu zaman diliminde gündemi meşgul eden hadis meselelerinin aynı dönemde diğer İslam ülkelerinde tartışılan sünnetin hücciyeti, hadislerin tedvini, sünnetin vahiy mahsulü olup olmadığı gibi konuların Mağrib uleması nezdinde henüz çok sıkı bir şekilde tartışılmaya başlamadığını göstermektedir. Bununla birlikte bu dönem Mağribli hadisçilerin, özellikle oryantalistlerin ve bazı Müslüman yazarların hadisle ilgili ortaya attıkları iddialara karşı cevap vermeye başladıkları bir dönemdir.

MAGRIB IN THE FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY IN TERMS OF DISCUSSED HADITH ISSUES

ABSTRACT

Many researchers defined the twentieth century with the expression nahda/revival in terms of hadith sciences. There are many factors that enabled hadith sciences to gain vitality in this period. however, ijihad discussions and ijihad claims have an important place in the contribution of hadith sciences and the formation of the issues discussed. Maghrib could not stay away from the jurisprudence debates. Some Maghrib hadith scholars, such as Abu Shuayb ed-Dukkali (1878-1937), Abu'l-Fayd Ahmad (1902-1960), who grew up in this period, came to different conclusions from the previous scholars by referring to their own jurisprudence both on jurisprudence and on certain hadiths and the narrators of these hadiths. they have reached. However, when we look at the hadith issues discussed in Maghrib in the first half of the twentieth century, it will be seen that the issues discussed are mostly about sectarian fatwas and hadiths that contradict these fatwas. This shows that the hadith issues that occupied the agenda in the Maghreb in the mentioned time period were different from the issues in other Islamic countries. When

we look at the issues discussed in other Islamic countries in the same period, it shows that the issues such as the authority of the sunnah, the compilation of the hadiths, whether the sunnah is the product of revelatio or not, have not started to be discussed very tightly before the Maghrib ulama. However, this period is a period when the Maghreb hadithists, especially orientalisists and some Muslim writers, started to respond to the claims made about the hadith.

Dr. Sultanbeg ALIEV
Kilis Üniversitesi
s.aliev@kilis.edu.tr

SAHİH HADİS VE AMEL

ÖZET

Sahih hadis, adil ve zabt sahibi ravilerin, muttasıl bir isnad ile şaz ve illetten arı olan hadistir. Sahih hadis ile ilgili yapılan bu tarif, ameli gerektiren sahih bir hadisin, metin ve isnadında başlıca beş şartı birleştirmesi gerektiğini göstermektedir. Bu şartlardan herhangi birisi bulunmazsa hadis sahih olma vasfını kaybeder. Ancak genel olarak alimler bu tanımları onaylasa da hadis ile amel etmek için, bu şartların yanında başka şartlar ve kriterler de geliştirmişlerdir. Alimlerin geliştirdiği bu kriterlerin farklı olması dolayısıyla amel edilmesi gereken hadisler de kriter sahiplerine göre farklılık arz etmiştir. Yani bir alimin amel ettiği bir hadis başka bir alim için aynı değerde olmamıştır.

Hadislerin tashihi konusunda genel olarak alimlerin getirdiği şartlar, bazı alimlerin şartları ravi ve senetle ilgili olmuştur. Yani bir hadisin ricali güvenilir ve senedi muttasıl ise sahih kabul edilirken diğer bir kısım alimler ise bir rivayetin metni göz önünde bulundurarak sıhhatine karar vermişlerdir. Yani hadis metninin anlamı doğru ise senedi problemlili olsa bile hadisin sıhhatine hükmetmişlerdir.

Günümüzdeki teknolojik imkânlarıyla yazılı olan her hadise ulaşmak mümkündür. Dolayısıyla her bir hadisin hem isnadın, hem de metnin sıhhatinin birlikte tespit etmek zorundayız. Sahih hadisin beş şartının yanında altıncı şart olarak hadiste sened ve metin inşası yaparak hadisi anlamak ve amel etmek gerekir.

Bu durumda ilk yapılması gereken şey tabii olarak ravi incelemesi ve isnad inşası olacaktır. Çünkü isnadlar ve isnad içerisinde yer alan ravilerden kaynaklanan problemler bulunabilir ve bunların çözüme kavuşturulmadan rivayetin sıhhatine hükmetmek mümkün olmayabilir. İkincisi metin tahkiki ve inşası olacaktır. Çünkü, metin tahkiki ve inşası çalışmaları, bir metni kendi bütünlüğü içerisinde anlama, metindeki eksiklikleri ve problemleri yine kendisiyle, yani o metnin diğer varyantlarıyla veya en yakın metinlerle ya da benzeriyle karşılaştırmak suretiyle gidermektir.

Hız. Peygamber'in her sözün ve fiilin, içinde söylendiği ve yapıldığı bir mekânın, zamanın, toplumun vs. olduğu düşünülürse metin tahkiki ve inşası dikkate alınması gerekir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, sahih, ravi, sened, metin, amel.

ABSTRACT

An authentic hadith is one that is clean of any defect and shazz free and, with a consistent, unbroken isnad (chain of transmission) of just and upright narrators in character. This description of an authentic hadith shows that an authentic hadith that requires action must combine five main conditions in its text and its isnad. If any of these conditions is not met, the hadith loses its authenticity. However, although scholars generally approve of this definition, they have developed other conditions and criteria in addition to these conditions in order to for these hadiths to be acted upon. Since these criteria developed by scholars are different, the hadiths that need to be acted on also differed according to the criteria holders. That is, a hadith acted upon by one scholar did not have the same value for another scholar.

In general, the conditions brought by the scholars regarding the correction of the hadiths and the conditions of some scholars were related to the narrator and the chain of transmission. In other words, if the narrators of a hadith are reliable and its chain of transmission is unbroken, it is accepted as authentic, while other scholars have decided on the authenticity of a hadith by considering the text. That is to say, if the meaning of a hadith text is correct, they judged the hadith to be authentic, even if the chain of the hadith is problematic.

With today's technological possibilities, it is possible to reach every written hadith. Therefore, we have to determine the authenticity of both the isnad and the text of each hadith together. In addition to the five conditions of an authentic hadith, the sixth condition is to understand and act on a hadith by constructing the hadith and text.

In this case, the first thing to be done will naturally be an examination of the narrator and the construction of the isnad. Because there may be problems arising from the isnads and the narrators in the chain of narrators, and it may not be possible to judge the authenticity of the narration without solving them. The second will be a text review and construction. Because, the text review and construction studies are to understand a text in its entirety, to eliminate the deficiencies and problems in the text by comparing it with itself, that is, with each variant of that text or with the closest texts or similar ones.

Considering that the Prophet's every word and deed is said and done in a place, time, society, etc., the text analysis and construction should be taken into consideration.

Keywords: Hadith, authentic, narrator, chain of transmission, text, deeds.

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ
Dicle Üniversitesi
ahmettanyildiz@gmail.com

MODERN DÖNEMDE HADİSİ ŞİİRCE SÖYLEMEK

ÖZET

İnsanlık tarihinin en hızlı değişim ve dönüşümlerinin yaşandığı bir zaman diliminde yaşıyoruz. Yerleşik kültürel değerlerin aşındığı ve asırlar boyu ayakta kalmayı başarmış medeniyet temellerinin çatırdamaya başladığı hissedilmektedir. Bu baş döndürücü değişim yaşanırken öz kaynaklardan beslenmenin önemi bir kez daha öne çıkmaktadır. Bize ait olan ve yaşatılması gereken medeniyet mirasımızın bir kolu da manzum hadîs çevirileridir. İslâmî Türk edebiyatında önemli bir yeri olan manzum kırk hadîs yazma geleneği günümüzde mazinin tatlı bir hâtırası olarak yâd edilir hâle gelmiştir. Modern dönemde bu geleneğin sınırlı birkaç örnekle yaşatılmaya çalışıldığını görmek kültür tarihimiz adına sevindiricidir. Biz de modern dönemde hadisi şiirce söyleme arayışı içerisindeyiz. Aruz vezniyle tercüme etmeye çalıştığımız kırk hadîs çevirileri okurun takdirine sunulmuştur. *Gülnâme-Kırk Hadîsin Şiircesi* adıyla bastırmış olduğumuz manzum kırk hadîs tercümemizde üç amaç gözetilmiştir. İlki kaybolmaya yüz tutmuş güzel bir edebî geleneğimizi yaşatmak; ikincisi hadîslerdeki hikmetli içeriğin okurla buluşmasına aracılık etmek; üçüncüsü de kadîm şiir zevkimizin genç dimağlara ulaşmasını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Kırk Hadîs, Manzum Tercüme, Gülnâme, Modern Dönem.

SAYING THE HADITH IN A POETICALLY IN THE MODERN ERA

ABSTRACT

We live in a time when the fastest changes and transformations in human history are experienced. It is felt that the established cultural values have been eroded and the foundations of civilization that have survived for centuries have begun to crack. While this dizzying change is taking place, the importance of feeding on own essence sources comes to the fore once again. One of the branches of our civilization heritage that belongs to us and should be kept alive is the translation of hadith in verse. The tradition of writing forty hadiths in verse, which has a significant place in Islamic-Turkish literature, has become a sweet memory of the past today. It is pleasing for our cultural history to see that this tradition is tried to be kept alive with a limited number of examples in the modern period. We, too, are in search of saying the hadith poetically in the modern era. Forty hadith translations that we tried to translate with aruz prosody are presented at the reader's admiration. Three purposes were observed in our verse translation of forty hadiths, published under the name *Gulnâme-Poetically Forty Hadith*. The first is to keep alive a beautiful literary tradition that is about to disappear; secondly, to mediate the meeting of the wise content in the hadiths with the reader, and the third is to ensure that our ancient poetry taste reaches young minds.

Keywords: Forty Hadiths, Poetically Translation, Gülname, Modern Era.

Dr. Sinan CEREYAN
Dicle Üniversitesi
sinancereyan9186@gmail.com

SA'Dİ ŞİRAZİ'NİN BOSTAN VE GÜLİSTAN ADLI ESERLERİNDE HADİS İLMİNE BAKIŞ

ÖZET

On üçüncü yüzyıl Fars edebiyatının en büyük şairlerinden biri olan Sa'dî-i Şîrâzî; Gazeliyât-ı Sa'dî, Bostan ve Gülistan gibi eserleri ile bilinmektedir. Şiraz'da doğan Sa'dî Bağdat'ta bulunan Nizamiye medresesinde eğitim almış, hayatının büyük bir kısmını seyahatle geçirmiştir. Seyahatleri sırasında birçok din âlimi, mutasavvıf ve şairle tanışmıştır.

Sa'dî'nin Bostan ve Gülistan'ı; hikmeti ve dini değerleri temel alan ve aynı zamanda edebî yönü güçlü olan eserlerdendir. Bu eserlerde yer alan pek çok konu ve hikâyeler âyet ve hadislerle bağlantılı bir şekilde ele alınarak işlenmiştir. Sa'dî, âyet ve hadislere dayanarak kimi zaman nasihat vermekte ve kimi zaman da yaşamın bu kaynaklar üzerinden temellenmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca herhangi bir meselenin anlaşılması noktasında âyet ve hadislerin önemli bir yer tuttuğuna inanmaktadır.

Sa'dî kendine has üslubuyla şairlik kudretini kullanarak hadislere ya doğrudan ya da dolaylı olarak değinmeyi tercih etmiştir. Bu düşünceden hareketle Sa'dî'nin eserlerinde yer alan hadislerin nasıl işlendiği ve bu hadisleri şiir ve hikâyelerine nasıl yansıttığı tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sa'dî-i Şîrâzî, Bostan, Gülistan, Hadis, Hikâye.

A LOOK AT HADITH SCIENCE IN SAA'DI SIRAZI'S BOSTAN AND GULISTAN

ABSTRACT

Saadi-i Shirazi, one of the greatest poets of thirteenth century Persian literature, is known for his works such as Gazeliyât-ı Saadi, Bostan and Gulistan. Born in Shiraz, Saadi studied at the Nizamiye madrasah in Baghdad and spent most of his life traveling. During his travels, he met many religious scholars, mystics and poets Saadi's Bostan and Gulistan; It is one of the works that are based on wisdom and religious values and also have a strong literary aspect. Many of the subjects and stories in these works were handled in connection with verses and hadiths. Saadi sometimes gives advice based on verses and hadiths and sometimes contributes to the foundation of life through these sources. He also believes that verses and hadiths have an important place in understanding any issue. Saadi, using his poetic power with his unique style, preferred to refer to the hadiths either directly or indirectly. Based on this idea, it has been tried to analyze how the hadiths in Saadi's works are processed and how he reflects these hadiths to his poems and stories.

Keywords: Saadi-i Shirazi, Bostan, Gulistan, Hadith, Tale.

Dr. Ahmet KARA
Dicle Üniversitesi
karaamet43@gmail.com

YÛNUS EMRE’NİN RİSÂLETÜ’N NUSHİYYE ADLI ESERİNİN HADİSLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Türk İslam edebiyatı ve tasavvuf anlayışımızın en önemli yapı taşlarından birisi de Yunus Emre’dir. O, Türk dilinin gelişmesinde ve her seviyedeki Türk insanına aktarılması konusunda önemli bir mutasavvıf ve dil ustasıdır. Yûnus Emre’nin şiirleri, tasavvufî şiir ve mutasavvıf şairin hangi özelliklere haiz olması gerektiği konusunda bizlere yardımcı olan dil, edebiyat ve kültür kaynaklarıdır. Yûnus’un şiirleri hem Anadolu topraklarında hem de Anadolu dışındaki Türkler arasında çok severek okunmuş ve örnek alınmıştır. Edebiyat ve fikir alanında oldukça değerli bir yere sahip olan Yûnus Emre’yi anlayabilmek için onun tasavvuf düşüncesini doğru kavrayabilmek elzemdir. Yûnus Emre, 13.-14. yüzyıl Anadolu coğrafyasında saf bir Türkçeyle sufîyâne şiirler kaleme almış bir şairdir. Yûnus Emre’nin şiirlerindeki dil kullanımı ve ifadeler Yûnus’un sahip olduğu İlâhî aşkın en temiz şekliyle meydana gelmiş halidir. İnsanları doğru yola davet eden Yûnus Emre barışın, sevginin, cömertliğin, kardeşliğin, deyim yerindeyse gerçek manada Allah’a kul olabilmenin en önemli örneklerinden biridir. Nasihatler kitabı olarak bilinen eser Yûnus Emre tarafından dervişleri eğitmek gayesiyle oluşturulmuştur ve nasihatname türünün Anadolu’daki ilk örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. İnsanın nefis ile olan mücadelesinin konu alındığı eserde, İslami öğeler ve semboller, okuyucusuna somutlaştırılarak aktarılmaya gayret edilmiştir. Eser, aruz ölçüsüyle yazılmış olup 573 beyitten oluşmaktadır. ‘Akıl ve Ruh’, ‘Kibir ve Kanaat’, ‘Öfke ve Gazap’, ‘Sabır’, ‘Haset ve Cimrilik’, ‘İftira ve Gıybet’ adlı altı manzum destandan meydana gelmektedir. Yûnus Emre’nin Risâletü’n Nushiyye adlı eserindeki şiirler, bu çalışmada hadisler üzerinden değerlendirilerek bu şiirlerde bahsedilen hadisler hakkında bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yûnus Emre, Risâletü’n Nushiyye, Hadis, Nasihatnâme, Mesnevi.

AN EVALUATION THE WORK OF YUNUS EMRE TITLED RİSÂLETU'N NUSHİYYE IN THE CONTEXT OF HADITH

ABSTRACT

One of the most important building blocks of our understanding of Turkish-Islamic literature and mysticism is Yunus Emre. He is an important mystic and language master in the development of the Turkish language and its transmission to Turkish people at all levels. Yunus Emre's poems are sources of language, literature and culture that help us about mystical poetry and what characteristics a sufi poet should have. Yunus's poems were read fondly and taken as an example, both in Anatolian lands and among Turks outside Anatolia. In order to understand Yunus Emre, who has a very valuable place in the field of literature and ideas, it is essential to grasp the idea of Sufism correctly. Yunus Emre is a poet who wrote sufîyâne poems in pure Turkish in 13-14 century Anatolian geography. The use of language and expressions in Yunus Emre's poems are the purest form of divine love that Yunus has. Yunus Emre, who invites people to the right path, is one of the most important examples of peace, love, generosity, brotherhood, and being a servant of Allah in the true sense of the word. This work, also known as the book of advice,

was created by Yunus Emre with the aim of educating dervishes and is considered one of the first examples of the advice type in Anatolia. In the work, which deals with the struggle of man with his nafs, Islamic elements and symbols are tried to be conveyed to the reader by embodying them. This work was written in aruz scale and consists of 573 couplets. It consists of six poetic epics named 'Mind and Spirit', 'Arrogance and Conviction', 'Anger and Wrath', 'Patience', 'Envy and Miserliness' and 'Slander and Backbiting'. The poems in Yunus Emre's Risâletü'n Nushiyye will be evaluated through the hadiths in this study, and information will be given about the hadiths mentioned in these poems.

Keywords: Yunus Emre, Risaletü'n Nushiyye, Hadith, Book of Advice, Masnavi.

Öğr. Gör. Serap TANYILDIZ
Dicle Üniversitesi
dagdelenserap@hotmail.com

1939-1942 YILLARI ARASI TÜRK ROMANINDA İNANÇ UNSURU OLARAK AYET VE HADİS METİNLERİNİN KULLANIMI

ÖZET

Edebî metin yazarlarının yararlandığı kaynaklar arasında kutsal metinlerin önemli bir yeri vardır. Özellikle İslâm etkisinde gelişmiş olan Türk edebiyatında din ve dine ait tüm inanç unsurları edebî eserlere bir şekilde sirayet etmiştir. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise Batılılaşma hedefine eş olarak edebî metinlerin tür ve içeriklerinde çeşitlenmenin arttığı görülmektedir. Klasik edebî metinler arasında yer alan mesnevîlerin yerini hikâye ve romanlar almıştır. XIX. yüzyılda edebî hayatımıza girmiş olan roman türü toplum tarafından kısa bir zamanda benimsenmiştir. Uzun soluklu anlatımlara ve tasvirlerle yer vermek için müsait bir zemin olan romanda din ve inanç unsurları da etkili bir şekilde kullanılmıştır. Dinlere ve inançlara ilişkin veriler çok boyutlu bir biçimde roman yazarları tarafından tahlil veya tasvir unsuru olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada 1939-1942 yılları arasında kaleme alınmış olan Türk romanlarındaki din ve inanç unsurlarına değinilecek; özel olarak da romanlarda kutsal dinî metinler sayılan âyet ve hadîslerden yararlanma biçimleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Din ve inanç unsurları, âyet, hadîs, Türk romanı (1939-1942).

THE USE OF VERSE AND HADITH TEXTS AS BELIEF ELEMENTS IN THE TURKISH NOVEL BETWEEN 1939-1942

ABSTRACT

Sacred texts have an important place among the sources used by literary text writers. Especially in Turkish literature, which has developed under the influence of Islam, religion and all belief elements belonging to religion have somehow spread to literary works. When it comes to the Republican period, it is seen that the variety in the types and contents of literary texts has increased in line with the goal of Westernization. The masnavis, which are among the classical literary texts, have been replaced by stories and novels. The novel genre, which entered our literary life in the 19th century, was adopted by society in a short time. In the novel, which has an appropriate format to include long-termed narratives and descriptions, religion and belief elements are also used effectively. The data relating to religions and beliefs have been used as an analysis or description element by the novelists in a multidimensional way. In this study, the elements of religion and belief in Turkish novels written between 1939-1942 will be discussed; in particular, the ways of benefiting from verses and hadiths, which are considered sacred religious texts in novels, will be evaluated.

Key words: Elements of religion and belief, verse, hadith, Turkish novel (1939-1942).

Saddam ÇOKUR
Gaziantep Üniversitesi
saddamcokur@gmail.com

GÜNCEL MANZUM HADİS TERCÜMELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZET

Türk-İslam edebiyatında Hz. Muhammed'e (sav) duyulan sevginin neticesinde geçmişten günümüze *esmâ-ı nebi*, *naat*, *kırk hadis*, *yüz hadis*, *mirâciye* ve *şefaaname* tarzında manzûm ve mensûr birçok eser kaleme alınmıştır. Hz. Peygamber'e rivâyet edilen "Ümmetim için din işlerine dair kırk hadis rivâyet eden kişiyi Allah fakihler ve âlimler topluluğuna dahil eder." hadisinden hareketle XVI. yüzyıldan günümüze hadis kaynaklarından seçilen hadislerden kırk tanesi veya yüz tanesi bir araya getirilerek hadis eserleri tertip edilmiştir. İslam edebiyatı sahasında yazılan bu eserlerin iki öncü temsilcisinden biri Arap edebiyatı sahasında eserler veren ve mensûr kırk hadis yazımının öncüsü kabul edilen İmam Nevevî (ö. 1277) diğeri ise İran edebiyatı sahasında eserler veren ve manzûm kırk hadis yazımının öncüsü kabul edilen Molla Câmi (ö. 1492)'dir. Türk-İslam sahasında ortaya konan kırk hadis eserlerinin büyük bir kısmı hadis seçiminde ve bu hadislerin yazımında bu iki kişinin etkisinde kalarak yazılmıştır. Te'lif, tercüme ve şerh olarak ortaya konan bu eserlerde şüphesiz ki istenen temel şey, İslam dinini öğrenmek isteyen kişilerin İslam dinine ait önemli kaynaklardan birisi olan Hz. Peygamber'e ait olan hadislere rahat ulaşmalarını, hadislerin kolayla ezberlenebilmelerini sağlamak ve mezkur hadise nail olmaktır. Türk-İslam edebiyatı sahasında âlimler ve edipler çeşitli konularla alakalı bir araya topladıkları hadisleri dilin imkânları dâhilinde manzûm şekilde te'lif ve tercüme olarak kaleme almışlardır. Bu yolla yüzyıllardır devam edegelen bir geleneğe katkıda bulunmuşlardır. Bu çalışmamızda bu geleneğin devamı niteliğinde Ahmet Tanyıldız'ın *Gülnâme Kırk Hadisin Şiircesi*, Alim Yıldız'ın *Kırk Hadis'i* ve Gülcan Abbasoğulları'nın *Manzum Kırk Hadis* adlı manzum hadis tercümeleri muhteva, vezin, hadislerin alındıkları kaynaklar ve hadislerin hangi konularda yazıldıkları yönünden karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk-İslam edebiyatı, Manzûm-mensûr hadisler, Kırk Hadisin Şiircesi, Kırk Hadis, Manzûm Kırk Hadis, Karşılaştırma.

THE COMPARISON OF CURRENT TRANSLATIONS OF VERSE HADITH

ABSTRACT

As a result of the love for Prophet Muhammad (phub) in Turkish-Islamic literature, many verse and prose works have been written in the style of *Esmâ-ı nebi* (the Prohpet's names), *Naat* (praise the Prophet to the skies), *Forty Hadith*, *One hundred Hadith*, *Miraj* and *Sefaaname* from past to present. Based on the hadith that was narrated to Prophet Muhammad that is "Allah includes a person who narrates forty hadiths about religious stuff for my ummah among the community of alfaki and scholars." forty or one hundred hadiths selected from the hadith sources from the 16th century to the present were brought together and hadith works were complied. One of the two leading

representatives of these works written in the field of Islamic literature is Imam Nevevi (d. 1277) who produces works in the field of Arabic literature and is accepted as the pioneer of writing forty prose hadith and the other one is Mollah Câmi (d. 1492) who produces works in the field of Iranian literature and is accepted as the pioneer of writing forty hadith in verse. Most of the forty hadith works in the Turkish-Islamic field were written under the influence of these two people in the selection and writing of hadiths. Undoubtedly, the main thing required in these works, which are presented as writing, translation and commentary, is to enable people who want to learn the religion of Islam to have easily access the hadiths belonging to the Prophet Muhammad, which is one of the important sources of the religion of Islam, to ensure that the hadiths can be easily memorized and to achieve the aforementioned hadith. Scholars and literary men in the field of Turkish-Islamic literature have written the hadiths that they have gathered together on various subjects, in verse within the possibilities of the language. In this way, they have contributed to a tradition that has been going on for centuries. In this work, as a continuation of this tradition, the verse hadith translations of Ahmet Tanyıldız's Gülnâme Forty Hadith that is prose poetry, Alim Yıldız's Forty Hadith and Gülcan Abbasoğulları's Manzum Forty Hadiths will be compared in terms of content, rhythm, sources from which the hadiths were taken and the subjects which the hadiths were written.

Keywords: Turkish-Islamic literature, verse-prose hadiths, The Poem of Forty Hadiths, Forty Hadiths, Forty Hadiths in verse, Comparison.

Dr. Sadoon MOHAMMED

University of Samarra

saadonm49@gmail.com

نماذج من الاعجاز الكيميائي في السنة النبوية

ملخص

تهدف هذه الدراسة إلى اختيار بعض الأحاديث التي وردت فيها إشارات إعجازية لبعض عناصر الكيمياء , وقد سميتها (نماذج من الاعجاز الكيميائي في السنة النبوية) تضمن تمهيداً تطرقت فيه لتعريف الاعجاز لغة واصطلاحاً وتعريف الاعجاز العلمي وأربعة مباحث تحتوي على اختيار بعض الأحاديث النبوية التي فيها إشارات في الاعجاز الكيميائي , ثم قمنا بعرض هذه العناصر الكيميائية التي أشير لها حتى يكون القارئ على علم بموضع الإشارة النبوية مع التعريف بها , وبيان أهميتها وعرض للدور الحيوي الذي تؤديها هذه العناصر , وإظهار سر الإعجاز فيها , وظهر معنا من خلال النتائج التي توصلنا لها بعد عرضنا لهذا البحث , أن كل ما أكد عليه المصطفى صلى الله عليه وسلم من الحث على استعمال هذه العناصر هي من الأهمية بمكان في حياتنا اليومية وله دوره الفعال في تنظيم مسيرة الحياة وجلب النفع إلى الذات البشرية . وأن الاعجاز النبوي له الأثر البالغ في ترسيخ عرى الإيمان في النفوس , فعندما نرى مثل هكذا ترابط وثيق بين عالم الماديات والشريعة الغراء في زمان قد أشير إليها ولم يكن للتقنيات وللعلوم الصرفة وجود , فإنه يرسخ في العقول السليمة والنفوس التي تبحث عن الحقيقة أنه إعجاز نبوي وهو وحي من عند الله , وليس هو النفس أو صنيع العادة والعرف والتجربة. الاعجاز , الكيميائي , السنة , النبوية

ABSTRACT

This study aims to choose some of the hadiths in which there are miraculous references to some elements of chemistry, and have named them (models of chemical miracles in the Prophet's year) included a prelude to the definition of miracles language and terminology and the definition of scientific miracles and four investigations containing the choice of some hadiths The prophecy that contains references in the chemical miracles, then we displayed these chemical elements that are referred to so that the reader is aware of the position of the prophetic sign with its introduction, and show its importance and display the vital role played by these elements, and show the secret of miracles in them, and appeared with us through the results of the We reached out to her after our presentation of this research, that all that Mustafa (PBUH) emphasized in urging the use of these elements is of great importance in our daily lives and has an effective role in organizing the march of life and bringing benefit to the human self. And that the prophetic miracle has a great effect in establishing the nakedness of faith in the souls, when we see such a close connection between the world of materialism and sharia glue in a time that has been referred to and the techniques and pure sciences have no presence, it is firmly established in the healthy minds and souls.

Miracles, Chemist, Sunnah, Prophecy

Shakhawan Abdulla SABR
Soran University
shakawan.cabr@soran.edu.tr

IRAQI IN MEMORIES OF AHMED MUKHTAR BABAN (1932-1958)

ABSTRACT

Ahmed Mukhtar Baban (1901-1976) was one of the most important political figures during Iraqi Kingdom period who had been holding different positions in the the succeeding governments after world war 2 till the collapse of the kingdom in 1958, he was holding ministerial positions, prime minister and the head of the kingdom. At the same time he had strong relations with the political figures of Iraq during same period like king Faisal 2, Abdulilah, Nuri Said, Salih Jabr, Ali Jawdat Ayubi, Mohamad Mahdi Kuba and many more. Making study on his life gives has its own importance on history since it has very minute details of the Iraqi progress during his time and the most important political figures during same time.

ثوخته

عِراق لے یادداشتہ کانی احمد موختار بابان 1958-1932

احمد موختار بابان (1901-1976) یەکیەک لێ کارئەکتەرە سیاسییەکانی عێراقی رۆژتاری ئادشایەتی بوو بۆ ئێڵی وەزیری جۆراوجۆری دیووە لێر حکومەتە یەک لێدوایی یەکانەکی کە لێسالانی جەنطی جیهانی دوو تەواوە کو رووخانی رزیمی ئادشایەتی لێسالی 1958 ئیکهینرابوون لێوانەش وەزیر و جیطری سەرۆک وەزیران و سەرۆک وەزیران، و سەرۆکی دیوانی کۆشکی ئادشایی، و ئێندامی هەردوو ئێنجوومەنی نوینەران و ئیاو ماقولان، ئێمە سەرباری نزیک و بوونی تۆریکی ئێڵی وەندی فراوان لێطەل کارئەکتەرە سەرەکیەکانی سەرطۆرەتانی سیاسی عێراق لێوانەش شا فەیسەلی دوو و عبدواییلا و نوری سەعید و سألح جەبر و علی جودەت ئێیوی و محەمەد مەدی کوبە ... هتد لێبەر تۆیذینەو کردن لێ یادداشتەکانی بایەخی مێژوویی طەورە هەیه، بۆ ئێڵی زانیاری زۆر و ورد و طرنطیان تێدایە دەربارە ئێرەسەندنی بارودۆخی عێراق، و کارئەکتەرە دیارەو سەرەکیەکانی سەرەمی ئادشایەتی. و شە کللیەکان: یادداشت، احمد موختار بابان، شا فەیسەل، وەسی، نوری سەعید، رۆژتاری ئادشایەتی.

Doç. Dr. Mustafa KARABACAK
Selçuk Üniversitesi
karabacakm67@hotmail.com

RİVAYETLERDE KADININ YANINDA MAHREMİ OLMADAN YOLCULUĞA ÇIKMA MESELESİ VE GÜNÜMÜZE YANSIMASI

ÖZET

Modern çağ diye adlandırılan büyük değişimlerin yaşandığı son üç asır, İslam düşüncesindeki gelişmelerden mahiyeti itibariyle son derece farklıdır. Bu beyanda değişimin ve dönüşümün yaşandığı son üç asırlık zaman dilimi ve asırda her yeni gün yeni bir sorun ve problemle karşılaşmaktadır. Bu sorunlar bazen ferdî, bazen toplumsal bazen de evrensel olabilmektedir. Fakat evrensel olan İslam'ın ise dayandığı kaynaklar sabittir. Sabit kaynaklarla insanlığın ferdî, ictimaî ve evrensel sorunlarına çözüm üretmek ancak onları dinin temel ilkeleri, kitap- sünnet ilişkisi, akıl-nakil birlikteliği, makâsıt-maslakat bütünlüğü gibi bütüncül bir yaklaşım içinde İslam'ın sabiteleri ve değişkenleri ile bunları yerel ve evrensel boyutta yorumlaya bilmekten geçmektedir. Bunun için de rivayetleri lafzî/şekilci kalıplara indirgemek yerine onlardaki tarihsel koşulları da göz önünde bulundurarak illet, sebep ve hikmet boyutunu temel ilke olarak benimsemek gerekmektedir.

Rivayetleri temel ilkeler bazında değil de lafzî kalıplara indirerek yorumlamaya en güzel örneklerden birisi kadınların yanlarında mahremi olmaksızın yolculuk yapıp yapamayacağı meselesidir. Kadınların mahremi olmaksızın yolculuk yapıp yapamayacağı ile ilgili rivayetleri genel olarak iki başlık altında toplamak mümkündür: 1. Kadınların Yanında Mahremi Olmaksızın Yolculuk Yapamayacağına Dâir Rivayetler, 2. Kadınların Yanında Mahremi Olmaksızın Yolculuk Yapabileceğine Dâir Rivayetler.

Çalışmada, söz konusu rivayetler senet ve metin yönünden incelemek ve tarihi süreç içinde rivayetlerle ilgili yorumlar ve görüşler değerlendirilecektir. Bu değerlendirmeler ışığında İslam'ın evrenselliği, nasların sabitliği ve modern dünyanın değişkenliğini göz önüne alarak bir sonuca ulaşılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rivayet, Hadis, Kadın, Yolculuk, Evrensellik.

THE ISSUE OF TRAVELING WITHOUT INTIMACY WITH WOMEN IN TRADITIONS AND ITS REFLECTION TO TODAY

ABSTRACT

The last three centuries, in which great changes, called the modern age, took place, are very different in nature from the developments in Islamic thought. In this statement, a new situation and problem is encountered every new day in the last three centuries of time and century, in which change and transformation have been experienced. These problems can sometimes be individual, sometimes social and sometimes universal. However, the sources on which the universal Islam is based are fixed. To find solutions to the individual, social and universal problems of humanity with fixed resources, but to be

able to interpret them in a local and universal dimension with the constants and variables of Islam in a holistic approach such as the basic principles of religion, the book-sunnah relationship, the unity of reason-translation, the integrity of purpose-maslaha. For this, instead of reducing the traditions to literal/formal patterns, it is necessary to adopt the dimension of cause, reason and wisdom as the basic principle, taking into account the historical conditions in them.

One of the best examples of interpreting the narrations by reducing them to literal patterns rather than on the basis of basic principles is the issue of whether women can travel without a private companion. It is possible to gather the narrations about whether women can travel without a mahram or not under two headings: 1. Rumors That Women Can't Travel Without a Mahram, 2. Rumors That Women Can't Travel Without a Mahram.

In the study, the narrations in question will be examined in terms of promissory notes and text, and comments and opinions about the narrations in the historical process will be evaluated. In the light of these evaluations, it is aimed to reach a conclusion by considering the universality of Islam, the stability of the scriptures and the variability of the modern world.

Keywords: Narration, Hadith, Woman, Journey, Universality.

Dr. Zeynelabidin HAYAT
Erzincan Üniversitesi
zeynel.hayat@erzincan.edu.tr

أثر حديث "نهى النبي صلى الله عليه وسلم عن سلف وبيع" في حكم القروض المتبادلة الملخص

قد تحتاج المؤسسة المالية إلى سيولة مالية لمدة قصيرة فتلجأ إلى الاقتراض من مؤسسة أخرى وتلتزم مقابل ذلك بإقراض المؤسسة المقرضة عند احتياجها مثل ذلك المبلغ ولنفس المدة، وفي الاصطلاح المعاصر يطلق على هذه العملية القروض المتبادلة، وقد اختلف الفقهاء قديماً وحديثاً في حكم الإقراض بشرط الإقراض، ومن أبرز الأدلة التي استدل بها القائلون بعدم جواز ذلك هو حديث نهي النبي صلى الله عليه وسلم عن سلف وبيع الذي سيكون مدار هذا البحث، حيث سيتم العمل في هذا البحث على:

أولاً: دراسة حديث نهي النبي صلى الله عليه وسلم عن سلف وبيع سنداً وامتناً لمعرفة مدى صحته
ثانياً: تحليل أقوال المحدثين والفقهاء في بيان المقصود من هذا الحديث

ثالثاً: معرفة علة النهي عن الجمع بين سلف وبيع ومعرفة علاقة هذا النهي بالربا المحرم شرعاً.

رابعاً: معرفة علاقة هذا الحديث بمسألة القروض المتبادلة ومدى صلاحية الاحتجاج به على منعها، وبالتالي معرفة حكم القروض المتبادلة في ضوء ذلك سواء أكانت هناك أفضلية لطرف على الآخر أم لم تكن، وسواء أتم سداد القروض المتبادلة مع إضافة نسبة التضخم أم تم السداد دون أي إضافة.
الكلمات المفتاحية: الفقه، الحديث، المؤسسة المالية، القرض، البيع.

THE IMPACT OF THE HADITH THAT "THE PROPHET FORBADE A LOAN AND SALE" IN THE RULING ON MUTUAL LOANS

ABSTRACT

The financial institution may need financial liquidity for a short period, so it resorts to borrowing from another institution, and in return it is committed to lending the lending institution when it needs such an amount and for the same period. In contemporary terminology, this process is called mutual loans. The scholars of Islamic jurisprudence, ancient and modern, differed regarding the ruling on lending on the condition of lending. Among what was inferred by those who prevented this operation is the hadith that "the Prophet forbade the foreclosure and sale". In this research, the following will be done:

First: A study of the hadith "The Prophet forbade loan and sale" in terms of the chain of transmission and the text to determine its authenticity.

Second: Analyzing the sayings of modern scholars and jurists in clarifying what is meant by this hadith.

Third: Knowing the reason for the prohibition of combining a loan with a sale, and knowing the relationship of this prohibition to usury that is prohibited by law.

Fourth: Knowing the relationship of this hadith to the issue of mutual loans and the extent to which it is valid to invoke it over its prevention. Hence, knowing the rule of mutual loans in this light, whether there is an advantage for one party over the other or not, and whether the mutual loans are repaid with the addition of the inflation rate, or the payment is made without any addition.

Keywords: Fiqh, Hadith, Financial institution, Loan, Sale.

Dr. Ayman Jassım Mohammed AL DOORI
Mardin Artuklu Üniversitesi
ay_dor@yahoo.com

تطبيقات حديث لا تبع ما ليس عندك على العقود المصرفية المعاصرة

ملخص

جاءت هذه الدراسة لبيان أهم الأحكام الفقهية المستنبطة من حديث "لا تبع ما ليس عندك"، وما هو بعيد عن معناه، مع ذكر تطبيقاته، وعلاقته ببعض العقود المعاصرة من حيث شموله لها من عدمه، ومن أبرز ما توصلت إليه الدراسة: أن الحديث الشريف دلّ على عدم جواز بيع ما ليس عند البائع لوجود الغرر، وهو لا يشمل السِّلَم المؤجل؛ لأن السِّلَم له مدلوله الخاص فهو عقد على موصوف في الذمة، ويشمل بيع المعدوم المصاحب للغرر والذي لا وجود له وليس المعدوم الذي لا غرر فيه المرتبط بموصوف في الذمة، ولا يشمل بيع الفضولي الذي يتصرف في حق الغير بلا إذن شرعي إذا أجاز له المالك. وأما تعلّق الحديث الشريف بالمعاملات المصرفية المعاصرة فهو لا يدخل في عقد المراجعة للأمر بالشراء لأن المصرف لا يقوم ببيع شيء لا يملكه، ولا يدخل أيضًا في عقد الاستصناع لأنه عقد على عمل موصوف بالذمة، ولا في التسوق الإلكتروني لعدم وجود الغرر والجهالة، أما بالنسبة للبيع على المكشوف الذي تجرّيه بعض الأسواق المالية (البورصة) فإنه ينطبق تمامًا على الحديث وبالتالي فهو محرم شرعًا.

الكلمات المفتاحية: لا تبع ما ليس عندك، السِّلَم، الاستصناع، المعدوم، المراجعة، البورصة.

ÖZET

“YANINDA OLMAYAN HERHANGİ BİR ŞEYİ SATMA” HADİSİNİN ÇAĞDAŞ BANKACILIK SÖZLEŞMELERİNDEKİ UYGULAMALARI

Bu çalışma, “yanında olmayan herhangi bir şeyi satma” hadisinden çıkarılan en önemli fikhî hükümleri ve manasından uzak olan hususları, uygulamalarına ve neyi kapsayıp neyi kapsamadığı açısından bazı çağdaş akitlerle olan ilişkisine değinerek açıklığa kavuşturmaya gelmiştir. Araştırmanın (çalışmanın) öne çıkan bulguları şunlardır: hadis-i şerif satıcının, yanında olmayan herhangi bir şeyi satması, içinde cehalet (aldanma) olacağından dolayı caiz olmadığına işaret eder. Bu veresiye olan selemi kapsamaz. Çünkü selemin kendisine özgü bir manası vardır. O da zimmette nitelenen bir şeyin üzerine antlaşmadır. Ancak içinde cehalet (aldanma) olan satışı ve varlığı olmayan satışı kapsar. İçinde cehalet olmayan ma'dumun satışı, zimmette nitelenen şeyle alakalı değildir. Sahibinin onay vermesiyle şer-i iznin olmadığı halde başkasının hakkında tasarruf etmek olan fuzulî satışı da kapsamaz .

Hadis-i şerifin çağdaş bankacılık sözleşmeleriyle alakası ise şu yöndendir: satışı emreden murabaha akdi kapsamı içerisine girmez. Çünkü banka, sahip olmadığı bir şeyi satmaz. Istisna' akdine de girmez. Çünkü o zimmete taalluk eden bir iştir. Aldanma ve cehalet

olmadığından dolayı elektronik indirimde de girmez. Bazı mali finansman piyasaların (borsa) gerçekleştirdiği açık satış açısından ise bu tamamen hadise uygundur. Ama aynı zamanda şer-i açıdan haramdır.

Anahtar kelimeler: yanında olmayan herhangi bir şeyi satma, selem, istisna', ma'dum (var olmayan), murabaha (kâr), borsa.

Apstract:

**“DO NOT SELL WHAT YOU DO NOT HAVE” HADITH APPLICATIONS ON
CONTEMPORARY BANKING CONTRACTS**

This study clarifies the most important jurisprudence rulings deduced from the hadith “Do not sell what you do not have” and what is not intended from it, and its relationship to some contemporary contracts. This study found: the indication of not allowing to sell what is not with the seller due to the Gharar, which does not include the delayed Salam, as Salam has its own connotation, as it is a contract on a described in Dhimma. Regarding hadith relation to banking transactions, it does not include in the Murabaha contract for the one ordering to buy, because the bank does not sell something does not own, and it also does not enter into the Istisna' contract because it is neither a contract on work described with Dhimma, nor in electronic shopping for the absence of Gharar and ignorance. Regarding the exposed selling which is conducted by some financial markets (the stock exchange), it completely applies the hadith and therefore it is forbidden by Sharia.

Keywords: Do not sell what you do not have, Salam, Istisna'a, non-existent, Murabaha, Stock Exchange.

Arş. Gör. Ayşegül TOPRAK
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
aysegultoprak90@gmail.com

NİKÂH BÖLÜMÜ ÖZELİNDE TAHÂVÎ'DE KUR'ÂN'A ARZ

ÖZET

Şerhu me'âni'l-âşâr eserinin yalnızca nikâh bölümü kapsamında incelenen arz yöntemi, Tahâvî tarafından iki amaç için uygulanmıştır. Bunlardan biri çelişkili haberlere dair yaptığı tevili desteklemek, diğeri ihtilaflı bir konuda benimsediği görüşü delillendirmektir.

Nikâh bölümünün ilgili eserin hacmine göre oldukça küçük bir orana sahip olması Tahâvî'nin arz yöntemini uygulayışı konusunda genel bir kanaat ortaya koymaktan uzaktır. Bununla birlikte nikâh bölümündeki on iki bâb içerisinde toplam altı yerde arz örneğinin bulunması Tahâvî'nin bu yöntemi uygulama biçimine dair dikkate değer bir unsurdur. Zira bu durum Tahâvî'nin ihtilaflı iki meseleden birinde arz yöntemini uyguladığını gösterir. Bu da Kur'ân'a arz metodunu sıklıkla kullanıyor demektir.

Tespit edildiği üzere ihtilaflı haberler konusunda Tahâvî, herhangi bir rivâyeti ya da rivâyet grubunu Kur'ân'a arzı kullanarak amel dışı bırakmamıştır. Bu metodu iki şekilde kullanan Tahâvî birincisinde ihtilaflı haberler konusunda öncelikle görüşüne aykırı olan rivâyeti tevil eder, ardından yapmış olduğu bu tevili Kur'ân'dan delil getirmek suretiyle desteklemeye çalışır. İkincisinde yine ihtilaflı bir konuda benimsediği görüşe aykırı olan haberi ilk olarak tevil eder, sonrasında ilgili konu hakkındaki kendi görüşünü âyetlerle temellendirmeye çalışır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, fıkıh, Tahâvî, Kur'ân'a arz, nikâh

ABSTRACT

The method of referencing to the Qur'ân, which was examined only within the scope of the marriage section of *Şerhu me'âni'l-âşâr*, was applied by Tahâvî, for two purposes. One of them is to support his interpretation of contradictory news, and the other is to prove his view on a controversial issue.

The fact that the marriage section has a very small proportion compared to the volume of the relevant work is far from revealing a general opinion about Tahâvî's application of the method of supply. However the presence of samples in six places in total among the twelve chapters in the marriage section is a remarkable element of Tahâvî's application of this method. Because this shows that Tahâvî applied the method of supply in one of the two controversial issues. This means that he frequently uses the method of supply to the Qur'ân.

As it has been determined, Tahâvî did not exclude any narration or group of narrations by using the supply to the Qur'ân regarding the controversial news. Tahâvî, who uses this method in two ways, firstly interprets the narration that is contrary to his opinion on the

controversial news, and then tries to support this interpretation by bringing evidence from the Qur'ân. In the second, he first interprets the news that is contrary to his opinion on a controversial issue, and then tries to base his own opinion on the relevant issue with verses.

Keywords: al-Hadîth, al-fiqh, Tahāvî, reference in the Qur'ân, marriage

Dr. Hamzeh AL-BAKRİ
İbn Haldun Üniversitesi
hamzeh.albakri@ihu.edu.tr

مفهوم «علوم الحديث» وإشكالية علاقته بنقد الحديث عند المعاصرين

يُعَدُّ ضبط مفهوم أي علم من العلوم المشتغل على تحديد مبادئه، كتحريفه وموضوعه ومسائله وغايته، أمراً في غاية الأهمية، إذ به يُوقَفُ على البنية النظرية لهذا العلم، وتُعرَفُ علاقته بغيره من العلوم من جهة التمايز أو التداخل. وفيما يتعلق بعلوم الحديث، تدّعي هذه الدراسة أن ثمة خفاءً في ضبط مفهومه قديماً، حيث لم تُعَنَ بيانه كثيرٌ من كتبه كما هو الحال عند ابن الصلاح، أو أوجزت القول فيه ولم تستوفِ مناقشته كما هو الحال عند ابن حجر وتلامذته، وكان أكثر من عُيٍ به جماعة من غير المحلّين كابن الأكفاني والكافيجي. وتحاول هذه الدراسة ضبط هذا المفهوم وتقييم الأقوال فيه لشدة الحاجة إليه.

وتحدّدت الحاجة إلى ضبط المفهوم في هذا العصر مرّةً أخرى، نظراً إلى اهتمام كثير من المعاصرين بالنقد الحديثي نظرياً أو تطبيقاً من غير اهتمام منهم بتحرير مفهوم «علوم الحديث» وضبط مبادئه، فظهرت لديهم إشكالية تحديد علاقة علوم الحديث وكتبه بنقد الحديث سنداً ومتناً، وتباينت مواقفهم أمامها، فاقصر فريقٌ في نقده للحديث على القواعد النظرية المدوّنة في كتب علوم الحديث ظناً منه أنها كافية في ذلك، وقابله فريقٌ آخر فانتقد هذه الكتب ظناً منه أن الأصل فيها أن تكون كافية في نقد الحديث وليست في الواقع كذلك، وتوسّط فريقٌ ثالث فرأى أن تلك الكتب مدخلٌ للتعريف بمصطلحات الحديث وبناء هيكل نظري لها، تمهيداً لخطوات لاحقة تنتهي بالنقد، فلم يُبالِغ في شأنها إيجاباً أو سلباً. وتدّعي الدراسة أن أكثر المناقشات العلمية الواقعة بين هذه الاتجاهات لم تنطلق من نظرة تأسيسية لمفهوم «علوم الحديث»، مما جعلها تغوص في التفاصيل الجزئية، مُهملةً الرؤية الكلية لهذا العلم المبنيّة على تصوّر مفهومه، ولذا فإنها تحاول تحرير مفهوم «علوم الحديث»، وبيان أثره في إشكالية علاقة علوم الحديث بالنقد الحديثي، وتقييم الاتجاهات المعاصرة في موقفها من هذه الإشكالية.

THE MEANING OF “ḤADĪTH SCIENCES” AND ITS RELATION TO ḤADĪTH CRITICISM IN CONTEMPORARY SCHOLARSHIP

ABSTRACT

Determining the meaning of any science with precision by delineating its foundational principles, definition, subject-matter, questions, and its purpose is of utmost importance. For it is through said matters that one comes to know the theoretical foundation of the science and through it one comes to know its relationship to other sciences, where it overlaps and where it is distinct. This study argues that the meaning of, “ḥadīth sciences,” has been historically vague. Some of the works in the science do not engage the question at all, as is the case with Ibn al-Ṣalāḥ. While others investigated the question briefly without giving it an exhaustive treatment, as is the case with Ibn Ḥajar and his students. Those who gave this question the most attention were not ḥadīth scholars, such as Ibn al-Akfānī and al-Kāfījī. Given the need for further explication, this study aims to precisely determine its meaning and to evaluate the various opinions concerning it.

There is a renewed need for determining its precise meaning in this period due to the increased interest in ḥadīth criticism. Said interest in the application and theory of ḥadīth criticism, has not been accompanied with a similar interest in the meaning of, “ḥadīth sciences,” nor in determining its foundational principles. This has in turn caused a problem for many, leaving them unable to demarcate the relationship between, “ḥadīth sciences,” and the literature associated with textual and chain criticism. The result has been disagreement among contemporaries concerning this question. One group has limited ḥadīth criticism to the theoretical rules found in the books of, “ḥadīth science,” viewing this as sufficient. An opposing group has criticized those same books on the assumption that said texts should suffice in conveying the rules of ḥadīth criticism, while they, in fact, do not. A third group has taken a middle road, neither excessively positive nor excessively negative, seeing the role of said texts as introductions to ḥadīth terminology, as well as providing a theoretical framework. They view these texts as an introductory first step to be followed by other steps that ultimately lead to ḥadīth criticism.

This study argues that most of the academic debates between the aforementioned groups are taking place without a firm understanding of the meaning of, “ḥadīth sciences.” This has caused the debates to become preoccupied with particulars, ignoring the universal understanding of this science which is built upon understanding its meaning. It is for this reason that this study strives to determine with precision the meaning of, “ḥadīth sciences,” to show how said understanding impacts the question of the relationship between, “ḥadīth sciences,” and ḥadīth criticism, as well as evaluating various contemporary views in the debate.

Dr. Öğretim Üyesi Rahile KIZILKAYA YILMAZ
Marmara Üniversitesi
rahile.yilmaz@marmara.edu.tr

Arş. Gör. Elif HAKSEVER
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
elifkoc@ohu.edu.tr

HADİS ÇALIŞMALARINDA DİJİTAL PROGRAMLARIN KULLANIMI: (ISLAMICATE DIGITAL HUMANITIES NETWORK, ONLINE CONFERENCE ÖZELİNDE)

ÖZET

Dijitalleşmenin günlük hayatın pek çok alanını kuşattığı günümüzde akademik çalışmalar da bu durumdan nasibini almıştır. Olumsuz yönleri olmakla birlikte dijitalleşme, araştırma sürecini kolaylaştırarak ve harcanan vakti kısaltarak araştırmacılara kolaylık sunmaktadır. Büyük bir râvî biyografileri verisine ve bunlar arası ilişkiler ağına sahip hadis/ricâl ilmi de geliştirilen programlarla bu verileri daha hızlı ve kolay işlenebilir şekilde kullanabilmektedir. Dijitalleştirme çalışmaları kimi zaman şahısların ferdî çabasıyla gerçekleşse de ekip olarak yürütülen çalışmalar da vardır. Bunlardan biri olan IDHN (Islamicate Digital Humanities), dijital İslamî çalışmalarla ilgilenen araştırmacıların kurduğu bir iletişim ağı olarak hizmet vermektedir. Bu iletişim ağı, sosyal bilimler, bilgisayar bilimleri, bilgisayar dilbilimi alanından araştırmacıları ve Ortadoğu, din ve kültür olarak İslam; Arapça, Farsça yahut diğer İslamî diller üzerine çalışarak araştırmalarında dijital yöntemleri kullanan kütüphaneci ve arşivcileri bünyesinde barındırmaktadır. Alana ilgi duyan araştırmacıları bir araya getirerek iletişim sağlamayı hedefleyen bu oluşum, yılda iki kez, ilgi duyan herkesin katılabileceği konferanslar düzenlemektedir. 2019 ve 2020 yıllarında ikişer kez olmak üzere toplamda dört konferans düzenleyen oluşum, konferansların beşincisini 27 Ocak 2021'de düzenlemiştir. IDHN tarafından organize edilen konferansta yeni dijital gelişmeler tanıtılmıştır. Sunumda bu konferansta tanıtılan programlar hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, İslamî çalışmalar, Hadis, IDHN, Râvî ağları.

ABSTRACT

Nowadays, when digitalization has surrounded many areas of daily life, academic studies have also had their share of this situation. Although there are negative aspects, digitalization provides convenience to researchers by facilitating the research process and shortening the time spent. Hadith /decâl science, which has a large data of râvî biographies and a network of interrelations between them, can also use this data more quickly and easily with the developed programs. Although digitization work sometimes takes place with the personal efforts of individuals, there are also works carried out as a team. One of them, IDHN (Islamic Digital Humanities), serves as a communication network established by researchers interested in digital Islamic studies. This

communication network, Social Sciences, Computer Science, Computer researchers from the field of linguistics and the Middle East, Islam as religion and culture; Arabic, Persian or other Islamic languages by working on digital research methods incorporates the librarian and the archivist. This organization, which aims to provide communication by bringing together researchers interested in the field, organizes conferences twice a year where anyone interested in the field can participate. the organization has organized four conferences in total, two times in 2019 and 2020, and held the fifth of the conferences on January 27, 2021. New digital developments were introduced at the conference organized by IDHN. The presentation provides information about the programs introduced at this conference.

Keywords: Digitalization, Islamic studies, Hadith, IDHN, Ravi networks.

Dr. İsmail KANBAZ
Dicle Üniversitesi
ismailkanbaz@gmail.com

HZ. PEYGAMBER'İN RİSALET ÖNCESİ TECRÜBELERİNİN KİŞİLİK PSİKOLOJİ AÇISINDAN ANALİZİ

ÖZET

Psikolojik bir kavram olarak kişilik, bireyin tutarlı ve kararlı davranışlarını ifade eder. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemleri, bireyin kişilik özelliklerinin oluştuğu ve şekillendiği dönemler olmaları hasebiyle kişilik ve gelişim psikolojisi alanındaki çalışmaların her zaman odağında yer almışlardır. Bu dönemlerdeki tecrübe ve hadiseler, kişiliğin en önemli bileşenleri olan karakter ve mizaç üzerinde önemli izler bırakırlar. Hz. Peygamber'in risalet öncesi dönemde yaşadığı bazı tecrübeler, onun liderlik ve yöneticilik kabiliyetlerinin yanı sıra sosyal sorumluluk bilincini de erken yaşlarda geliştirmiştir. Özellikle yetim ve öksüz olarak büyümesi, yönetici bir ailede yetişmesi ve küçük yaşlardan itibaren çobanlık ve ticaret gibi uğraşlarla hayata atılması, ona hayatı ve olayları okumada önemli bir zemin sağlamıştır. Risaletle birlikte kendisine yüklenen toplumu değiştirip dönüştürme misyonunu ifade Hz. Peygamber, vahyin rehberliğine ilave olarak nübüvvet öncesindeki yaşantılarının şekillendirdiği kişilik özelliklerine de dayanmıştır. Bu kişilik özelliklerinin bir yansıması olan ve Mekke toplumunun tescil ettiği "El-Emîn" sıfatı, risaletten sonra da yeni bir toplumun inşası sürecinde onun bütün eylem ve sözlerinin ana belirleyicisi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hz. Peygamber, Kişilik, el-Emin, Kişilik psikolojisi

ANALYSIS OF THE PROPHET MUHAMMAD'S (PBUH) PRE-PROPHETIC EXPERIENCES IN TERMS OF PERSONALITY PSYCHOLOGY

ABSTRACT

Personality, as a psychological concept, refers to the consistent and determined behavior of the individual. Especially childhood and youth periods have always been at the center of studies in the field of personality and developmental psychology, as they are the periods in which the personality traits of the individual are formed and shaped. Experiences and events in these periods leave important traces on character and temperament, which are the most important components of personality. Some of the experiences of Prophet Muhammad (pbuh) before the prophethood developed his leadership and managerial skills as well as his social responsibility awareness at an early age. Especially the fact that he grew up as an orphan, grew up in a ruling family, and was engaged in business as shepherd and trade from an early age, provided him with an important basis for evaluating life and events. In carrying out the mission of changing and transforming the society, the Prophet (pbuh) relied on the personality traits shaped by

his experiences before the prophethood, in addition to the guidance of the revelation. Thus, these personality traits before the prophethood were approved by the Meccan society as "al-Amîn" in his youth period and became the main determinant of all his actions and words in the process of building a new society.

Keywords: Prophet Muhammad (pbuh), Personality, el-Amin, Personality Psychology

Arş. Gör. Büşra ÇETİN
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
busra.cetin@erdogan.edu.tr

YİRMİNCİ YÜZYILDA MANA İLE RİVAYET TARTIŞMALARI: ANALİTİK BİR DEĞERLENDİRME VE YÖNTEMSEL KATKI

ÖZET

Hadislerin mana ile rivayeti yirminci yüzyılda farklı çevrelerde tartışılan ve hala güncelliğini koruyan meselelerdendir. Araştırmada bahsi geçen konu etrafındaki görüşler ilk etapta Oryantalist ve Müslüman paradigmadaki ele alınmış ardından İslam dünyasının içerisinde de ayrıma gidilerek modern ve geleneksel görüşe sahip ulemanın yaklaşımları; görüşler, ulaşılan sonuçlar, metod ve kaynaklar açısından tahlil edilmektedir. İlgili konunun geniş bir coğrafyada tartışılıyor olması sebebiyle daha derinlikli analiz imkânına sahip olunması adına Mısır'a odaklanılarak çağdaş yaklaşım Ebu Reyeye üzerinden ele alınırken geleneksel ulemanın yaklaşımları ise Ebu Reyeye'ye yazılan reddiyeler üzerinden takip edilmektedir. Tebliğde mezkûr tartışmaya yöntemsel bir katkı sunulması amaçlanarak rivayetle birlikte rivayete ilişkin tenkit sürecinin de göz önünde bulundurulması önerilmiş özellikle *ilelül' hadis* ilminden istifade edilerek mütekaddim dönem âlimlerinin rivayetlerdeki lafız ihtilaflarına dair farkındalıkları ve görüşleri takip edilmiştir. Yöntemin uygulanmasında modernist ve geleneksel ulemanın örneklem olarak kullandığı teşehhüd rivayetleri esas alınarak ilel ve cerh-tadil literatüründen hareketle değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Hadis, mana ile rivayet, lafız, ilel, teşehhüd

ABSTRACT

The narration of hadiths with meaning is one of the issues discussed in different circles in the twentieth century and is still up-to-date. The views on the subject mentioned in the research were first discussed in the Orientalist and Muslim paradigm, and then the approaches of the ulama with modern and traditional views by making a distinction within the Islamic world; are analyzed in terms of opinions, results, methods and resources. Since the subject is discussed in a wide geography, the Modernist approach is handled through Ebu Rayye, focusing on Egypt in order to have a more in-depth analysis opportunity, while the approaches of the traditional ulama are followed through the refutations written to Ebu Rayye. In the paper, with the aim of making a methodical contribution to the aforementioned debate, it is suggested that the criticism process of the narration should be taken into account, especially the awareness and views of the scholars of the prehistoric period about the wording conflicts in the narrations, by making use of the science of ilelu'l hadith. In the application of the method, evaluations were made on the basis of the tashahhud narrations used by the modernist and traditional scholars as a sample, based on the ilel and cerh-tadil literature.

Keywords: Hadith, narration with meaning, wording, ilel, tashahhud

Dr. Rifat ABLAY
Dicle Üniversitesi
rifat.ablay@dicle.edu.tr

HADİS MECMUALARINDA YER ALAN KIRAAT İLMİNE DAİR HADİSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BU HADİSLERİN KIRAAT İLMİNDEKİ YERİ

ÖZET

Kur'ân-ı Kerîm, İslâm dininin birinci, hadisler ise ikinci kaynağı kabul edilmektedir. Kıraat ilmi ise mushaf imlasının temelini oluşturduğu gibi Kur'ân'ın eda ve telaffuz yönünden günümüze intikal etmesini sağlamıştır. Hadis mecmualarında kıraat ilmine dair birtakım rivâyetler mevcuttur. Bu mecmualarda kıraat ilminin konularına müstakil bablar şeklinde yer verildiği gibi bazı kıraat vecihlerinin farklı kitapların farklı bablarında dağınık bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Hadis mecmualarında kıraat ilmine dair rivâyetler; Kur'ân'daki bir ayetin veya bir kelimenin eda keyfiyetine dair olduğu gibi Kur'ân okuma adabı, Kur'ân'ı öğretmek ve öğrenmeye dair de olabilmektedir. Bu rivâyetlerde geçen kıraat farklılıkları, hadis ilminin kaidelerine göre sahih, hasen veya zayıf olabilmektedir. Sahih kabul edilen bir hadis rivâyetindeki kıraat farklılığı, kıraat ilmi literatüründe de sahih kabul görülür. Ancak bazı rivâyetler hadis ilmi açısından sahih kabul edilmesine rağmen resm-i mushafa ters düştüğü için şâz kıraat kabul edilmektedir. Öte yandan hadislerde zayıf kabul edilen bir kıraat rivâyeti, kıraat ilmi açısından sahih kabul edilebilmektedir. Söz konusu ihtilaflar, bu iki ilimdeki metodolojik farklılığa dayanmaktadır.

Bu çalışmamızda kıraat ilmi usulüne göre sahih olan bir veçhin neden hadis kaynaklarında zayıf görüldüğü, hadis ilmi literatüründe sahih görülen bir hadisteki kıraat veçhinin kıraat ilmi literatüründe neden şâz veya merdud görüldüğü hususları üzerinde durulacaktır. Söz konusu görüş farklılığının nedenleri üzerinde etraflıca durularak kıraat ilmindeki vecihler, hadis mecmuaları olan *Müsned*, *Cami'* ve *Sünen*'lerdeki bazı rivâyetlerle karşılaştırılmak suretiyle değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Kıraat, Hadis, Rivâyet, Sahih, Zayıf, Şâz.

THE SIGNIFICANCE AND EVALUATION OF HADITHS RELATING TO THE SCIENCE OF QIRAAT IN HADITH COLLECTIONS

ABSTRACT

While the Quran is accepted as the first source of Islam, the hadiths, which refer to the sayings and traditions of Prophet Muhammad (PBUH), are regarded as the second one. Dealing with the methods of reciting the Quran, the science of *qiraat* has established the basis of Quranic punctuations that have come down to the present day along with the tone and pronunciation of the Quranic verses. Information is available about the science of *qiraat* in hadith collections, in which the subjects studied by this science are handled in independent chapters. However, some of the aspects of qiraat have been covered by other

books in a rather disorganised way. Just as narrations about the science of qiraat available in hadith collections may be about articulating a word or a verse in the Qur'an, so it may be about the way the Qur'an should be recited, learned and taught. The differences observed in the recitation of the Quran as mentioned in the hadiths could be *sahih* (sound), *hassan* (good), and *da'if* (weak) based on the criteria established in qiraat. A difference in recitation in a hadith narration that is accepted as authentic is also accepted as authentic in the literature of recitation. However, despite being accepted as authentic in terms of the science of hadith simply, some narrations are considered as *shaz* recitations because they contradict the original scripture of the Holy Quran. On the other hand, it is possible for a recitation which is considered weak in hadiths to be accepted as *sahih* (sound) by the science of qiraat. Such controversies as these are attributed to the methodological differences between the two sciences. The present study focuses why an aspect accepted authentic according to the scientific method of qiraat is considered weak in hadith sources besides why another aspect of qiraat available in a hadith acknowledged being authentic happens to be regarded as *shaz* (weakly supported) or *mardut* (rejected) in the literature of qiraat. With this in mind, the possible reasons for the aforementioned differences will be elaborated on. Furthermore, some of the qiraat-based aspects will be evaluated by making a comparison with the narrations available in the hadith collections of Musnad, Cami' and Sunan.

Keywords: Quran, qiraat, hadith, narration, sahih, weak, shaz.

Dr. Mehmet Fatih DEDE
Mardin Artuklu Üniversitesi
mfatihdede@artuklu.edu.tr

İBÂZÎ TEFSİR EKOLÜNDE HADİS İLMİNİN YERİ VE ÖNEMİ

ÖZET

Tefsir ilminin Kur'an'dan sonraki en önemli kaynağı Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünnetidir. Tarih boyunca bütün müfessirler farklı yoğunlukta da olsa ayetlerin izahında hadislerle müracaat etmişlerdir. Anlaşılması ve hayatta rehber edinilmesi için indirilen Kur'an-ı Kerim, peygamberlik görevinin bir gereği olarak, öncelikle Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından dönemin şartlarında hissedilen ihtiyaç kadar tefsir edilmiştir. Peygamber (s.a.v.) tarafından başlayan tefsir faaliyeti daha sonra sahabe, tabiin ve sonraki nesiller tarafından kesintisiz olarak devam etmiş ve günümüze kadar devam etmiştir. Peygamber ve sahabe döneminde daha çok garib, mübhem, müşkil ve mücmel gibi hususlarla sınırlı olan tefsir faaliyeti zamanla Kur'an'ın tamamını kapsayacak şekilde genişlemiş; ayrıca takip edilen metot ve telif amaçlarına göre tefsirlerde çeşitlilik göze çarpmaya başlamıştır. Tefsir tarihinin bu dikkat çekici sürecinde ortaya çıkan eserler arasında en tartışmalı ve en dikkat çekici olan tefsir türlerinden birinin, yazarları tarafından mensup oldukları mezhebin hak oluşunu ispatlama ve mezhebi tanıtip yayma gibi amaçlarla telif edilen "mezhebî tefsirler" olduğunu söyleyebiliriz. Tefsir tarihine baktığımızda "Mezhebî Tefsir Ekolü" ile şîî, mutezili ve ibâzî tefsir ekollerinin kastedildiğini; ana gövde olması hasebiyle sünnî tefsirlerin bu kategoride mütalaa edilmediğini görmekteyiz. Ülkemizde mezhebî tefsirlerle ilgili yapılan akademik çalışmalara baktığımızda ibâzî tefsir ekolüne dair çalışmaların diğer tefsir ekollerine nispeten az ve yetersiz olduğunu görmekteyiz. Biz de bu alanda duyulan ihtiyaca binaen ibâzî tefsir ekolünde hadis ilminin yeri ve önemi klasik ve çağdaş döneme ait eserlerden istifade ederek ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Hadis, Sünnet, Mezhebî Tefsir, İbâziyye.

THE PLACE AND IMPORTANCE OF THE SCIENCE OF HADITH IN THE IBÂZÎ SCHOOL OF TAFSİR

ABSTRACT

The most important source of tafsir science after the Qur'an is Hz. It is the sunnah of the Prophet (pbuh). Throughout history, all commentators have applied to hadiths in the explanation of verses, albeit with different intensities. The Qur'an, which was sent down to be understood and to be a guide in life, was firstly sent to Hz. It was interpreted by the Prophet Muhammad (pbuh) as much as the need felt in the conditions of the period. The tafsir activity, which started by the Prophet (pbuh), continued uninterruptedly by the Companions, the Tabi'un and the next generations, and has continued until today. During the period of the Prophet and his companions, the tafsir activity, which was limited to

matters such as strange, obscure and mucmal, expanded over time to cover the entire Qur'an; In addition, diversity in tafsir began to stand out according to the method followed and copyright purposes. We can say that sectarian tafsir is one of the most controversial and remarkable types of tafsir among the works that emerged in this remarkable process of tafsir history. Such interpretations have been copyrighted by their authors for the purposes of proving that the sect they belong to is true and promoting and spreading the sect. When we look at the history of interpretation, it is meant to refer to the " school of sectarian commentaries " and the schools of shia, mutezili and ibazian; We see that the sunni interpretations are not discussed in this category as it is the main body. When we look at the academic studies on sectarian tafsir in our country, we see that the studies on the ibâzî tafsir school are relatively few and inadequate compared to other tafsir schools. Based on the need in this field, we will try to reveal the place and importance of the science of hadith in the ibâzî school of tafsir by making use of works from the classical and contemporary periods.

Keywords: Tafsir, Hadith, Sunnah, Sectarian Tafsir, Ibâziyya.

Dr. Ahmet ALKAN
Bilecek Şeyh Edebali Üniversitesi
ahmet-alkan1985@hotmail.com

HADİS İLMİNİN DİĞER İSLAMİ İLİMLERLE ETKİLEŞİMİ

ÖZET

İslami ilimler tarih boyunca etkileşim halinde olmuşlardır. Özellikle hicri ilk iki asırda bu ilimler arasında sistematik bir ayrımın olmadığı ve kavramların yeni gelişmeye başladığı göz önünde bulundurulduğunda aralarındaki etkileşim kaçınılmazdır. Hicri ikinci asrın ilk çeyreğinde, hadislerin tedvini ile bütün İslami ilimlerin temelini oluşturan Hz. Peygamber (s.a.v)'in sünneti, sahabe ve tabiinin uygulama ve görüşleri bir sonraki kuşaklara aktarılabilmiştir. Hadisçilerin öncülüğünü yapıp geliştirdiği "isnad" kültürünün diğer bütün İslami ilimler tarafından benimsendiğini söyleyebiliriz.

İslami ilimler arasında tarih boyunca birbiriyle en fazla etkileşim içinde olan alanların başında hadis ve fıkıh dalları gelmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v)'in vefatını müteakiben fıkıh-î meseleler temel ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Fıkıh-î içtihatların en temel kaynaklarından birinin de sünnet olduğunu ve sünnetin belirlenmesinde de rivayetlerin önemini ve rolünü göz önünde bulundurduğumuzda her iki ilmin birbirinden faydalanması zaruridir. İlk dönem fakihleri, râvi ile ilgili ortaya koydukları şartları, şahitlik ile kıyaslayarak geliştirmişlerdir. Gerek râvi gerekse de şahitlik ile ilgili ortaya koydukları bu sistematğin hadisçiler üzerinde ciddi etkisi olmuştur. Aynı şekilde hadisçilerin rivayetleri amel ve ihticac açısından değerlendirmede fıkıhçılardan etkilendikleri görülmektedir.

Bu tebliğde hadis ilminin diğer İslami ilim dallarıyla etkileşim içinde olduğunu gösteren tarihi veriler incelenecektir. Ayrıca, hadis alanının hangi hususlarda diğer ilim dallarından daha çok etkilendiğini gösteren örnekler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Tedvin, kaideler, İslami İlimler, Etkileşim.

INTERACTION OF HADITH SCIENCE WITH OTHER ISLAMIC SCIENCES

ABSTRACT

Islamic sciences have been in interaction throughout history. Considering that there was no systematic distinction between these sciences in the first two Hijri centuries and the concepts were just beginning to develop, the interaction between them is inevitable. In the first quarter of the second Hijri century, The Sunnah of the Prophet (pbuh), the practices and views of the Companions and the followers could be transferred to the next generations. We can say that the "isnad" culture, pioneered and developed by the hadithists, has been adopted by all other Islamic sciences.

Among the Islamic sciences, the branches of hadith and fiqh are at the forefront of the fields that have the most interaction with each other throughout history. After the death of the Prophet (pbuh), fiqh issues emerged as a basic need. Considering that one of the most basic sources of jurisprudence in Fiqh is sunnah and the importance and role of narrations in determining sunnah, it is imperative that both sciences benefit from each other. The jurists of the first period developed the conditions they put forward about the narrator by comparing them with the witnessing. This systematic, which they put forward about both the narrator and the witness, had a serious impact on the hadithists. Likewise, it is seen that the hadithists were influenced by the jurists in evaluating the narrations in terms of deeds and arguments.

In this paper, historical data showing that hadith science interacts with other Islamic sciences will be examined. In addition, examples that show in which aspects the field of hadith is more influenced by other branches of science will be emphasized.

Keywords: hadith, tadween, codes Islamic sciences interaction.

Prof. Dr. Muhammed Abdurrazzak ESVED
İmam Abdul Rahman Bin Faisal University
muhammadaswad@hotmail.com

التقنية المعاصرة المتصلة في الحديث النبوي و علومه ملخص

يهدف البحث إلى كيفية فهم التقنية المعاصرة المتصلة في الحديث النبوي وعلومه، وشرح التقنية المعاصرة فيها، وأما منهج البحث فهو يتلخص في اتباع المنهج الاستقرائي التحليلي، وتكون البحث من مقدمة، وتمهيد، وأربعة مباحث، وخاتمة، وتوصيات، وفهرس المصادر والمراجع، فالمبحث الأول: مميزات ومآخذ وكيفية التعامل مع التقنية المعاصرة المتصلة بالحديث النبوي وعلومه، والمبحث الثاني: مقترحات تحسين مستوى التقنية المعاصرة المتصلة بالحديث النبوي وعلومه، والمبحث الثالث: أبرز البرامج التقنية الحاسوبية وإنجازاتها المتصلة بالحديث النبوي وعلومه، والمبحث الرابع: تقييم وطرق وأبرز المواقع الإلكترونية المتصلة بالحديث النبوي وعلومه، وأبرز نتائج البحث؛ هو أن البرامج الحاسوبية الحديثة مع ما قدّمته من جهد إيجابي مشكور للمتخصص في الحديث النبوي وعلومه فقط؛ غير أنها فتحت ثغرة على الحديث النبوي على يدي غير المتخصص بها، لا يمكن تلافيها إلا بالتوعية العلمية المتخصصة بأساليب مناسبة من أصحاب البرامج أنفسهم، ومن المتخصصين بالحديث النبوي وعلومه، وهذه المسؤولية إذا لم تستوف على وجهها فستتسع ثغرة الثقة بالحديث النبوي في قلوب كثير من المثقفين المسلمين، وأهم توصيات البحث؛ هو ضرورة وضع ميثاق علمي، ونظام، وإجراءات، للشركات المنتجة للبرمجيات الإسلامية في مجال الحديث النبوي وعلومه، ورعاية مواقع الإنترنت، ومن ثم منح تلك الشركات والمواقع التي تطبق الميثاق، والنظام، والإجراءات، شهادة علمية تشهد لها برصانتها، واعتمادها على المستوى الأكاديمي، فيما يمكن أن يعرف بالأئزوا الأكاديمي، ويتم من خلال ذلك اعتماد الجامعات ومراكز الأبحاث والمؤسسات العلمية لتلك الشركات والمواقع التي حازت الشهادة كمصدر علمي موثوق، ومعترف به. الكلمات المفتاحية: (التقنية، المعاصرة، الحديث).

CONTEMPORARY TECHNOLOGY RELATED TO THE PROPHETIC HADITH AND ITS SCIENCES

ABSTRACT

The research aims at how to understand the contemporary technology related to the Prophetic hadith and its sciences, and to explain the contemporary technology in it. The advantages and disadvantages and how to deal with contemporary technology related to the Prophet's hadith and its sciences, and the second topic: proposals to improve the level of contemporary technology related to the Prophet's hadith and its sciences, and the third topic: the most prominent computer technology programs and their achievements related to the hadith and its sciences, and the fourth topic: evaluation, methods, and prominent

websites related to the hadith and its sciences, The most prominent search results; It is that modern computer programs, with their positive effort, are commendable only to the specialist in the Prophet's Hadith and its sciences. However, it opened a loophole on the Prophet's hadith at the hands of a non-specialist, which can only be avoided by specialized scientific awareness with appropriate methods from the owners of the programs themselves, and from those who specialize in the Prophet's hadith and its sciences Muslims, The most important recommendations of the research; It is the necessity of developing a scientific charter, system, and procedures for companies producing Islamic software in the field of hadith and its sciences, and sponsors of Internet sites, and then granting those companies and sites that apply the charter, system, and procedures a scientific certificate that attests to their sobriety and accreditation at the academic level, while It can be known as the Academic ISO, and through this the universities, research centers and scientific institutions are accredited to those companies and sites that have obtained the certificate as a reliable and recognized scientific source.

Keywords: (technology, contemporary, modern).

NEBEVÎ HADİS VE İLİMLERİYLE İLGİLİ ÇAĞDAŞ TEKNOLOJİ

ÖZET

Araştırma, hadis-i şerif ve ilimleri ile ilgili çağdaş teknolojinin nasıl anlaşılacağını ve içindeki çağdaş teknolojinin nasıl anlatılacağını, Peygamberin hadisleri ve ilimleriyle ilgili çağdaş teknolojinin avantaj ve dezavantajları ile nasıl ele alınacağını amaçlamaktadır. ikinci konu: Peygamber'in hadisleri ve ilimleri ile ilgili çağdaş teknoloji düzeyinin yükseltilmesine yönelik öneriler ve üçüncü konu: en önde gelen bilgisayar teknolojisi programları ve hadis ve ilimleriyle ilgili kazanımları ve dördüncü konu: değerlendirme, yöntemler , hadis ve ilimleri ile ilgili önde gelen web siteleri , En belirgin arama sonuçları; Modern bilgisayar programları, olumlu çabalarıyla, yalnızca Peygamber'in Hadis ve bilimlerinde uzman olanlar için övgüye değerdir. Bununla birlikte, uzman olmayan bir kişinin elinde Peygamber'in hadisleri üzerinde bir boşluk açtı; bu, ancak programların sahiplerinin ve Peygamber'in hadisleri ve onun hadisleri konusunda uzmanlaşmış kişilerin uygun yöntemlerle uzman bilimsel farkındalığı ile önlenabilir. Bilimler. Müslümanlar, Araştırmanın en önemli önerileri; Hadis ve ilimleri alanında İslami yazılımlar üreten firmalar ile internet sitelerinin sponsorları için bilimsel bir tüzük, sistem ve prosedürler geliştirip, tüzük, sistem ve prosedürleri uygulayan şirket ve sitelere verilmesi zarurettir. Akademik ISO olarak bilinebilir ve bu sayede üniversiteler, araştırma merkezleri ve bilimsel kurumlar, sertifikayı bir güvenilir ve tanınmış bilimsel kaynak.

Anahtar Kelimeler: (teknoloji, çağdaş, modern).

Hersh A. Hama KARIM
University of Slemani
hersh.hamakarim@univsul.edu.iq

THE ROLE OF THE HAMAWAND TRIBES IN THE BABAN EMIRATE

ABSTRACT

Before the advent of the Ottomans, Kurdistan was a region where many Kurdish leaders and tribes ruled in the name of the Kurdish Emirates. However, as a result of the expansion of the Ottoman Empire in the early sixteenth century, and the emergence itself as an Islamic and global power, the political situation in Kurdistan changed. Many Kurdish leaders and chiefs accepted Ottoman sovereignty over Kurdistan while ensuring the preservation of Kurdish influence and power. The Ottomans used both centralization and decentralization in Kurdistan. At the time of foreign wars, the Ottoman Sultan himself led the war directly against the enemies of the state. But in peacetime, Kurdish leaders were given control over their lands and administer their own region. This situation continued until a change in Ottoman policy occurred in the early nineteenth century, represented by the Tanzimat reforms. The reforms had an impact on the collapse of the Kurdish principalities, including the Emirate of Baban. The emergence of organizational problems of the current reality in Kurdistan, including how to arrange and organize the relationship between the Kurdish tribal societies with the central authority in Istanbul. The main question in this study is what is the role of the collapse of the Emirati organization on the emergence of tribal problems in Kurdistan? Why did the Kurdish tribes, including Hamawand, become incompatible and inconsistent with the Ottoman authority? The hypothesis of this research is, that the emirate in Kurdistan was a system regulating the relationship between the Kurdish tribal society and the Ottoman Empire, but with the reforms of the Ottoman state and the abolition of the emirate system, the Kurdish tribe entered the field of defense and resistance to the state in order to preserve the inherited Kurdish tribe culture.

Keywords: Hamawand, Baban, Ottoman, Tribe

ÖZET

Osmanlı gelmeden önce Kürdistan, Kürt Beylikleri adına birçok Kürt liderin ve aşiretin hüküm sürdüğü bir bölgeydi. Ancak, 16. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun genişlemesi ve kendisinin İslami ve küresel bir güç olarak ortaya çıkması sonucunda Kürdistan'daki siyasi durum değişti. Birçok Kürt lider ve reis, Kürt nüfuz ve gücünün korunmasını sağlarken, Kürdistan üzerindeki Osmanlı egemenliğini kabul etti. Osmanlılar Kürdistan'da hem merkezileşmeyi hem de ademi merkeziyetçiliği kullandılar. Dış savaşlar zamanında, Osmanlı Padişahı doğrudan devletin düşmanlarına karşı savaşı yönetti. Ancak barış zamanında Kürt liderlere toprakları üzerinde kontrol verildi ve kendi

bölgelerini yönetmeleri sağlandı. Bu durum, 19. yüzyılın başlarında Tanzimat reformlarıyla temsil edilen Osmanlı politikasında bir değişiklik meydana gelene kadar devam etti. Reformlar, Baban Emirliği de dahil olmak üzere Kürt beyliklerinin çöküşünde etkili oldu. Kürdistan'daki mevcut gerçekliğin örgütsel sorunlarının ortaya çıkması, Kürt aşiret toplumları ile İstanbul'daki merkezi otorite arasındaki ilişkinin nasıl düzenlenip düzenleneceği de dahil. Bu çalışmadaki temel soru, Kürdistan'da aşiret sorunlarının ortaya çıkmasında Emirlik teşkilatının çöküşünün rolü nedir? Hamavend dahil Kürt aşiretleri neden Osmanlı otoritesiyle bağdaşmaz ve tutarsız hale geldi? Bu araştırmanın hipotezi, Kürdistan'daki emirliğin, Kürt aşiret toplumu ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir sistem olduğu, ancak Osmanlı devletinin reformları ve emirlik sisteminin kaldırılmasıyla birlikte Kürt aşiretinin sahaya girdiğidir. miras kalan Kürt aşiret kültürünü korumak için devlete karşı savunma ve direnme.

Anahtar Kelimeler: Hamavand, Baban, Osmanlı, Kabile

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ
BABANZÂDE AHMED NAİM
ULUSLARARASI SEMPOZYUM

Katılımcı Listesi / List of Participants

Prof. Dr. İhsan Süreyya SİRMA	Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Abdulğani el-KEBÎSÎ	Bahrein University, Bahrein
Prof. Dr. Mustafa KARATAŞ	İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER	Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Zafer KIZIKLI	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ	Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Prof. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA	İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. İlhan YILDIZ	Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Prof. Dr. Hüseyin HANSU	İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Seyfettin ERŞAHİN	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Nurettin GEMİCİ	İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Muhammad Abdurrazzak ESVED	Abdurrahman b. Faysal Üniversitesi, Suudi Arabistan
Prof. Dr. Mehmet EREN	Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. İbrahim ÇOŞKUN	Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Prof. Dr. Mustafa IŞIK	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN	Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Prof. Dr. Nihat YATKIN	Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Abdolvahap ÖZSOY	Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Ali KARAKAŞ	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Bayram KANARYA	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Bedrettin BASUĞUY	Bingöl Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Doç. Dr. Fikret ÖZÇELİK	Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Doç. Dr. Fuat İSTEMİ	Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Doç. Dr. Hacı ÖNEN	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Kasım TATLILIOĞLU	Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. M. Anas SARMINI	29 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Mustafa KARABACAK	Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Doç. Dr. Oktay BOZAN	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Sabri ÇAP	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Doç. Dr. Salih AYDIN	Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE AHMED NAİM
ULUSLARARASI SEMPOZYUM

Doç. Dr. Rabiye ÇETİN	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doç. Dr. Yusuf EŞİT	Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Mustafa TAŞ	Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Ahmad SNOBER	29 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Ali ÇALGAN	Adıyaman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Şuayip SEVEN	Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Lokman CERRAH	Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Recep Emin GÜL	Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Ramazan KORKUT	Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Ali ÇELİK	Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Süleyman TAŞKIN	Bingöl Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Prof. Dr. Muhammad Abdurrazzak ESVED	Abdurrahman b. Faysal Üniversitesi, Suudi Arabistan
Dr. Öğretim Üyesi Arife ÜNAL SÜNGÜ	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Tahsin KULA	Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Rifat ABLAY	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Zeynelabidin HAYAT	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Fatih BAYRAM	Hakkari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Osman AYDIN	Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Hamzeh AL-BAKRİ	İbn Haldun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Mustafa DEMİR	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Sultanbeg ALIEV	Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Ahmet CEYLAN	Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Fasih DİNÇ	Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Ekrem AKMAN	Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Fatih DEDE	Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Ayman Jassim Mohammed AL DOORI	Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi M. Kamel KARABELLİ	Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Hothifa KHATEEB	Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Rahile Kızılkaya YILMAZ	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Emine DEMİL	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Fatih GÜMÜŞ	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

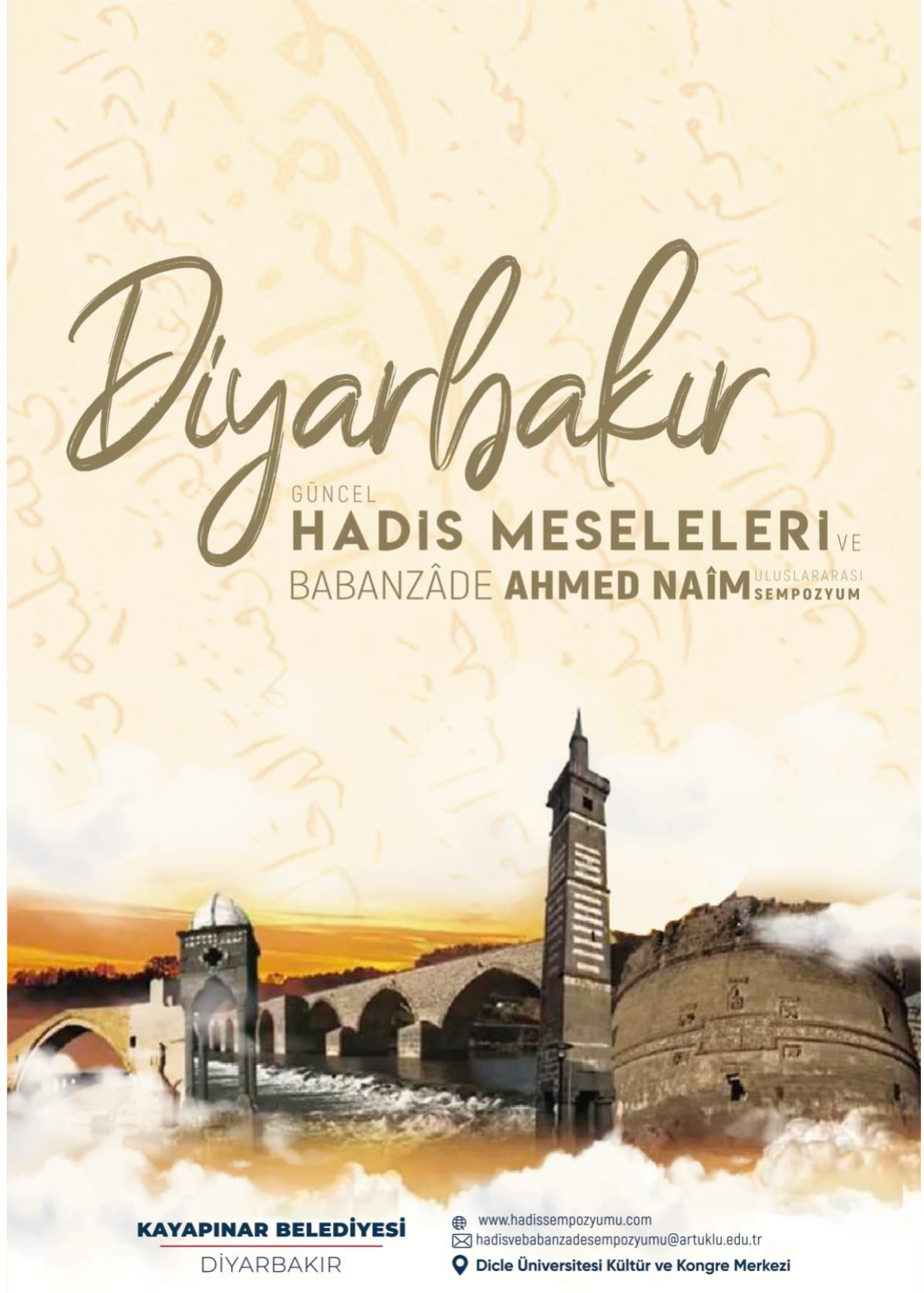
GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE AHMED NAİM
ULUSLARARASI SEMPOZYUM

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet ÇETİN	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Hemîn OMAR	Soran University- Erbil
Dr. Öğretim Üyesi M. Necip YILMAZ	Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Arif GEZER	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Muhammet BEYLER	Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Yusuf OKTAN	Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Öğretim Üyesi Musa ÇETİN	İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Hilmi Kemal ALTUN	Adıyaman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Abdusselam ERTEKİN	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Ahmet KARA	Dicle Üniversitesi İİBF Fakültesi
Arş. Gör. Dr. İmran Hüseyin ÇELİK	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Sıracettin ASLAN	Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Sinan CEREYAN	Dicle Üniversitesi İİBF Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Taner KARASU	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Charif MURAD	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Ahmet ALKAN	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Dr. Ayhan ÇETİN	Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Ömer CERAN	
Dr. Nurten KULA	Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Saadoun Mohammed Mahmoud	University of Samarra, Iraq
Dr. İsmail KANBAZ	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Rafeeq KARİMPANACKAL	Darul Huda Islamic University, Kerala, India
Dr. Nurettin Yakışan	Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Bilge KILIÇ	Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Osman YAĞMUR	Diyanet İşleri Başkanlığı
Arş. Gör. Elif HAKSEVER	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Arş. Gör. Sadi YILMAZ	Bingöl Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Arş. Gör. Büşra ÇETİN	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Ayşegül TOPRAK	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Yakup AYKAÇ	Mardin Artuklu Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü
Dr. Mehmet CİHANGİR	Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Selman KELEŞ	Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

GÜNCEL
HADİS MESELELERİ VE
BABANZÂDE AHMED NAİM ULUSLARARASI
SEMPOZYUM

Arş. Gör. Semra CEYLAN	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Mehmet ŞAKAR	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Ahmet ÖKDEM	Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Ramazan DOĞANAY	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Arş. Gör. Dr. Mazhar DEDE	Darul Huda Islamic University, Kerala, India
Öğr. Gör. Serap TANYILDIZ	Dicle Üniversitesi
Fahrettin GÜN	TBMM Daire Başkan Yardımcısı
Saadettin ACAR	Araştırmacı/Yazar
Araştırmacı Mehmet DERİ	Uluslararası Hakemli İslamî Araştırmalar Dergisi
Araştırmacı Hüseyin ÇINAR	Milli Eğitim Bakanlığı
Araştırmacı Cemal AYDIN	Doktora Öğrencisi
Araştırmacı Asım ÖZDEMİR	Milli Eğitim Bakanlığı
Araştırmacı Muhammed SİDDİK	Doktora Öğrencisi
Araştırmacı Hersh A. Hama KARİM	University of Slemani, College of Humanities, Department of History, Iraq
Araştırmacı İsa ONAY	Diyanet İşleri Başkanlığı
Araştırmacı Mehmet OĞUZ	Diyanet İşleri Başkanlığı
Araştırmacı Ömer DİNÇER	Milli Eğitim Bakanlığı
Araştırmacı Veli TATAR	Diyanet İşleri Başkanlığı, Doktora Öğrencisi
Araştırmacı Saddam ÇOKUR	Doktora Öğrencisi
Araştırmacı Shakhawan Abdulla SABR	Soran University
Araştırmacı Doaa QASRAWI	Amman Ürdün
Araştırmacı İbrahim AYDIN	Doktora Öğrencisi
Araştırmacı Rafeeq KARİMPANACKAL	Darul Huda Islamic University, Kerala, India
Necmi ATİK	Araştırmacı/Yazar

KAYAPINAR BELEDİYESİ
DİYARBAKIR

www.hadissempozyumu.com
hadisvebabanzadesempozyumu@artuklu.edu.tr
Dicle Üniversitesi Kültür ve Kongre Merkezi